

EENENTWINTIGSTE HOOFDSTUK

EXODUS 21:1-37

De Leer van de Naasteliefde

8958. Degenen die worden wederverwekt, ondergaan verzoeken.

8959. Verzoeken zijn geestelijke worstelingen bij de mens; want het zijn worstelingen tussen het boze dat in hem uit de hel is en tussen het goede dat in hem uit de Heer is.

8960. De verzoeking wordt binnengebracht door boze geesten, die bij de mens in zijn boosheden en valsheden wonen; dezen wekken de boosheden bij hem op en beschuldigen hem; maar de engelen uit de Heer, die in zijn goede en ware dingen zijn, roepen de waarheden van het geloof op die bij hem zijn en verdedigen.

8961. In de verzoeken gaat het om de heerschappij van het boze, dat bij de mens uit de hel is en van het goede dat bij hem uit de Heer is; het boze dat wil heersen, is in de natuurlijke of uiterlijke mens, maar het goede is in de geestelijke of innerlijke mens.

Vandaar komt het dat het in verzoeken ook gaat om de heerschappij van de een over de ander.

Indien het boze overwint, dan heerst de natuurlijke mens over de geestelijke; indien het goede overwint, dan heerst de geestelijke mens over de natuurlijke.

8962. Die worstelingen vinden plaats door de waarheden van het geloof die uit het Woord zijn; daaruit zal de mens strijden tegen de boosheden en de valsheden; indien hij vanuit andere dan uit die strijdt, overwint hij niet, omdat in die andere de Heer niet is.

8963. Omdat de strijd plaatsvindt door de waarheden van het geloof die uit het Woord zijn, wordt de mens daarom niet eerder in die strijd toegelaten dan wanneer hij in de erkenningen van het ware en het goede is en vandaar enig geestelijk leven heeft verkregen; daarom ontstaan die worstelingen niet eerder bij de mens dan wanneer hij tot de volwassen leeftijd is gekomen.

8964. Wie niet de waarheden van het geloof uit het Woord bij zich heeft, waardoor hij kan strijden, dus wie niet enig geestelijk leven daaruit in zich heeft, wordt niet in enige strijd toegelaten, aangezien hij bezwijkt; en indien de mens bezwijkt, wordt zijn staat na de verzoeking erger dan zijn staat ervoor, aangezien het boze dan voor zich macht heeft verkregen over het goede en het valse over het ware.

8965. Omdat het geloof heden ten dage zeldzaam is, de Kerk is immers aan haar einde, ondergaan daarom weinigen heden ten dage enige geestelijke verzoeken; vandaar komt het, dat men nauwelijks weet wat zij zijn en tot wat zij bevorderlijk zijn.

8966. Verzoeken zijn bevorderlijk voor de bevestiging van de waarheden van het geloof en ook tot het inplanten ervan en ter inboezeming in de wil, zodat zij de goedheden van de naasteliefde worden; de mens immers strijdt, zoals eerder is gezegd, vanuit de waarheden van het geloof tegen het boze en het valse; en omdat zijn gemoed dan in waarheden is, bevestigt hij zich daarin wanneer hij overwint en plant hij ze in; en ook houdt hij het boze en het valse, die hem hebben bevochten, voor een vijand en werpt hij ze van zich.

Door verzoeken worden ook begeerten, die van zich en van de wereld zijn, bedwongen en wordt de mens vernederd; zo wordt hij geschikt gemaakt om het leven van de hemel uit de Heer op te nemen, welk leven het nieuwe leven is, zodanig als de wederverwekte heeft.

8967. Omdat door verzoeken de waarheden van het geloof worden bevestigd en de goedheden van de naastenliefde worden ingeplant en ook de begeerten van het boze worden bedwongen, zo volgt dat door de verzoeken de heerschappij wordt verkregen voor de geestelijke of innerlijke mens over de natuurlijke of uiterlijke mens, dus voor het goede dat van de naastenliefde en van het geloof is, over het boze dat van de liefde van zich en van de wereld is.

Wanneer dit heeft plaatsgevonden, ontvangt de mens verlichting en doorvatting daarover, wat het ware en het goede is en ook wat het boze en het valse is; en vandaar inzicht en wijsheid, die daarna van dag tot dag groeien.

8968. Wanneer de mens door de waarheden van het geloof wordt binnengeleid tot het goede van de naastenliefde, ondergaat hij verzoeken; maar wanneer hij in het goede van de naastenliefde is, houden de verzoeken op; dan immers is hij in de hemel.

8969. In de verzoeken moet de mens strijden tegen het boze en valse, zoals uit zich, maar toch geloven dat het uit de Heer is; indien hij dat niet gelooft in de verzoeking zelf, omdat het dan voor hem duister is, zal hij dit toch nadien geloven.

Indien de mens na de verzoeking niet heeft geloofd dat de Heer alleen heeft gestreden voor hem en heeft overwonnen voor hem, dan heeft hij slechts een uiterlijke verzoeking ondergaan; welke verzoeking niet diep doordringt, noch iets van geloof en naastenliefde doet wortelschieten.

EXODUS 21:1-37

1. *En deze zijn de gerichten, die gij stellen zult vóór hen.*
2. *Wanneer gij een Hebreeuwse dienstknecht zult gekocht hebben, zes jaren zal hij dienen en in het zevende zal hij uitgaan tot het vrije om niet.*
3. *Indien hij in zijn lichaam zal gekomen zijn, zal hij in zijn lichaam uitgaan; indien een heer van een vrouw en zijn vrouw zal uitgaan met hem.*
4. *Indien zijn heer hem een vrouw zal gegeven hebben en zij hem zonen of dochters zal gebaar hebben, de vrouw en de geborenen van deze zal voor haar heer zijn en hij zal uitgaan in zijn lichaam.*
5. *En indien de dienstknecht al zeggende zal gezegd hebben: Ik bemin mijn heer, mijn vrouw en mijn kinderen, niet zal ik vrij uitgaan.*
6. *En hem zal zijn heer brengen tot God en hij zal hem brengen aan de deur of aan de post en zijn heer zal zijn oor doorboren met een priem en hij zal hem dienen voor altijd.*
7. *En wanneer een man zal verkocht hebben zijn dochter tot een dienstmaagd, zo zal zij niet uitgaan volgens het uitgaan van de dienstknechten.*
8. *Indien zij boos is in de ogen van haar heer, zodat hij haar niet zal ondertrouwen en zij wordt gelost; aan een vreemd volk zal hij niet het vermogen hebben van haar te verkopen; door trouweloos te handelen hij met haar.*
9. *En indien hij aan zijn zoon haar zal ondertrouwd hebben, volgens het gericht van de dochters zal hij haar doen.*
10. *Indien hij een andere zal genomen hebben voor zich, zo zal hij haar voedsel, haar bedekking en haar echtelijke plicht niet verminderen.*

11. En indien deze drie dingen hij haar niet zal gedaan hebben en zij zal uitgaan om niet zonder zilver.
12. Wie een man slaat en hij sterft, al stervende zal hij sterven.
13. En wie niet heeft belaagd en God heeft doen ontmoeten tot zijn hand en Ik zal u een plaats bestellen waarheen hij zal vluchten.
14. En wanneer met opzet een man zal gehandeld hebben tegen zijn genoot om hem te doden met arglist, van met Mijn altaar zult gij hem nemen om te sterven.
15. En wie zijn vader en zijn moeder slaat, al stervende zal hij sterven.
16. En wie een man steelt en hem verkoopt en hij zal gevonden zijn in zijn hand, al stervende zal hij sterven.
17. En wie zijn vader en zijn moeder vervloekt, al stervende zal hij sterven.
18. En wanneer mannen zullen getwist hebben en een man zijn genoot zal geslagen hebben met een steen of met een vuist en hij sterft niet en hij legt zich neer in bed.
19. Indien hij zal opgestaan zijn en buiten gewandeld hebben op zijn kruk, zo zal hij die sloeg schuldeloos zijn; alleen zal hij zijn verzuim geven en al helende zal hij helen.
20. En wanneer een man zijn dienstknecht of zijn dienstmaagd met een stok zal geslagen hebben en hij sterft onder zijn hand, al wrekende zal hij gewroken worden.
21. Indien hij evenwel een dag of twee zal gestaan hebben, zo zal hij niet gewroken worden, omdat hij zijn zilver is.
22. En wanneer mannen zullen gevochten hebben en een zwangere vrouw een slag zullen toegebracht hebben en haar geboorten zullen zijn uitgegaan en er geen schade geschiedt, al boete betalende zal hij boete betalen, gelijk als hem de heer van de vrouw zal opgelegd hebben en hij zal geven tot de rechters.
23. En indien er schade zal geweest zijn en gij zult geven ziel voor ziel.
24. Oog voor oog, tand voor tand, hand voor hand, voet voor voet.
25. Brand voor brand, wond voor wond, slag voor slag.
26. En wanneer een man zal geslagen hebben het oog van zijn dienstknecht of het oog van zijn dienstmaagd en het zal verdorven hebben, zo zal hij hem vrijlaten voor zijn oog.
27. En indien hij een tand van zijn dienstknecht of een tand van zijn dienstmaagd zal uitgeslagen hebben, zo zal hij hem vrijlaten voor zijn tand.
28. En wanneer met de hoorn zal gestoten hebben een os een man of een vrouw en hij sterft, al stenigende zal de os gestenigd worden en zijn vlees zal niet gegeten worden en de heer van de os zal schuldeloos zijn.
29. En indien een os stotig, die, van gisteren eergisteren af, en het zijn heer was betuigd en hij hem niet zal bewaakt hebben, en hij een man of een vrouw zal gedood hebben, de os zal gestenigd worden en ook zijn heer zal sterven.
30. Indien hem verzoening is opgelegd en hij zal een lossing van zijn ziel geven volgens alles wat hem is opgelegd.
31. Of hij een zoon met de hoorn zal gestoten hebben of een dochter met de hoorn zal gestoten hebben, volgens dit gericht zal hem geschieden.
32. Indien de os een dienstknecht of een dienstmaagd met de hoorn zal gestoten hebben, het zilver van dertig sikkels zal hij diens heer geven en de os zal gestenigd worden.
33. En wanneer een man een kuil zal geopend hebben of wanneer een man een kuil zal gegraven hebben en hij hem niet zal toegedekt hebben en daarin zal een os of een ezel gevallen zijn.
34. De heer van de kuil zal vergoeden, het zilver zal hij aan die heer teruggeven en het dode zal zijns wezen.

35. En wanneer de os van een man de os van zijn genoot een slag zal toegebracht hebben en hij sterft en zij zullen de levende os verkopen en zij zullen het zilver ervan verdelen en ook de dode zullen zij verdelen.

36. Of is het bekend geweest, dat de os stotig, die, van gisteren eergisteren af en zijn heer hem niet zal bewaakt hebben, al vergoedende zal hij vergoeden os voor os en de dode zal van hem zijn.

37. Wanneer een man een os of een stuk kleinvee zal gestolen hebben en dat zal geslacht hebben of dat zal verkocht hebben, vijf ossen zal hij vergoeden voor de os en vier stukken kleinvee voor het stuk kleinvee.

INHOUD

8970. Er wordt in dit hoofdstuk in de innerlijke zin gehandeld over hen die het ware van het geloof of het goede van de naastenliefde bij zich of bij anderen kwetsen of vernietigen; wat de straf is en wat de herstelling; zulke dingen behelzen de gerichten of de wetten daar ten aanzien van de dienstknechten, ten aanzien van de dood of de schade, die aan de genoten of de dienstknechten zijn berokkend; en verder ten aanzien van de stotige ossen en ten aanzien van de kuil.

DE INNERLIJKE ZIN

8971. Dat het Woord heilig, ja zelfs allerheiligst is, is eenieder binnen de Kerk bekend; zij die in de waarheden van het geloof en in een leven volgens die zijn, erkennen dit niet alleen, maar worden het ook gewaar, want dezen worden voortdurend in de idee van het heilige gehouden wanneer zij het Woord lezen.

Maar degenen die niet in de waarheden van het geloof zijn en in een leven daarnaar, erkennen niet iets heiligs in het Woord, te minder worden zij het gewaar; wanneer dezen het Woord lezen, zien zij niets verhevener daarin dan in enig ander geschrift; en zij die in hun hart de heiligheid van het Woord ontkennen, zeggen ook bij zichzelf wanneer zij het lezen, dat de geschriften van de mensen sierlijker zijn, omdat die in een sierlijker stijl ten aanzien van de letterlijke zin zijn opgesteld; hiervan is mij door levende ondervinding het bewijs gegeven van de kant van degenen in het andere leven, die in hun hart hebben ontkend dat het Woord door het Goddelijke is geïnspireerd; maar wanneer aan hen werd gezegd, dat het Woord heilig en Goddelijk was ten aanzien van elke jota daar en ten aanzien van het allerkleinste haaltje daar, stonden zij versteld en verwonderden zich waarvandaan dat kwam; en wanneer hun verder werd gezegd en ook tot het levende toe werd getoond, dat alle dingen die in het Woord zijn, in zich een geestelijke zin hebben, die niet verschijnt in de letter, en dat die zin van het Woord is voor de engelen in de hemel, wanneer door de mens het Woord wordt gelezen, dan erkenden zij het, omdat het was getoond; maar zij zeiden, dat zij dit niet in de wereld hadden geweten en dat zij, omdat zij het niet hebben geweten, zonder schuld zijn. Maar toen zij werden onderzocht, werd bemerkt dat zij geheel naar hun eigen believen hadden geleefd, zonder welke teugels dan ook, aangelegd door het geweten en dat zij zo in hun hart het Goddelijke in de hemel, de hemel en de hel, het leven na de dood en de overige geloofsartikelen hebben ontkend en dat dit de oorzaak was geweest dat zij de heiligheid van het Woord niet hebben erkend; en verder werd het bewezen dat al degenen die in de

waarheden van het geloof zijn geweest en in een leven volgens die, het Woord heilig hebben gehouden en dat eveneens bij zichzelf hebben doorvat toen zij het lazen; daarvandaan werden zij overtuigd, dat de oorzaak niet was gelegen in het Woord, maar in henzelf.

Voor hen immers die in een leven van het goede zijn, zijn de innerlijke dingen geopend tot de hemel, vanwaar het heilige van het Woord uit de engelen invloeit; maar voor hen die in een leven van het boze zijn, zijn de innerlijke dingen gesloten naar de hemel toe, maar geopend naar de hel, vanwaar het tegendeel invloeit.

Tot voorbeeld dienen de gerichten of de wetten in dit hoofdstuk ten aanzien van de dienstknechten, de dienstmaagden, de ossen; zij die de heiligheid van het Woord ontkennen, omdat zij in een leven van het boze zijn, zullen zeggen dat zij in die gerichten of wetten niet enig Goddelijke zien; zoals dat de dienstknecht die niet vrijwillig wil vertrekken, aan de deur of de post zou worden gebracht en zijn heer zijn oor met een priem zou doorboren en dat hij zo tot in het eeuwige zou dienen; en verder, dat als een geslagen dienstknecht een of twee dagen zal hebben geleefd, de heer die sloeg niet zal worden gestraft, omdat die zijn zilver is; en ook dat de dienstknecht vrij zou zijn voor een oog en voor een tand; dat een stotige os gestenigd zal worden; en de overige teksten die daar staan vermeld.

Zij die de heiligheid van het Woord ontkennen in hun hart, zien deze dingen als het Woord niet waardig, te minder waardig om door Jehovah Zelf op de berg Sinai gedictieerd te zijn; eender de overige teksten in het Woord, zowel het historische als de profetische dingen. Maar de oorzaak dat zij die dingen zo zien, is deze dat voor hen de hemel gesloten is vanwege het leven van het boze; vandaar hebben zij een tegengestelde opvatting; geheel anders is het gesteld met hen die in een leven van het goede zijn.

Waarvandaan de heiligheid van het Woord is, die uit de hemel invloeit, staat vast uit wat daarover in de innerlijke zin van het Woord is gezegd en getoond tot nu toe, namelijk dat het Woord-alleen een innerlijke zin heeft en dat die zin handelt over hemelse dingen, dus die van het eeuwige leven en het binnenste ervan over de Heer alleen, dus over heilige dingen, ja zelfs over de Goddelijke dingen zelf, die allerheiligst zijn; en dat die zin is voor de engelen, die bij de mens zijn wanneer hij het Woord leest, dus dat van daar de invloeiing van het heilige is en de doorvatting ervan bij hen die in een leven van het geloof en van de naastenliefde zijn.

Wat betreft de wetten en de gerichten ten aanzien van de dienstknechten, de dienstmaagden en de ossen in dit hoofdstuk, die bevatten in de innerlijke zin zulke dingen die van de Goddelijke Orde zijn met betrekking tot hen die in het ware van het geloof zijn en verder met betrekking tot hen die de dingen die van het geloof en van de naastenliefde zijn en die van de liefde tot de Heer zijn en in de binnenste zin die de Heer Zelf betreffen, kwetsen of vernietigen.

Daaruit kan het voor eenieder vaststaan, hoe heilig zij in zich zijn, hoezeer zij ook niet zo in de letter verschijnen.

8972. vers 1. *En deze zijn de gerichten, die gij stellen zult vóór hen*, betekent de uiterlijke waarheden, hoedanig die zullen zijn in de burgerlijke staat waar de uitbeeldende Kerk is, die vloeien uit de innerlijke waarheden die van de orde in de hemelen zijn; dat deze worden aangeduid met de gerichten die zouden worden gesteld vóór de zonen Israëls, staat vast uit de betekenis van de gerichten, dus de waarheden, waarover de nrs. 2235, 6397, 7206, 8685, 8695.

Dat de gerichten de waarheden zijn, komt omdat elk gericht plaatsvindt door waarheden; vandaar wordt met gericht doen in het Woord aangeduid het ware doen, dat wil zeggen, richten volgens de waarheden.

Maar met de gerichten in het meervoud worden de burgerlijke wetten aangeduid, dus de uiterlijke waarheden zodanig als die zijn in een burgerlijke staat.

Waar de uitbeeldende Kerk is, wordt gezegd, met als oorzaak dat zij innerlijk in zich de waarheden bevatten en omwikkelen die van de orde in de hemelen zijn, zoals kan vaststaan uit de innerlijke zin ervan.

De wetten die door de Heer werden gegeven en bevolen aan de zonen Israëls, werden onderscheiden in: geboden, gerichten en inzettingen; geboden werden genoemd die dingen die van het leven waren, gerichten die van de burgerlijke staat waren en inzettingen die van de eredienst waren.

Wat betreft de gerichten in het bijzonder, zij zijn zoals bevat in dit hoofdstuk en eveneens enige in enkele volgende; zij hadden gediend als wetten in de Kerk waar de innerlijke dingen, die van de hemel en de Kerk zijn, door uiterlijke zaken werden uitgebeeld; maar zij dienen niet als wetten in de Kerk waar de innerlijke dingen niet langer door de uiterlijke worden uitgebeeld, zoals in de christelijke Kerk; de oorzaak hiervan is, dat aan de mens van deze Kerk de innerlijke verborgenheden zijn onthuld en er dus door de innerlijke waarheden vergemeenschapping plaatsvindt met de hemel, niet echter door de uiterlijke dingen, zoals tevoren.

Dit is de oorzaak, dat de mens van de christelijke Kerk niet gehouden is die gerichten en inzettingen in de uiterlijke vorm in acht te nemen, maar in de innerlijke.

De heiligheid blijft daarvoor niettemin in stand, omdat zij in zich heilige dingen bevatten; zoals ook voor alle en de afzonderlijke teksten in het Woord die over de slachtoffers bevolen zijn; hoewel deze zijn afgeschaft, zijn zij toch heilige dingen van het Woord krachtens het Goddelijke dat daarin is en die zij uitbeelden; want wanneer zij door de christelijke mens worden gelezen, worden de Goddelijke dingen die daarin zijn en die werden uitgebeeld, in de hemelen waargenomen en vervullen de engelen met het heilige en dan tegelijk de mens die leest door de invloeiing vanuit de engelen en te meer indien de mens zelf dan tegelijk denkt over de Goddelijke dingen die daarin zijn; daaruit blijkt dat het Woord, ook van het Oude Testament, allerheiligst is.

Dat de wetten, door de Heer gegeven en bevolen aan de zonen Israëls, onderscheiden waren in geboden die van het leven waren en inzettingen die van de eredienst waren, blijkt bij Mozes: *'Jehovah zei tot Mozes: Ga heen, zeg hun: Keert gij voor u weder in uw tenten; gij echter, hier sta met Mij, opdat Ik spreke tot u al de geboden en inzettingen en gerichten, die gij hun leren zult, opdat zij ze doen'*, (Deuteronomium 5:28).

Bij dezelfde: *'Houdt derhalve de geboden en de inzettingen en de gerichten, die Ik u gebiedende ben om die te doen'*, (Deuteronomium 7:11).

Bij David: *'Indien zijn zonen Mijn wet verlaten en in Mijn gerichten niet wandelen, indien zij Mijn inzettingen ontwijden en Mijn geboden niet houden; Ik zal met de roede hun overtreding bezoeken'*, (Psalm 89:31-33).

Bovendien werden alle wetten, voor zover zij van de uitbeeldende Kerk waren, in het algemeen gerichten en inzettingen genoemd; zoals bij Mozes: *'Nu dan, Israël, hoor de inzettingen en de gerichten, die Ik ulieden leren zal opdat gij ze doet; welke grote natie, die gerechte inzettingen en gerichten heeft, zoals deze gehele Wet die Ik geven zal voor ulieden heden'*, (Deuteronomium 4:1,8; 5:1).

Bij Ezechiël: *'Jeruzalem heeft Mijn gerichten veranderd in goddeloosheid meer dan de natiën en Mijn inzettingen meer dan de landen, die rondom haar zijn; want Mijn gerichten hebben zij verstoten en in Mijn inzettingen hebben zij niet gewandeld'*, (Ezechiël 5:6,7).

Bij dezelfde: *'Laten zij in Mijn inzettingen wandelen en Mijn gerichten onderhouden, om de waarheid te doen'*, (Ezechiël 18:9); zie ook (Leviticus 18:5; 19:37; 20.:22; 25:18; 26:15; Deuteronomium 26:17; Ezechiël 11:12,20; 20:11,13,25; 37:24).

8973. vers 2-6. *Wanneer gij een Hebreeuwse dienstknecht zult gekocht hebben, zes jaren zal hij dienen en in het zevende zal hij uitgaan tot het vrije om niet. Indien hij in zijn lichaam zal*

gekomen zijn, zal hij in zijn lichaam uitgaan; indien een heer van een vrouw en zijn vrouw zal uitgaan met hem. Indien zijn heer hem een vrouw zal gegeven hebben en zij hem zonen of dochters zal geboord hebben, de vrouw en de geborenen van deze zal voor haar heer zijn en hij zal uitgaan in zijn lichaam. En indien de dienstknecht al zeggende zal gezegd hebben: Ik bemin mijn heer, mijn vrouw en mijn kinderen, niet zal ik vrij uitgaan. En hem zal zijn heer brengen tot God en hij zal hem brengen aan de deur of aan de post en zijn heer zal zijn oor doorboren met een priem en hij zal hem dienen voor altijd.

Wanneer gij een Hebreeuwse dienstknecht zult gekocht hebben, betekent degenen binnen de Kerk die in de waarheden van de leer zijn en niet in het goede volgens die; zes jaren zal hij dienen, betekent de staat van arbeid en van enige strijd en vandaar van de bevestiging van het ware; en in het zevende zal hij uitgaan tot het vrije om niet, betekent de staat van het bevestigde ware zonder zijn toedoen; indien hij in zijn lichaam gekomen zal zijn, betekent het ware zonder het verkwikkelijke; zal hij in zijn lichaam uitgaan, betekent de staat van het ware zonder het verkwikkelijke ook na de strijd; indien de heer van een vrouw hij, betekent het ware met het toegevoegde verkwikkelijke; en zijn vrouw zal uitgaan met hem, betekent de staat van het ware met het verbonden verkwikkelijke ook na de strijd; indien zijn heer hem een vrouw zal gegeven hebben, betekent het goede toegevoegd aan het ware door het geestelijke wanneer hij in de strijd is; en zij hem zonen of dochters zal geboord hebben, betekent de daaruit afgeleide waarheden en goedheden; de vrouw en de geborenen van deze zal voor haar heer zijn, betekent dat het goede aan het ware door het geestelijke toegevoegd, met de goedheden en waarheden daaruit afgeleid, niet aan het ware zal zijn toegeëigend; en hij zal uitgaan in zijn lichaam, betekent de staat na de strijd, die er alleen een van het bevestigde en ingeplante ware is; en indien de dienstknecht al zeggende zal gezegd hebben, betekent het denken dan, vanuit het ingeplante ware; ik bemin mijn heer, mijn vrouw en mijn kinderen, betekent het verkwikkelijke van de herinnering van de geestelijke goedheden; niet zal ik vrij uitgaan, betekent het verkwikkelijke van de gehoorzaamheid; en hem zal zijn heer brengen tot God, betekent de staat waarin hij dan binnengaat volgens de Goddelijke Orde; en hij zal hem brengen aan de deur of aan de post, betekent de staat van de vergemeenschapping van het bevestigde en ingeplante ware met het geestelijk goede; en zijn heer zal zijn oor doorboren met een priem, betekent het uitbeeldende van de gehoorzaamheid; en hij zal hem dienen voor altijd, betekent tot in het eeuwige.

8974. Wanneer gij een Hebreeuwse dienstknecht zult gekocht hebben; dat dit betekent degenen binnen de Kerk die in de waarheden van de leer zijn en niet in het goede volgens die, staat vast uit de betekenis van kopen, namelijk voor zich verwerven en toe-eigenen, nrs. 4397, 5374, 5397, 5406, 5410, 5426, 7999; en uit de betekenis van de Hebreeuwse dienstknecht, dus degenen binnen de Kerk die in de waarheden van de leer, maar niet in het goede van het leven volgens die zijn.

Van dienstknecht immers wordt gesproken met betrekking tot hen die in het ware zijn en niet in het overeenstemmende goede en in het algemeen met betrekking tot het ware ten opzichte van het goede, nr. 3409; en van Hebreeuws met betrekking tot de dingen die van de Kerk zijn en met betrekking tot de dingen die van de een of andere dienstbaarheid zijn; dat het wordt gezegd van de dingen die van de Kerk zijn, zie de nrs. 5136, 5236, 6675, 6684; en dat het wordt gezegd van de dingen die van de een of andere dienstbaarheid zijn, nrs. 1703, 1741, 5013.

Omdat in wat nu volgt wordt gehandeld over de dienstknechten en de dienstmaagden onder de zonen Israëls, moet worden gezegd wat die dingen betekenen in de innerlijke zin; eenieder kan zien dat zij hemelse verborgenheden in zich bevatten, omdat zij door Jehovah op de berg Sinaï mondeling aan Mozes werden gezegd en bevolen en omdat zij het naaste volgen op de woorden van de Decaloog; zonder zulke verborgenheden zouden het slechts burgerlijke en

gerechtelijke wetten zijn gelijk aan die van andere natiën op aarde, waarin geen verborgenheid van de hemel is.

Maar de verborgenheden die zij bevatten, komen niet uit dan alleen voor de engelen in de hemelen, dus niet voor de mensen, tenzij door de innerlijke zin; deze zin immers leert hoe de engelen het Woord doorvatten; dus leert hij de verborgenheden die in het Woord zijn; welke en hoedanige verborgenheden het zijn, zal blijken in wat volgt uit de ontvouwing van de afzonderlijke teksten.

Opdat men een algemeen idee zal hebben, moet in het kort worden gezegd, wat in het bijzonder onder de Hebreeuwse dienstknechten in de innerlijke zin wordt verstaan.

In de geestelijke Kerk, die de zonen Israëls uitbeeldden, zijn mensen van tweeërlei soort: er zijn er die in het ware van het geloof zijn en niet in het overeenstemmende goede van het leven; en er zijn er die in het goede van de naastenliefde en in het overeenstemmende ware van het geloof zijn.

Zij die in het goede van de naastenliefde en in het overeenstemmende ware van het geloof zijn, zijn degenen die de eigenlijke Kerk zelf uitmaken en zij zijn de mensen van de innerlijke Kerk.

In de innerlijke zin van het Woord zijn het dezen, die de zonen Israëls worden genoemd; dezen zijn uit zich vrij, omdat zij in het goede zijn, want zij die van de Heer door het goede worden geleid, zijn vrij, nrs. 892, 905, 2870, -2893; zij echter die in het ware van het geloof zijn en niet in het overeenstemmende goede van het leven, zijn de mensen van de geestelijke uiterlijke Kerk; dezen zijn het die in de innerlijke zin van het Woord worden verstaan onder de Hebreeuwse dienstknechten.

Dat dezen door de dienstknechten worden uitgebeeld, komt omdat de dingen die van de uiterlijke Kerk zijn, niets anders zijn dan dienstbaarheden naar verhouding; eender ook het ware van het geloof ten opzichte van het goede van de naastenliefde, want het ware van het geloof is van dienst om de mens van de Kerk binnen te leiden in het goede van de naastenliefde.

Bovendien moet men weten, dat hij die het al van de Kerk, dus het al van het heil, in het ware van het geloof stelt en niet in het goede van de naastenliefde en ook degene die alleen vanuit gehoorzaamheid en niet uit een aandoening die van de liefde is, het goede doet, niet kan worden wederverwekt, zoals degenen die in het goede van de naastenliefde zijn, dat wil zeggen, die uit de aandoening van de liefde het goede doen; eerstgenoemden kunnen weliswaar hervormd worden, maar niet wederverwekt.

Over de hervorming van hen wordt in de innerlijke zin gehandeld, hier in de wetten ten aanzien van de dienstknechten en de dienstmaagden.

De verborgenheden van die hervorming zijn heden ten dage niet aan iemand bekend, de oorzaak ervan is dat bijna overal binnen de Kerk men niet weet wat het ware van het geloof bijdraagt aan het heil en wat het goede van de naastenliefde; ja zelfs weet men niet wat de naastenliefde is en verder dat de naastenliefde en het geloof onderling een huwelijk zullen maken opdat iets van de Kerk in de mens zal ontstaan; want het huwelijk van het goede en het ware is de Kerk zelf, omdat het de hemel in de mens is, nrs. 2173, 2618, 2728, 2729, 2803, 3132, 3155, 4434, 4823, 5194, 5502, 6179.

8975. Zes jaren zal hij dienen; dat dit betekent de staat van arbeid en van enige strijd en vandaar van de bevestiging van het ware, staat vast uit de betekenis van zes jaren, namelijk de staat van arbeid en van strijd; dat zes de arbeid en de strijd betekent, zie de nrs. 737, 900, 8888; en dat jaren staten zijn, nrs. 487, 488, 493, 893, 7839; dat ook de bevestiging van het ware wordt aangeduid, komt omdat het geestelijk ware, dat het ware van het geloof wordt genoemd, door arbeid en strijd wordt bevestigd.

Iets van strijd wordt gezegd, omdat zij die in het ware van het geloof en niet in het overeenstemmende goede van het leven zijn, niet in enige zware strijd, dat wil zeggen, in een verzoeking worden toegelaten, aangezien zij zouden bezwijken; want de Heer kan niet door het goede bij hen invloeden en hen zo tegen de boosheden en valsheden, die in de verzoeking aanvallen, verdedigen; zij zijn slechts uiterlijke mensen en al wat uit de Heer invloeit, zal door de innerlijke mens in de uiterlijke invloeden en daar zij niet in het goede van de naastenliefde zijn, staat de innerlijke mens niet open, want het is het goede dat hem opent en dat daar woont.

8976. En in het zevende zal hij uitgaan tot het vrije om niet; dat dit betekent de staat van het bevestigde ware zonder het toedoen van hen, staat vast uit de betekenis van het zevende jaar, dus de staat van de verbinding van het goede en het ware; met het zevende jaar immers wordt iets eenders aangeduid als met de zevende dag of de sabbat; dat hiermee de verbinding van het goede en het ware of het hemels huwelijk, wordt aangeduid, dus de staat van de vrede, die volgt na de staat van de dienstbaarheid, zie de nrs. 8494, 8495, 8510, 8888, 8890, 8893; hier echter wordt, omdat er wordt gehandeld over hen die in het ware maar niet in het overeenstemmende goede van het leven zijn, met zeven jaren de staat van het bevestigde ware aangeduid.

De oorzaak hiervan is dat bij dezen niet de verbinding van het ware en het goede is, zoals bij hen die in het goede van de naastenliefde zijn en in de uitbeeldende zin onder de zonen Israëls worden verstaan; maar in plaats daarvan is er de bevestiging van het ware; en uit de betekenis van om niet, dus zonder toedoen van hen; want het ware van het geloof wordt bij hen wanneer zij in de arbeid en in enige strijd zijn, bevestigd door de Heer zonder enig toedoen van henzelf; iets eenders wordt met om niet aangeduid bij Johannes: *'Ik zal de dorstige geven uit de bron van het water des levens om niet'*, (Openbaring 21:6).

Bij dezelfde: *'Die hoort, zegt: Kom, en die dorst heeft komt; en die wil, neemt het water des levens om niet'*, (Openbaring 22:17); en bij Jesaja: *'Alle gij dorstigen, gaat tot de wateren en gij die geen zilver hebt, gaat, koopt en eet; gaat, zeg Ik, koopt zonder zilver en zonder prijs wijn en melk'*, (Jesaja 55:1); de wateren staan voor de waarheden uit het Woord, de wijn voor het ware van het goede daaruit en de melk voor het goede van het ware.

8977. Indien hij in zijn lichaam gekomen zal zijn; dat dit het ware zonder het verkwikkelijke betekent, staat vast uit de betekenis van het lichaam, dus het ware alleen en dus zo het ware zonder het verkwikkelijke ervan; onder het lichaam immers wordt de dienstknecht alleen zonder de vrouw verstaan, dus zonder het verkwikkelijke; want de vrouw van de dienstknecht is het met het ware verbonden verkwikkelijke, zoals zal blijken uit wat volgt.

Met deze verborgenheid is het als volgt gesteld: de mensen van de uiterlijke Kerk, die door de Hebreeuwse dienstknechten worden uitgebeeld, zijn degenen die het ware aanleren, niet vanuit een verkwikking, maar alleen met als oorzaak dat het het Ware van de Kerk is, waardoor zij geloven gezaligd te kunnen worden; het is deze noodzakelijkheid die het hun oplegt dit aan te leren en te weten; dezen zijn het die in de innerlijke zin worden verstaan onder de dienstknechten die komen in hun lichaam en uitgaan in hun lichaam; bij dezen wordt alleen het ware bevestigd; zulke geesten zijn in het andere leven in de ingang tot de hemel en niet in de hemel zelf; zij worden 'huidelijken' genoemd, omdat zij in de Grootste Mens met de huid overeenstemmen, nrs. 5553-5559; degenen echter die in het ware zijn, waaraan het verkwikkelijke is toegevoegd, zijn zij die in de innerlijke zin hier worden verstaan onder de dienstknechten die met een vrouw komen; de vrouw immers betekent het goede, wanneer de man het ware betekent, hier echter het verkwikkelijke want dit is in de plaats van het goede in de mens van de uiterlijke Kerk; het goede dat deze Kerk heeft, is niet vanuit geestelijke oorsprong, maar uit natuurlijke, want het smaakt naar het verkwikkelijke

van dat te leven en te onderwijzen ter wille van gewin of de eer, dus ter wille van zichzelf; die oorzaak is het dat er wordt gezegd het verkwikkelijke en niet het goede; het verschijnt weliswaar als het goede in de uiterlijke vorm, maar omdat dit het natuurlijk goede is, dat wil zeggen, omdat het de oorsprong ontleent aan de wereld en niet aan de hemel, wordt dit het verkwikkelijke genoemd.

Het goede echter vanuit geestelijke oorsprong wordt in de innerlijke zin verstaan onder de vrouw die de heer aan zijn dienstknecht geeft, maar dit kan niet worden verbonden, daarom was het ook vastgesteld dat de vrouw, wanneer de knecht zou vertrekken, van de heer zou zijn en ook haar zonen en dochters; het geestelijk goede immers is het goede niet ter wille van gewin of eer, maar ter wille van de Kerk en ter wille van het heil van de naaste; zo'n goede kan niet worden verbonden met hen die in de uiterlijke dingen van de Kerk zijn, want het is het goede zelf van de naastenliefde en vloeit voort uit de aandoening die van de liefde is; degenen immers die in de uiterlijke dingen van de Kerk zijn, kunnen niet anders dan door de waarheden van het geloof worden aangedaan dan voornamelijk ter wille van zich en in de tweede plaats ter wille van de Kerk; en zij die zodanig zijn, kunnen weliswaar doen volgens de waarheden en dus het goede, maar niet vanuit aandoening, maar uit gehoorzaamheid; dezen zijn het die in de innerlijke zin worden verstaan onder hen die voor altijd willen dienen.

Dit zijn de verborgenheden die in de innerlijke zin zijn bevat in deze inzetten ten aanzien van de dienstknechten; en deze kunnen geenszins worden gevat dan alleen door hen die in het goede van de naastenliefde zijn, maar niet door hen die in de waarheden van het geloof zijn zonder dat goede; de oorzaak hiervan is dat zij die in het goede van de naastenliefde zijn, in het licht van de hemel zijn en daaruit zien zij de dingen die in het licht van de wereld zijn; maar zij die in het ware van het geloof zijn en niet in het goede van de naastenliefde, zijn in het licht van de wereld, waaruit zij de dingen die in het licht van de hemel zijn niet kunnen zien, want het licht van de hemel is boven, dat wil zeggen van binnen, maar het licht van de wereld is beneden of van buiten; uit het hogere of het innerlijke kunnen de lagere of de uiterlijke dingen worden gezien, maar niet omgekeerd; immers de hemel kan invloeden in de wereld, maar de wereld niet in de hemel, nrs. 3721, 5119, 5259, 5779, 6322.

8978. Zal hij in zijn lichaam uitgaan; dat dit betekent de staat van het ware zonder het verkwikkelijke ook na de strijd, staat vast uit de betekenis van het lichaam, dus het ware zonder het verkwikkelijke, nr. 8977; en uit de betekenis van uitgaan, dus vertrekken nadat hij zes jaren heeft gediend, dus de staat na de strijd; want met het knechtschap van zes jaren wordt de staat van arbeid en van strijd aangeduid, nr. 8975; hoe het hiermee is gesteld, blijkt uit wat eerder is gezegd in nr. 8977.

8979. Indien een heer van een vrouw; dat dit het ware met het verbonden verkwikkelijke betekent, staat vast uit de betekenis van de heer, namelijk het ware, waarover hierna; en uit de betekenis van de vrouw, namelijk het goede, hier echter het verkwikkelijke, waarover eveneens hierna.

Dat de heer het ware is, komt omdat hier onder de heer wordt verstaan de dienstknecht als de man van de vrouw en in de innerlijke zin wordt met de dienstknecht en ook met de man van de vrouw, het ware aangeduid; dat het met de dienstknecht wordt aangeduid, zie nr. 8974; en dat het met de man wordt aangeduid, nrs. 3134, 3309, 3459, 7716.

Dat de vrouw het verkwikkelijke is, komt omdat met de vrouw van de man in de innerlijke zin het goede wordt aangeduid, nrs. 915, 2517, 4823, 6014, 8337; maar omdat door de dienstknecht onder het Israëlitische volk de mens van de uiterlijke Kerk wordt uitgebeeld, die weliswaar het ware van de leer heeft, maar niet het overeenstemmende goede, nr. 8974, omdat hij het ware niet doet ter wille van het ware, noch het goede ter wille van het goede,

maar opdat hij beloond zal worden, daarom is in het ware en het goede dat hij doet de idee van zichzelf; deze idee is niet van het goede, maar zij is van het verkwikkelijke, want niets anders wordt in de geestelijke zin het goede genoemd dan dat wat van de liefde tot de Heer en van de liefde jegens de naaste is; dit goede verschijnt weliswaar ook als een verkwikkelijke in de natuurlijke mens, maar het geestelijke dat daarin is, maakt dat het het goede is.

Opdat men verder zal weten hoe het hiermee is gesteld, dient men dit in gedachte te houden, dat de mens van de innerlijke Kerk vanuit de naastenliefde handelt, dus vanuit de aandoening die van de liefde jegens de naaste is.

De mens van de uiterlijke Kerk echter handelt niet vanuit het goede van de naastenliefde, maar vanuit het ware van het geloof, dus niet vanuit de aandoening die van de liefde jegens de naaste is, maar uit gehoorzaamheid, omdat het zo bevolen is; daaruit vloeit voort, dat de mens van de innerlijke Kerk vrij is, maar de mens van de uiterlijke Kerk naar verhouding een dienstknecht, want wie handelt vanuit de aandoening die van de liefde is, deze handelt vanuit het vrije, nrs. 2870 tot 2893; maar wie vanuit gehoorzaamheid handelt, deze handelt niet vanuit het vrije, want gehoorzamen is niet het vrije.

Dit is de oorzaak dat hij die vanuit het goede van de naastenliefde handelt, de ware mens van de geestelijke Kerk is; deze wordt daarom in het Woord door Israël uitgebeeld; maar degene die niet vanuit het goede van de naastenliefde handelt, maar vanuit het ware van het geloof, is niet de ware mens van de geestelijke Kerk, maar naar verhouding diens dienstknecht; deze werd daarom uitgebeeld door de dienstknecht, die een Hebreeuwse dienstknecht werd genoemd, omdat hij gekocht was uit de zonen Israëls.

8980. En zijn vrouw zal uitgaan met hem; dat dit betekent de staat van het ware met het verbonden verkwikkelijke ook na de strijd, staat vast uit de betekenis van uitgaan, namelijk uit het knechtschap, namelijk de staat na de strijd, nr. 8975; en uit de betekenis van de vrouw, dus het verbonden verkwikkelijke, nr. 8979.

Hieruit blijkt, wie hier door de dienstknechten werden uitgebeeld, namelijk zij die in het geloof van hun leerstellingen van hun Kerk zijn en niet in het overeenstemmende goede, maar in een verkwikkelijke dat het overeenstemmende voorliegt; het knechtschap van hen bij hun heer betekent de staat van hen voordat zij in de hemel kunnen worden binnengelaten, maar het uitgaan uit het knechtschap betekent de staat van hen wanneer zij in de hemel worden opgenomen; maar omdat zij alleen in het geloof van de leerstellingen van hun Kerk zijn en niet in het overeenstemmende goede, dus niet in het ware dat van het goede is, dat wil zeggen, in het geloof van de naastenliefde, kunnen zij daarom niet verder in de hemel worden binnengelaten dan tot de ingang daar; zij immers die in de ingang tot de hemel zijn, hebben gemeenschap door het ware dat van het geloof is met hen die in de hemel zijn en door het met het ware verbonden verkwikkelijke met hen die buiten de hemel zijn; niet anders dan de huden of vliezen doen die het lichaam omspannen; deze hebben door de tastzin gemeenschap met de wereld en door de ertegenaan liggende vezels met het leven van de ziel in het lichaam; vandaar komt het, dat zij die in de ingang tot de hemel zijn en door de Hebreeuwse knechten worden uitgebeeld, de ‘huidelijken’ in de Grootste Mens worden genoemd, nrs. 5552 tot 5559.

Maar dezen zijn van verschillende soorten en geslachten, net als de huidlagen of de vliezen in het lichaam zijn; er zijn er die het gehele lichaam omgorden en er zijn er die de innerlijke dingen in het algemeen omspannen, zoals het buikvlies, het borstvlies en het weivlies; en er zijn er die in het bijzonder de afzonderlijke ingewanden daar omsluiten; alle zijn naar verhouding dienstbaarheden.

8981. Indien zijn heer hem een vrouw gegeven zal hebben; dat dit betekent het goede toegevoegd aan het ware door het geestelijke wanneer hij in de strijd is, staat vast uit de betekenis van de heer, namelijk hier het geestelijke; onder de heer immers wordt hier iemand

uit de zonen Israëls verstaan en met de zonen Israëls worden degenen aangeduid die ware mensen van de geestelijke Kerk zijn, dat wil zeggen, die uit de aandoening die van de liefde is, of wat hetzelfde is, die uit naastenliefde het goede doen; dat de zonen Israëls de mensen van de geestelijke Kerk zijn, zie de nrs. 6426, 6862, 6868, 7035, 7062, 7198, 7201, 7215, 7223, 7957, 8234, 8805; dus worden met deze zelfde mensen in de abstracte zin de geestelijke waarheden en goedheden aangeduid, nrs. 5414, 5801, 5803, 5806, 5812, 5817, 5819, 5833, 5879; vandaar komt het dat met de heer hier het geestelijke wordt aangeduid; en uit de betekenis van hem een vrouw geven, dus aan het ware het goede toevoegen.

De dienstknecht is degene die in het ware van de leer is en niet in het overeenstemmende goede, nr. 8974; en de vrouw is het verkwikkelijke, nr. 8980, maar hier het goede, omdat het is gegeven, dat wil zeggen, toegevoegd door het geestelijke; al datgene immers wordt het goede genoemd wat uit het geestelijke komt, aangezien het geestelijke zelf van de naastenliefde is; dat de vrouw het goede is, zie de nrs. 915, 2517, 4823, 6014, 8337.

Dat het is in de strijd, komt omdat er wordt gezegd indien zijn heer hem een vrouw gegeven zal hebben, namelijk dat na het knechtschap de vrouw zou zijn van de heer, waaruit blijkt dat de vrouw van de dienstknecht was toen hij in knechtschap was en niet daarna, dus toen hij in de strijd was en niet na de strijd, want met het knechtschap van zes jaren wordt de arbeid en de strijd aangeduid, nr. 8975.

Wie kan niet zien, dat in deze inzetting een verborgenheid is, die niet bekend kan zijn dan aan degene aan wie die is onthuld; het schijnt immers in de uiterlijke vorm zoals tegen de Goddelijke Gerechtigheid, dat de aan de knecht gegeven vrouw zou blijven van de heer, wanneer de dienstknecht uit het knechtschap zou uitgaan, terwijl toch de vrouw van haar man zal zijn voor altijd.

Zodanig zijn verscheidene andere dingen die door Jehovah aan de zonen Israëls werden bevolen, zoals dat zij van de Egyptenaren vaten van goud en van zilver en klederen zouden vragen en hen zo beroven, behalve eendere andere dingen, waarover op de bestemde plaatsen. Maar hoewel die dingen in de uiterlijke vorm, zoals gezegd, tegen de Goddelijke Gerechtigheid schijnen, zijn zij dat toch niet; zij vloeien immers voort uit de wetten van de Goddelijke Orde in de hemelen en deze wetten zijn de eigenlijke wetten zelf van de gerechtigheid, maar die wetten komen niet uit, indien die niet vanuit de zin van de letter door de innerlijke zin worden ontwikkeld.

De wet waaruit deze inzetting voortvloeit, is dat aan hen die in de uiterlijke dingen van de Kerk zijn vanaf hun kindertijd, het geestelijk goede niet verbonden kan worden, maar alleen toegevoegd, zolang zij in de strijd zijn en dat het na de strijd terugtreedt.

Opdat zal blijken, hoe het hiermee is gesteld – het is immers een verborgenheid – zal het in het kort worden gezegd; zij die van kind af aan slechts weinig hebben gedacht over het eeuwige leven, dus over het heil van hun ziel, maar over het wereldse leven en over de voorspoed ervan en niettemin een goed zedelijk leven hebben geleefd en eveneens de waarheden van de leer van hun Kerk hebben geloofd, kunnen wanneer zij tot de meer volwassen leeftijd komen, niet anders worden hervormd dan door de toevoeging van het geestelijk goede, wanneer zij in de strijd zijn; maar dat goede behouden zij toch niet, maar daardoor bevestigen zij slechts de waarheden van hun leer.

De oorzaak dat zij zodanig zijn is dat zij in het eerder geleide leven aan de wereldse liefden hebben toegegeven; en wanneer deze zijn ingeworteld, laten zij niet toe dat met het ware het geestelijk goede wordt verbonden, want die liefden zijn geheel en al in strijd met dit goede; toch kan het geestelijk goede het denken in beslag nemen, wanneer die liefden ophouden, zoals gebeurt, wanneer zij in benauwdheid zijn, in ramspoed, ziekte en eendere dingen; dan vloeit de aandoening in van goed te doen uit naastenliefde, maar die aandoening is slechts van dienst voor de te bevestigen en dieper in te wortelen waarheden van de leer; zij kan echter niet met het ware worden verbonden; de oorzaak hiervan is dat die invloeiende

aandoening van de naastenliefde slechts het verstandelijke deel van het gemoed vervult, maar niet binnentreedt in het wilsdeel ervan; en dat wat niet in het wilsdeel binnengaat wordt niet toegeëigend, en dus niet verbonden, want de verbinding van het goede en het ware bij de mens vindt plaats wanneer het ware de wil binnengaat, dus wanneer de mens dat wil en vanuit het willen dat doet; dan pas wordt het ware het goede, of wat hetzelfde is, wordt het geloof de naastenliefde.

Dit kan niet plaatsvinden bij degenen die van kinds af aan hebben toegegeven aan de liefden van de wereld en toch in het ware van de leer van hun Kerk zijn, want hun wilsdeel is in bezit genomen door die liefden en die liefden zijn geheel en al in het tegengestelde en verwerpen het geestelijk goede.

Zij laten dat alleen in het verstandelijke deel van het gemoed toe, dat wil zeggen, in het denken, wanneer die liefden in slaap zijn, wat gebeurt, zoals eerder is gezegd, in een staat van ziekte, rampspoed, benauwdheid, dus in moeite en in enige strijd.

Dit is de verborgenheid die in deze inzetting verscholen ligt; en omdat deze inzetting zo het uitbeeldende is geweest van de wet van de Goddelijke Orde ten aanzien van hen die in het ware van de leer zijn en niet in het overeenstemmende goede, is zij daarom in de uitbeeldende Kerk overeenstemmend geweest met de Goddelijke gerechtigheid, ook in de uiterlijke vorm.

8982. En zij hem zonen en dochters zal geboord hebben; dat dit de daaruit afgeleide waarheden en goedheden betekent, staat vast uit de betekenis van de zonen, dus de waarheden, nrs. 489, 491, 533, 1147, 2803, 2813, 3373, 3704, 4257; en uit de betekenis van de dochters, dus de goedheden, nrs. 489-491, 2362, 3024; dat het de afgeleide waarheden en goedheden, is duidelijk, aangezien met de vrouw die de moeder is uit wie de geboren zijn, het geestelijk goede wordt aangeduid, nr. 8981; en met de geboorten worden de afleidingen in de innerlijke zin aangeduid, nrs. 1330, 3263, 3279.

8983. De vrouw en de geboren van deze zal voor haar heer zijn; dat dit betekent dat het goede aan het ware door het geestelijke toegevoegd met de waarheden en goedheden daaruit afgeleid, niet aan het ware zullen zijn toegeëigend, staat vast uit de betekenis van de vrouw, namelijk het geestelijk goede toegevoegd aan het ware wanneer hij in de strijd is, nr. 8981; en uit de betekenis van de geboren, namelijk de afgeleide waarheden en goedheden, nr. 8982; en uit de betekenis zal voor haar heer zijn, dus dat zij zullen behoren tot het geestelijke waaruit zij zijn en niet tot het ware; de heer immers is het geestelijke, nr. 8981 en de dienstknecht het ware zonder het overeenstemmende goede, nr. 8974; dus betekent het dat zij aan dit ware niet zullen worden toegeëigend; want met de man en de vrouw wordt in de innerlijke zin de verbinding van het ware en het goede aangeduid; het huwelijk op aarde immers beeldt het hemels huwelijk uit, dat van het goede en het ware is en ook stemt de echtelijke liefde met dat huwelijk overeen, nrs. 2727 tot 2759, 2803.

Maar tussen de dienstknecht en de door zijn heer gegeven vrouw is er geen huwelijk, maar een koppeling, zodanig als van een bijvrouw met een man en die koppeling stemt niet overeen met het hemels huwelijk, daarom wordt die verbinding ook ontbonden wanneer de dienstknecht uitgaat, want de vrouw met de geboren wordt dan van de heer.

De oorzaak dat zo'n koppeling plaatsvindt, is dat het ware, dat door de dienstknecht wordt uitgebeeld, in de uiterlijke mens is en het goede dat door de vrouw wordt uitgebeeld, in de innerlijke mens is; en het goede van de innerlijke mens kan niet met het ware van de uiterlijke verbonden worden, tenzij er eerst verbinding is gemaakt in de innerlijke; dit kan niet plaatsvinden, omdat de dienstknecht de louter uiterlijke mens uitbeeldt, die het overeenstemmende goede niet heeft en aan wie het ook niet kan worden toegeëigend.

Dat het goede van de innerlijke mens niet met het ware van de uiterlijke verbonden kan worden, tenzij er is verbinding is gemaakt in de innerlijke mens, kan vaststaan uit wat over de

wederverwekking van de mens is gezegd, nrs. 3321, 3469, 3493, 3573, 3616, 3882, 4353, want de wederverwekking is de verbinding van het goede en het ware.

8984. En hij zal uitgaan in zijn lichaam; dat dit betekent de staat na de strijd, die er alleen een van het bevestigde en ingeplante ware is, staat vast uit de betekenis van uitgaan, namelijk uit het knechtschap, dus de staat na de strijd, nr. 8980; en uit de betekenis van in zijn lichaam, namelijk met het ware zonder het goede, nrs. 8977, 8978; dat het de staat van het bevestigde en ingeplante ware is, komt omdat met uitgaan in het zevende jaar dat wordt aangeduid, nr.

8976; hier omdat het geestelijk goede, dat door de vrouw wordt uitgebeeld, van dienst was geweest om dat te bevestigen en eveneens om het nieuwe in te planten, nr. 8981.

8985. En indien de dienstknecht al zeggende gezegd zal hebben; dat dit betekent het denken vanuit het ingeplante ware dan, staat vast uit de betekenis van zeggen, dus denken, nrs. 7094, 7107, 7244; en uit de betekenis van de dienstknecht, dus het ware zonder het overeenstemmende goede, nr. 8974; hier dat ware dat is bevestigd en ingeplant, omdat er wordt gezegd van die dienstknecht dat hij zou uitgaan, nr. 8984.

Er wordt gezegd dat de dienstknecht het ware is, maar er wordt verstaan de mens die in het ware is zonder het overeenstemmende goede.

De oorzaak dat de dienstknecht het ware wordt genoemd en niet de mens die in zo'n ware is, is dat de abstracte spreekwijze, dat wil zeggen, gescheiden van de mens, de spreekwijze van de engelen is; want in de hemel wordt gedacht over een zaak zonder de persoon; wanneer immers daar ook de persoon wordt gedacht, wordt het gezelschap dat in zo'n zaak is, in beweging gebracht en dan wordt het denken daarheen bepaald en vastgelegd; want in de hemel is daar waar het denken is, de tegenwoordigheid en de tegenwoordigheid zou het denken van degenen die in dat gezelschap zijn, tot zich buigen en zo de invloeiing uit het Goddelijke daar verstoren; anders is het gesteld, wanneer zij abstract over een zaak denken; dan verbreidt zich het denken naar alle zijden volgens de hemelse vorm, die de invloeiing die voortgaat uit het Goddelijke voortbrengt en dit zonder de verstoring van enig gezelschap; zij boezemt zich immers in de algemene sferen van de gezelschappen in en dus buigt zij niemand af van het vrije om te denken volgens de invloeiing uit het Goddelijke.

In één woord, het abstracte denken kan de algehele hemel doordringen zonder ergens te blijven vertoeven, maar het denken bepaald tot een persoon of tot een plaats wordt vastgelegd en tot stilstand gebracht.

8986. Ik bemin mijn heer, mijn vrouw en mijn kinderen; dat dit betekent het verkwikkelijke van de herinnering van de geestelijke goedheden, staat vast uit de betekenis van beminnen, dus hier het verkwikkelijke van de herinnering, waarover hierna; uit de betekenis van de heer, dus het eigenlijke geestelijke goede, nr. 8981; uit de betekenis van de vrouw, dus het goede toegevoegd door het geestelijke, nr. 8981; en uit de betekenis van de kinderen, dus de daaruit afgeleide goedheden en waarheden, nr. 8982; vandaar worden met de heer, de echtgenote en de kinderen, samengevat de geestelijke goedheden aangeduid.

Dat het verkwikkelijke van de herinnering van die goedheden wordt aangeduid met beminnen, komt omdat zij die door de Hebreeuwse dienstknechten waren uitgebeeld, degenen binnen de Kerk zijn die in de waarheden van de leer zijn en niet in het goede volgens die waarheden, nrs. 8974, 8976; zulke mensen kunnen niet worden aangedaan door het ware ter wille van het goede, maar ter wille van het verkwikkelijke; daarom wordt door beminnen hier, omdat het ten aanzien van hen wordt gezegd, de verkwikkelijkheid van de herinnering aangeduid.

8987. Niet zal ik vrij uitgaan; dat dit het verkwikkelijke van de gehoorzaamheid betekent, staat vast van vrij uitgaan, dus de staat na de strijd, die er alleen een van het bevestigde en ingeplante ware is, nrs. 8976, 8980, 8984; het knechtschap immers, dat van zes jaren was, en een week wordt genoemd, (Genesis 29:27,28), betekent de arbeid of enige strijd, zodanig als er is bij hen die in de waarheden zijn maar niet in het overeenstemmende goede, die onder de Hebreeuwse dienstknechten in de geestelijke zin worden verstaan; dezen zijn zodanig dat zij niet kunnen worden wederverwekt, maar slechts hervormd; wederverwekt worden immers, wordt gezegd van degenen die door de waarheden van het geloof, zich door de Heer laten voortleiden tot het goede van het geestelijk leven; maar hervormd worden, wordt gezegd van hen die door de waarheden van het geloof niet tot het goede van het geestelijk leven kunnen worden geleid, maar alleen tot het verkwikkelijke van het natuurlijk leven; zij die zich laten wederverwekken, handelen vanuit de aandoening volgens de geboden van het geloof; maar zij die zich niet laten wederverwekken, maar alleen hervormen, handelen niet vanuit aandoening, maar vanuit gehoorzaamheid.

Het onderscheid is dat degenen die vanuit aandoening handelen, vanuit het hart handelen en dus zo uit het vrije en eveneens het ware doen ter wille van het ware en het goede ter wille van het goede en dus zo de naastenliefde betrachten ter wille van de naaste; maar zij die uit gehoorzaamheid handelen, handelen dus niet vanuit het hart, en dus niet uit het vrije; indien het hun toeschijnt vanuit het hart en het vrije te handelen, dan is dit ter wille van iets van de eigen roem, die bewerkt dat het zo wordt opgemerkt; ook doen zij het ware niet ter wille van het ware, noch het goede ter wille van het goede, maar ter wille van het verkwikkelijke vanwege die roem; zo betrachten zij dus ook niet de naastenliefde jegens de naaste ter wille van de naaste, maar om gezien en beloofd te worden.

Hieruit staat vast, wie en hoedanig zij zijn die door de zonen Israëls en wie en hoedanig zij zijn die door de Hebreeuwse dienstknechten werden uitgebeeld.

Maar binnen de Kerk is heden ten dage de erkenning ten aanzien van dit onderscheid verloren gegaan; de oorzaak hiervan is dat de Kerk heden ten dage het predicaat en de naam heeft naar het geloof en niet naar de naastenliefde; en weinigen weten wat het geloof is; de meesten geloven dat het geloof is de dingen te weten die de leer van de Kerk leert en overreed worden dat die waar zijn, maar niet dat het is volgens die leer leven; het leven daarnaar noemen zij het zedelijke leven, dat zij van de leer van de Kerk scheiden en met de naam van zedelijke theologie betitelen; de geleerden echter geloven, dat het vertrouwen of betrouwen is dat zij worden gezaligd doordat de Heer heeft geleden voor hen en hen van de hel heeft verlost; en zij zeggen van hen die dat vertrouwen hebben dat zij worden gezaligd, dus door het geloof-alleen.

Maar dezen overwegen niet, dat er geen vertrouwen van het geloof kan bestaan dan alleen bij hen die het leven van de naastenliefde leven.

Dit zijn de oorzaken dat de erkenning verloren is gegaan ten aanzien van het onderscheid tussen hen die in de waarheden van het geloof zijn en niet in het overeenstemmende goede van het leven en degenen die wel in het overeenstemmende goede van het leven zijn met de waarheden van het geloof; en omdat die erkenning verloren is gegaan, kan het niet anders dan dat de dingen die worden gezegd ten aanzien van hen die in waarheden zijn en niet in het goede, die met de Hebreeuwse dienstknechten worden aangeduid, als vreemde verklaringen verschijnen.

8988. En hem zal zijn heer brengen tot God; dat dit betekent de staat waarin hij dan binnentreedt volgens de Goddelijke Orde, staat vast uit de betekenis van brengen tot God, wanneer wordt gehandeld over hen die in de waarheden zijn en niet in het goede kunnen zijn, dus maken dat zij binnentreden in de staat volgens de Goddelijke Orde, waarover hierna; dat deze dingen worden aangeduid, blijkt uit wat in de vers volgt, want daar wordt de staat

beschreven van degenen die in waarheden zijn, maar niet in het overeenstemmende goede, namelijk dat het een staat van voortdurende gehoorzaamheid is; zij immers die in deze staat zijn, zijn in een knechtschap ten opzichte van hen die in het goede zijn met het overeenstemmende ware; dezen immers handelen, omdat zij vanuit het goede handelen, uit aandoening en zij die uit aandoening handelen, handelen vanuit de wil, dus uit zichzelf, want al wat van de wil is bij de mens, dat is hem eigen, aangezien het ‘zijn’ van het leven van de mens zijn wil is; maar zij die alleen uit gehoorzaamheid handelen, handelen niet vanuit hun wil, maar uit de wil van hun heer, dus niet uit zichzelf, maar uit een ander; daarom zijn zij in knechtschap naar verhouding; vanuit waarheden handelen en niet vanuit het goede, is alleen vanuit het verstandelijke handelen, want waarheden hebben betrekking op het verstandelijke en de goede dingen op het wilsdeel en uit het verstandelijke handelen en niet vanuit de wil, is handelen uit wat buiten staat en dient; het verstand immers is de mens gegeven opdat hij het ware kan opnemen en kan binnenleiden in de wil, op het goede zal worden, want het ware wanneer het van de wil is geworden gelden voor het goede.

Maar de Heer dienen volgens Zijn geboden te doen en zo te gehoorzamen, is niet een knecht zijn, maar vrij zijn, want het eigenlijke vrije zelf van de mens bestaat in geleid worden door de Heer, nrs. 892, 905, 2870, 2872; de Heer immers blaast in de wil zelf van de mens het goede in en daaruit handelen, hoewel het is uit de Heer, wordt niettemin waargenomen zoals uit zichzelf, dus uit het vrije.

Dit vrije hebben allen die in de Heer zijn en het is verbonden met een onuitsprekelijke gelukzaligheid.

Dat God hier de Goddelijke Orde is, komt omdat in het Woord wordt gezegd, waar gehandeld wordt over het Ware en Jehovah wordt gezegd, waar wordt gehandeld over het Goede, nrs. 2769, 2807, 2822, 3921, 4402, 7010, 7268, 8867; daarom is het Goddelijk Ware voortgaande uit het Goddelijk Goede van de Heer, in de hoogste zin God en Zijn Goddelijk Goede waaruit het Goddelijk Ware voortgaat, Jehovah; de oorzaak is dat het Goddelijk Goede het Zijn zelf is en het Goddelijk Ware het Bestaan daaruit; want dat wat voortgaat, dit heeft daaruit zijn bestaan.

Eender is het gesteld met het Goede en het Ware in de hemel of bij de engelen en eender in de Kerk bij de mensen; het goede daar is het Zijn zelf en het ware is het Bestaan daaruit; of wat hetzelfde is, de liefde tot de Heer en de liefde jegens de naaste, is het Zijn zelf van de hemel en van de Kerk, maar het geloof is het Bestaan daaruit.

Hieruit blijkt duidelijk, vanwaar het komt dat God ook de Goddelijke Orde is; het is immers het Goddelijk Ware voortgaande uit de Heer dat de Orde in de hemel maakt en wel dermate dat dit de Orde zelf is; dat het Goddelijk Ware de Orde is, zie de nrs. 1728, 1919, 7995, 8700, daarom, wanneer de mens of de engel het Goddelijk Ware uit de Heer in het goede opneemt, is bij hem de orde die in de hemelen is, dus is hij van de Heer de hemel of het koninkrijk in het bijzonder; en voor evenzoveel als hij uit de waarheden in het goede is en daarna voor evenzoveel als hij in de waarheden uit het goede is.

En wat een verborgenheid is, de engelen zelf verschijnen in de menselijke vorm in de hemelen geheel en al volgens de waarheden die bij hen in het goede zijn, met een schoonheid en een glans volgens de hoedanigheid van het goede vanuit het ware; de mensen van de Kerk verschijnen eender ten aanzien van de ziel in de hemel; het Goddelijk Ware zelf voortgaande uit de Heer brengt dit teweeg, zoals kan vaststaan uit wat over de hemel als de Grootste Mens en over de overeenstemming met de afzonderlijke dingen in de mens, aan het einde van verscheidene hoofdstukken is getoond.

Het is deze verborgenheid die wordt verstaan onder deze woorden bij Johannes in de Openbaring: *‘Hij mat de muur van het Heilige Jeruzalem, op 144 ellen, welke is de maat des mensen, dat wil zeggen, van een engel’*, (Openbaring 21:17); wie zou ooit die woorden

verstaan, die niet weet wat het Heilige Jeruzalem betekent, wat haar muur, wat de maat, wat het getal 144 en zo wat de mens, dat wil zeggen de engel.

Met het nieuwe of het Heilige Jeruzalem wordt de Nieuwe Kerk van de Heer aangeduid die op de christelijke die er heden ten dage is, zal volgen, nr. 2117; met de muur worden de waarheden van het geloof aangeduid die de Kerk zullen verdedigen, nr. 6419; met meten en maat wordt de staat aangeduid ten aanzien van het ware, nr. 3104; met het getal 144 wordt iets eenders aangeduid als met 12, want 144 is samengesteld uit 12 maal 12; dat met die getallen alle waarheden in samenvatting worden aangeduid, zie nr. 7973; daaruit blijkt duidelijk wat wordt aangeduid met ‘de maat des mensen, dat wil zeggen, des engels’, namelijk het ware zelf voortgaande uit de Heer in zijn vorm, die de mens-engel in de hemel is, zoals eerder werd gezegd.

Daaruit blijkt de verborgenheid, die deze woorden behelzen, te weten dat daarmee worden beschreven de waarheden van de Kerk, die zal volgen op de christelijke Kerk de er heden ten dage is.

Dat het de waarheden uit het goede zijn, wordt in het volgende vers daar beschreven met de woorden: ‘De bouw van haar muur was jaspis, doch de stad was zuiver goud, eender aan zuiver glas’, (Openbaring 21:18); met jaspis wordt het ware aangeduid zodanig als het van die Kerk zal zijn, want met stenen in het algemeen worden waarheden aangeduid, nrs. 1298, 3720, 6426, en met kostbare stenen de waarheden die uit de Heer zijn, nr. 643; met goud wordt het goede van de liefde en van de wijsheid aangeduid, nrs. 113, 1551, 1552, 5658; wie zou ooit geraden kunnen hebben dat zulke verborgenheden in die woorden zijn bevat; en wie kan hieruit niet zien, dat ontelbare verborgenheden schuilen in het Woord, die nooit aan iemand verschijnen tenzij door de innerlijke zin; en dat door deze zin, als door een sleutel, de Goddelijke Waarheden worden geopend zodanig als die in de hemel zijn, dus de hemel en de Heer Zelf, Die het al van alle dingen in het Woord is, in de binnenste zin ervan.

8989. En hij zal hem brengen òf aan de deur òf aan de post; dat dit betekent de staat van de vergemeenschapping van het bevestigde en ingeplante ware met het geestelijk goede, staat vast uit de betekenis van de deur, namelijk de binnenleiding van het ware tot het goede, nrs. 2356, 2385, hier van het bevestigde en ingeplante ware, dat met de Hebreeuwse dienstknecht na het knechtschap van zes jaren wordt aangeduid, nrs. 8976, 8984; en omdat de deur de binnenleiding is, is die eveneens de vergemeenschapping, want door de deur wordt de ene kamer met de andere verbonden; en uit de betekenis van de post, namelijk de verbinding van dat ware met het goede, want de post is tussen twee kamers en verbindt ze.

Wie kan niet zien dat dit ritueel ten aanzien van de blijvende dienstknechten een verborgenheid in zich bevat en wel een Goddelijke verborgenheid; het werd immers door Jehovah vanaf de berg Sinaï gedicteerd en bevolen.

Zij die geloven dat er niets heiligers en meer Goddelijk in het Woord is dan dat wat in de letter verschijnt, zullen verwonderd zijn dat deze en meer dingen die in dit hoofdstuk en in het volgende zijn bevat, zijn gedicteerd met levende stem door Jehovah; zij verschijnen immers in de letterlijke zin zoals zulke zaken die in de wetten van de natiën zijn; zoals dit: over de dienstknechten, dat degene van hen die niet van het knechtschap wil uitgaan, aan de deur of aan de post zou worden gebracht en hem door zijn heer zou worden doorboord met diens priem; dit lijkt in de letterlijke zin niet op het Goddelijke, niettemin is het ten eerste Goddelijk; maar dit blijkt niet dan alleen door de innerlijke zin.

De innerlijke zin is dat degenen die alleen in waarheden zijn en niet in het overeenstemmende goede, maar toch in het verkwikkelijke van de herinnering van de geestelijke goedheden, nrs. 8986, 8987, enige vergemeenschapping en verbinding hebben met het geestelijk goede; dit werd daardoor uitgebeeld dat het oor van de dienstknecht aan de deur of aan de post zou worden doorboord door zijn heer; de deur immers is de vergemeenschapping, de post de

verbinding, het oor de gehoorzaamheid en dat doorboren met een priem, is het uitbeeldende voor de staat waarin hij zou blijven; zo doorvatten de engelen deze dingen die bij de mens zijn als hij het Woord leest; de engelen immers denken niet aan een deur, noch aan een post, noch aan een oor en aan het doorboren daarvan en zelfs niet aan een dienstknecht, maar in plaats daarvan aan de vergemeenschapping en verbinding; de engelen immers zijn in het inzicht van zulke dingen, omdat zij in het licht zijn; en aan hen doen zich niet dan alleen geestelijke en hemelse dingen voor, maar niet natuurlijke en wereldse zaken, zodanig als die in de letterlijke zin van het Woord zijn; want de zin van de letter van het Woord is natuurlijk en werelds, maar de innerlijke zin ervan is geestelijk en hemels; eerstgenoemde is voor de mensen, de laatstgenoemde voor de engelen; vandaar is er door het Woord vergemeenschapping en verbinding van de hemel met de mens.

Opdat de verborgenheden die in deze handelwijze met de bij hun heer blijvende dienstknechten nog verder uitkomen, moet worden gezegd vanwaar het komt dat de deuren en de posten de vergemeenschapping en de verbinding betekenen.

De engelen en de geesten hebben verblijven die geheel en al zo verschijnen als die welke in de wereld zijn, nrs. 1116, 1626-1628, 1631, 4622, en wat een verborgenheid is, alle en de afzonderlijke dingen die in hun woningen verschijnen, zijn aanduidend voor geestelijke dingen; zij vloeien ook voort uit de geestelijk objecten die in de hemel zijn en die vandaar in hun gemoed zijn.

De vergemeenschappingen van het ware met het goede vertonen zich daar door deuren en de verbindingen door posten en andere zaken door de kamers zelf, door voorhoven, door vensters en door verschillende versieringen; dat dit zo is, kan de mens heden ten dage, vooral degene die louter natuurlijk is, niet geloven, omdat zij niet waar te nemen zijn met de zinnen van hun lichaam; maar die dingen werden wel degelijk door de profeten gezien toen hun innerlijk werd geopend tot de hemel, staat vast uit het Woord.

Door mij zijn zij eveneens duizenden malen waargenomen en gezien; ik heb hen ook meermalen horen zeggen dat de deuren van hun kamers geopend waren wanneer hun gedachten met mij werden vergemeenschap en dat zij gesloten waren wanneer die niet werden vergemeenschap.

Vandaar komt het dat de deuren in het Woord worden genoemd, waar gehandeld wordt over de vergemeenschapping, zoals bij Jesaja: *'Ga heen, Mijn volk, binnen in uw kamers en sluit uw deur achter u toe, verberg u als voor een klein ogenblik, totdat de toorn overgaat'*, (Jesaja 26:20); de deur achter u sluiten totdat de toorn overgaat, voor: geen vergemeenschapping met de boosheden zoals de toorn, nrs. 3614, 5034, 5798, 6358, 6359, 6937, 8284, 8483.

Bij Maleachi: *'Zal Hij van ulieden de aangezichten opnemen, zie Jehovah Zebaoth; wie ook onder u sluit liever de deuren toe; ook het licht steekt gij op Mijn altaar tevergeefs aan'*, (Maleachi 1:9,10); de deuren toesluiten voor geen gemeenschap hebben met de heilige of Goddelijke dingen.

Bij Zacharia: *'Open, o Libanon, uw deuren, opdat het vuur uw ceders zal verteren'*, (Zacharia 11:1); de deuren openen, voor toegang of vergemeenschapping geven.

Bij David: *'Hij gebood de ethers van boven, de deuren der hemelen deed Hij open'*, (Psalm 78:23); de deuren der hemelen opendoen, voor vergemeenschapping geven met de waarheden en goedheden die uit de Heer in de hemelen zijn.

Bij dezelfde: *'Ik koos liever aan de deur te staan in het huis van Mijn God, dan te wonen in de tenten van de goddeloosheid'*, (Psalm 84:11); aan de deur staan, voor gemeenschap hebben van buiten met het goede, dat het huis van God is, nr. 3720.

Bij dezelfde: *'Heft, poorten, uw hoofden; weest opgeheven, gij deuren der wereld, opdat zal binnenschrijven de Koning der heerlijkheid'*, (Psalm 24:7,9); de deuren der wereld opheffen, voor de harten openen en verheffen tot de heer, Die de Koning der heerlijkheid is en zo vergemeenschapping geven, dat wil zeggen, opdat Hij zal invloeden met het goede van de

naastenliefde en het ware van het geloof; de Heer wordt de Koning der heerlijkheid genoemd krachtens het Ware dat uit het Goede is.

Bij Jesaja: *'Jehovah zei tot Zijn Gezalfde, tot Kores, wiens rechter Ik heb gevat, om te onderwerpen vóór Hem de natiën, opdat Ik de lenden van de koningen zal losmaken, om te openen vóór Hem de deuren en dat de poorten niet gesloten worden; Ik zal vóór U gaan en het kromme zal Ik rechtmaken en Ik zal U de schatten van de duisternissen geven en de verborgen rijkdommen van de schuilhoeken, opdat U zult bekennen dat Ik Jehovah, Die U bij Uw Naam geroepen heb, de God van Israël ben'*, (Jesaja 45:-3); hier ten aanzien van de Heer met betrekking tot het Menselijke, Die in de uitbeeldende zin Kores is; vóór Hem de deuren openen, is toegang geven tot het Goddelijke Zelf; vandaar komt het dat Hij ook ten aanzien van Zijn Menselijke God wordt genoemd, hier de God van Israël.

Bij Johannes: *'Zie, Ik heb vóór u een geopende deur gegeven, die niemand kan sluiten, omdat gij een geringe macht hebt en Mijn woord hebt bewaard'*, (Openbaring 3:8); een geopende deur geven, voor vergemeenschatting met de hemel.

Bij dezelfde: *'Na dezen zag ik, en zie, een deur geopend in de hemel; ik hoorde: Klim hier op, opdat Ik u tone de dingen die moeten geschieden na dezen'*, (Openbaring 4:1); de deur daar klaarblijkelijk voor de vergemeenschatting, omdat er wordt gehandeld over de onthulling die hij zou ontvangen uit de hemel; daaruit blijkt eveneens dat de vergemeenschatting daar wordt uitgebeeld door een deur, zoals eerder werd gezegd.

Bij dezelfde: *'Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop; indien iemand Mijn stem zal gehoord hebben en de deur zal geopend hebben, Ik zal tot hem binnentreden en met hem avondmalen en hij met Mij'*, (Openbaring 3:20); hier ook de deur klaarblijkelijk voor de toegang en de vergemeenschatting met de hemel, waar de Heer is en dus met de Heer.

Eender bij Mattheüs: *'De Bruidegom kwam en de maagden schreden in tot de bruiloft en de deur werd gesloten; tenslotte kwamen de overige maagden, zeggende: Heer, Heer, doe ons open. Hij echter antwoordende zei: Voorwaar zeg Ik: Ik ken u niet'*, (Mattheüs 25:10-12).

Wat deze teksten in de innerlijke zin betekenen, zie de nrs. 4635 tot 4638, namelijk dat de maagden degenen zijn die binnen de Kerk zijn; olie hebben in de lampen is het goede van de naastenliefde in de waarheden van het geloof en niet olie hebben in de lampen is waarheden van het geloof hebben, maar niet daarin het goede van de naastenliefde; voor dezen wordt de deur gesloten genoemd, omdat zij gemeenschap hebben met de hemel, dat wil zeggen, door de hemel met de Heer; de vergemeenschatting met de hemel en door de hemel, vindt plaats door het goede van de naastenliefde en van de liefde, maar niet door de waarheden die van het geloof worden genoemd, zonder het goede daarin; daarom worden dezen de dwaze maagden genoemd, de anderen echter de voorzichtige maagden.

Bij Lukas: *'Velen zullen zoeken binnen te treden, maar zullen niet kunnen; nadat de Heer des huizes zal opgestaan zijn en de deur zal toegesloten hebben, dan zult gij beginnen buiten te staan en aan de deur te kloppen, zeggende: Heer, Heer, doe ons open; maar antwoordende zal Hij u zeggen: Ik ken u niet van waar gij zijt. Alsdan zult gij beginnen te zeggen: Wij hebben gegeten vóór U en gedronken en Gij hebt in onze straten geleerd; maar Hij zal u zeggen: Ik ken u niet van waar gij zijt; wijkt van Mij af, alle gij werkers der ongerechtigheid'*, (Lukas 13:24-27); hier eveneens klaarblijkelijk de deur voor de toegang en de vergemeenschatting, zoals eerder; dat zij voor wie de deur is toegesloten en die aankloppen en niet worden binnengelaten, degenen zijn die in de waarheden van het geloof uit het Woord zijn en niet in het goede van de naastenliefde, wordt aangeduid met eten vóór de Heer en drinken en de Heer in de straten horen leren en toch niet het leven van het geloof leven; want degenen die dit niet leven, zijn werkers der ongerechtigheid.

Bij Johannes: *'Voorwaar, voorwaar zeg Ik ulieden: Die niet is inschrijvende door de deur in de stal der schapen, maar opklimt van elders, die is een dief en een rover; die echter inschrijvende is door de deur, is een herder der schapen; Ik ben de Deur; indien iemand door*

Mij binnengetreden zal zijn, die zal gezaligd worden, (Johannes 10:1,2,9); binnenschrijden door de deur, is door het ware dat van het geloof is tot het goede van de naastenliefde en van de liefde, dus tot de Heer, want de Heer is het Goede zelf; ook is Hij het Ware dat binnenleidt, dus eveneens de Deur, want het geloof is uit Hem.

Dat met de deur de vergemeenschapping wordt aangeduid, verschijnt zoals een beeldspraak of een vergelijking; maar in het Woord zijn geen beeldspraken of vergelijkingen, maar zijn werkelijke overeenstemmingen; ook de vergelijkingen daar vinden plaats door zulke dingen die overeenstemmen, zoals kan vaststaan uit wat over de deur is gezegd, namelijk dat deuren bij de engelen en de geesten in de hemel daadwerkelijk verschijnen en het openen en het sluiten ervan, volgens de vergemeenschappingen; en eveneens in de overige dingen.

8990. En zijn heer zal zijn oor doorboren met een priem; dat dit het uitbeeldende van de gehoorzaamheid betekent, staat vast uit de betekenis van het oor, namelijk de gehoorzaamheid, nrs. 2542, 3869, 4551, 4652-4660; en uit de betekenis van doorboren met een priem, namelijk aan de deur of aan een post, dus aanhechten; hier, omdat over de gehoorzaamheid wordt gehandeld, is het bestemmen; en daarom volgt dat hij hem zal dienen voor altijd, dat wil zeggen, gehoorzamen.

Daaruit blijkt, dat het doorboren van het oor met een priem aan de deur of aan de post door zijn heer, het uitbeeldende van de gehoorzaamheid is.

Hoe het hiermee is gesteld, kan uit het voorgaande vaststaan, namelijk dat zij die alleen in de waarheden en niet in het overeenstemmende goede, dat wil zeggen, die in het geloof en niet in de naastenliefde zijn, niet vrij zijn, maar dienstknechten; want zij die vanuit het goede of de naastenliefde handelen zijn vrij; zij handelen immers uit zich, omdat vanuit het goede handelen of vanuit de naastenliefde, is handelen vanuit het hart, dus vanuit de wil, dus vanuit het zijne, want datgene is van de mens wat van zijn wil is; en van hetgeen vanuit de wil gebeurt, wordt gezegd dat het vanuit het hart is; maar zij die alleen in de waarheden van het geloof zijn en niet in het goede van de naastenliefde, zijn naar verhouding dienstknechten, want zij handelen niet uit zichzelf, omdat zij het goede niet in zich hebben, waaruit zij handelen, maar buiten zich en zij doen het zo vaak zij het indachtig zijn.

Zij die zodanig zijn tot aan het einde van het leven, blijven na de dood in die staat; ook kunnen zij niet worden voortgeleid tot de staat waarin zij vanuit aandoening van de naastenliefde, dus uit het goede handelen, maar uit gehoorzaamheid.

Dezen stellen in de Grootste Mens, die de hemel is, de dingen samen die de innerlijke dingen dienen, dus de vliezen en de huiden, nrs. 8977, 8980.

Hieruit kan vaststaan, hoe het is gesteld met het geloof-alleen, dus met degenen die krachtens de leer het geloof op de eerste plaats stellen en het goede van de naastenliefde op de tweede, ja zelfs op de laatste plaats; zij die het daadwerkelijk, dat wil zeggen, in het leven zelf, dit zo stellen, zijn de Hebreeuwse dienstknechten in de uitbeeldende zin; hieruit kan men ook opmaken hoe het gesteld is met hen die alles van het heil stellen in de geloofswaarheden en niets in het goede van de naastenliefde, namelijk daadwerkelijk of in het leven zelf, dus dat zij niet kunnen binnentreden in de hemel, want in de hemel regeert het goede en niet het ware zonder het goede; ook is het ware niet het ware of het geloof het geloof, dan alleen bij hen die in het goede zijn.

Dat het doorboren van het oor met een priem door zijn heer, het uitbeeldende van de gehoorzaamheid is, blijkt ook hieruit dat het aanhechten van het oor aan de deur is, maken dat hij aandacht zal hebben voor de zaken die zijn heer, die in de kamer is, gebiedt, dus bij voortduur horen, dus gehoorzamen, hier in de geestelijke zin de dingen die het goede wil en beveelt, want door de heer van de dienstknecht wordt het geestelijk goede uitgebeeld, nrs. 8981, 8986.

Omdat het oor het horen, dat van de gehoorzaamheid is, betekent, is het vandaar uit de oorsprong uit de geestelijke wereld ingevloed in de menselijke spraak, zoals ‘iemand aan het oor trekken’, voor maken dat iemand oplet en opdat hij iets indachtig zal zijn; evenzo ‘naar iemand horen of luisteren’ voor gehoorzamen; want de innerlijke zin van zeer veel woorden is krachtens de overeenstemmingen vanuit de geestelijke wereld ingevloed; eender wanneer gezegd wordt ‘het geestelijk licht’ en ‘het gezicht daaruit’, namelijk de dingen die van het geloof zijn; en ook ‘het geestelijk vuur’ en ‘het leven daaruit’, dus de dingen die van de liefde zijn.

Dat het doorboren van het oor met een priem plaatsvond, kwam omdat met een priem hetzelfde wordt aangeduid als met een pin of een nagel, namelijk de aanhechting of aanbinding en in de geestelijke zin de bestemming tot iets; maar de priem was een werktuig van een bediende en daarom van dienst om uit te beelden de bestemming tot een voortdurende gehoorzaamheid bij de dienstknecht.

Dat pinnen of nagels de aanhechting of aanbinding betekenen, staat vast uit de plaatsen waar zij worden genoemd, zoals bij (Jesaja 22:23; 33:20; 41:7; 54:2; Jeremia 10:4; 27:19; 38:31; Numeri 3:37; 4:32).

8991. En hij zal hem dienen voor altijd; dat dit betekent tot in het eeuwige, staat vast uit de betekenis van dienen, dus gehoorzamen, want het zijn de dienstknechten die gehoorzamen en de heren die gebieden; dat degenen die door de dienstknechten werden uitgebeeld degenen zijn die uit gehoorzaamheid het goede hebben verricht, maar niet vanuit de aandoening van de naastenliefde, staat vast uit het voorafgaande; en uit de betekenis van voor altijd, dus tot in het eeuwige; het voortdurende in de letterlijke zin betekent hier het knechtschap bij zijn heer tot aan het einde van zijn leven, maar in de innerlijke of geestelijke zin betekent het het eeuwige, omdat het de staat na de dood betekent.

Tot in het eeuwige wordt gezegd, omdat zij die het goede uit de gehoorzaamheid van het geloof en niet vanuit de aandoening van de naastenliefde handelen, die door de dienstknechten werden uitgebeeld, in het andere leven nooit kunnen worden voortgeleid tot de staat van het goede, dat wil zeggen, dat zij vanuit het goede handelen, want het leven blijft bij ieder mens na de dood; hoedanig de mens is wanneer hij sterft, zodanig blijft hij, volgens dit gebruikelijke gezegde ‘zoals de boom valt, blijft hij liggen’; niet dat hij zodanig is als hij omtrent het uur van zijn dood is, maar zodanig als hij krachtens zijn gehele levensloop dan is geworden, wanneer hij sterft; degenen die zich hebben aangewend in het leven in de wereld, alleen uit gehoorzaamheid het goede te doen en niet vanuit naastenliefde, zullen dus zodanig tot in het eeuwige blijven; zij worden weliswaar vervolmaakt ten aanzien van de gehoorzaamheid, maar zij geraken niet tot iets van naastenliefde.

8992, vers 7-11. *En wanneer een man zal verkocht hebben zijn dochter tot een dienstmaagd, zo zal zij niet uitgaan volgens het uitgaan van de dienstknechten. Indien zij boos is in de ogen van haar heer, zodat hij haar niet zal ondertrouwen en zij wordt gelost; aan een vreemd volk zal hij niet het vermogen hebben van haar te verkopen; door trouweloos te handelen hij met haar. En indien hij aan zijn zoon haar zal ondertrouwd hebben, volgens het gericht van de dochters zal hij haar doen. Indien hij een andere zal genomen hebben voor zich, zo zal hij haar voedsel, haar bedekking en haar echtelijke plicht niet verminderen. En indien deze drie dingen hij haar niet zal gedaan hebben en zij zal uitgaan om niet zonder zilver.*

En wanneer een man zal verkocht hebben zijn dochter tot een dienstmaagd, betekent de aandoening van het ware uit het natuurlijke verkwikkelijke; zo zal zij niet uitgaan volgens het uitgaan der dienstknechten, betekent een staat niet eender aan het ware zonder de aandoening; indien zij boos is in de ogen van haar heer, betekent indien de aandoening van het ware uit

het natuurlijk verkwikkelijke niet samenstemt met het geestelijk ware; zodat hij haar niet zal ondertrouwen, betekent zodat zij niet kan worden verbonden; en zij worde gelost, betekent de vervreemding door die waarheden; aan een vreemd volk zal hij niet het vermogen hebben van haar te verkopen, betekent niet aan hen die niet van het geloof van de Kerk zijn; door trouweloos te handelen hij met haar, betekent dat dit tegen de wetten van de Goddelijke Orde is; en indien hij aan zijn zoon haar zal ondertrouwd hebben, betekent indien zij samenstemt met enig afgeleid ware, zodat zij daarmee kan worden verbonden; volgens het gericht van de dochters zal hij haar doen, betekent dat zij zoals een echte aandoening van het ware zal zijn; indien hij een andere zal genomen hebben voor zich, betekent de verbinding met een aandoening van het ware uit een andere stam; zo zal hij haar voedsel, haar bedekking en haar echtelijke plicht niet verminderen, betekent geen beroving van het innerlijk leven, dus het voedsel, noch van het uiterlijk leven, dus de bekleding, dus geen beroving van de verbinding, te weten de echtelijke plicht; indien deze drie dingen hij haar niet zal gedaan hebben, betekent de beroving van die zaken; zij zal uitgaan om niet zonder zilver, betekent de vervreemding vandaar zonder het ware daarmee verbonden.

8993. En wanneer een man zal verkocht hebben zijn dochter tot een dienstmaagd; dat dit de aandoening van het ware uit het natuurlijk verkwikkelijke betekent, staat vast uit de betekenis van de dochter van een man, namelijk de aandoening van het ware; met de dochter immers wordt de aandoening aangeduid, nrs. 2362, 3963; en met de man het ware, nr. 3134, zoals eveneens met de Israëliet, die hier onder de man wordt verstaan, nrs. 5414, 5879, 5951, 7957, 8234; en uit de betekenis van de dienstmaagd, te weten de uiterlijke of natuurlijke aandoening, nrs. 2567, 3835, 3849; vandaar wordt met de dochter van een man verkocht tot een dienstmaagd, aangeduid de aandoening van het ware uit het verkwikkelijke van de natuurlijke aandoening.

Onder het natuurlijk verkwikkelijke wordt verstaan het verkwikkelijke het verkwikkelijke dat voortvloeit uit de zelfliefd en de liefde van de wereld; zij die in de aandoening van het ware daaruit zijn, zijn degenen die de leerstellingen van de Kerk, die de waarheden van het geloof worden genoemd, aanleren, òf ter wille van gewin òf ter wille van eerbewijzen, maar niet ter wille van het leven.

Zulke aandoeningen van het ware, die niet voortvloeien uit het geestelijk goede, maar uit een natuurlijke verkwikking, worden uitgebeeld door de dochter van een Israëlitische man, verkocht tot dienstmaagd of slavin; want al datgene wat de oorsprong ontleent aan de zelfliefd of de liefde van de wereld, is niet vrij, maar slaafs; wat het vrije en wat het slaafse is, zie de nrs. 892, 905, 1947, 2870-2893, 6205.

Hoe het is gesteld met de aandoeningen van het ware die uit die liefden afkomstig zijn, wordt in de innerlijke zin beschreven in het volgende: men dient in gedachten te houden, dat de echte aandoening van het ware is, de eigenlijke waarheden zelf van het geloof willen en verlangen te weten, ter wille van het goede nut als einddoel en ter wille van het leven; maar de niet echte aandoening van het ware is de waarheden willen en verlangen te weten ter wille van zichzelf, dus om eerbewijzen te behalen en om gewin te verkrijgen; degenen die in de aandoening van het ware vanuit deze oorsprong zijn, bekommeren zich niet daarom of het wel echte waarheden zijn die zij weten, als het maar zulke zaken zijn die als waarheden kunnen worden aangeprezen; daarom alleen blijven zij hangen aan de te bevestigen leerstellingen van de Kerk waarin zij geboren zijn, om het even of zij waar dan wel niet waar zijn; zij zijn eveneens in duisternis ten aanzien van de waarheden zelf; de wereldse doeleinden immers, zoals het gewin en de lichamelijke doeleinden, die de eerbewijzen zijn, verblinden geheel en al; maar zij die in de echte aandoening van het ware zijn, dat wil zeggen, die de waarheden verlangen te weten ter wille van het goede nut en ter wille van het leven, blijven eveneens in de leerstellingen van de Kerk totdat zij de leeftijd bereiken

wanneer zij vanuit zichzelf beginnen te denken; dan doorvorsen zij de Schriften en smeken tot de Heer om verlichting en wanneer zij worden verlicht, verheugen zij zich van harte; zij weten immers dat zij, indien zij geboren waren geweest waar een andere leer van de Kerk is, ja zelfs waar de grootste ketterij is, zonder de Schrift te doorvorsen vanuit de echte aandoening van het ware, daarin gebleven zouden zijn; bijvoorbeeld indien zij waren geboren als Joden of als socinianen.

Daaruit blijkt, wie en hoedanig zij zijn die in de echte aandoening van het ware zijn en wie en hoedanig zij zijn die in de niet echte aandoening van het ware zijn; zij die in de echte aandoening zijn, zijn in de uitbeeldende zin de dochters van de mannen uit de Israëlieten; maar zij die in de niet echte aandoening zijn, zijn in de uitbeeldende zin de dienstmaagden uit de dochters van Israël.

8994. Zo zal zij niet uitgaan volgens het uitgaan van de dienstknechten; dat dit betekent een staat niet eender aan het ware zonder de aandoening, staat vast uit de betekenis van uitgaan, namelijk uit het knechtschap, dus de staat na de strijd of de arbeid, nrs. 8980, 8984; en uit de betekenis van de knechten, namelijk degenen die in de waarheden zijn maar niet in het overeenstemmende goede, nr. 8974, dus die in het ware zonder de aandoening zijn; daaruit blijkt dat met zij zal niet uitgaan volgens het uitgaan van de dienstknechten, een staat wordt aangeduid niet eender aan het ware zonder de aandoening.

Hoe het hiermee is gesteld, zal in het kort worden gezegd; er zijn mensen die in het ware zijn en niet in de aandoening ervan en er zijn er die wel in de aandoening zijn; eerstgenoemden werden uitgebeeld door de dienstknechten uit de zonen Israëls, de laatstgenoemden door de dienstmaagden, ook uit de zonen Israëls; maar door de dienstmaagden werden niet degenen uitgebeeld die in de echte aandoening van het ware zijn, maar in de niet-echte zijn, zoals men kan zien uit wat in nr. 8993 is getoond.

Het onderscheid tussen hen die in het ware zonder aandoening zijn, die door de dienstknechten werden uitgebeeld, is zodanig als tussen het ware weten en het ware willen; het ware weten behoort alleen tot het verstandelijke deel, maar het ware willen behoort tot het wilsdeel, waarom het onderscheid zodanig is als tussen wetenschap en aandoening.

Zij die in de wetenschap van het ware en het goede zijn en in de uitbeeldende zin de dienstknechten of de mannen zijn, worden niet door het ware en het goede aangedaan, maar zij worden slechts aangedaan door de wetenschap ervan, dus zij worden verlustigd door de waarheden ter wille van de wetenschap; maar zij die in de aandoening van het ware en het goede zijn en in de uitbeeldende zin de dienstmaagden of de vrouwen zijn, worden niet aangedaan door de wetenschap, maar door de waarheden en de goedheden zelf wanneer zij ze horen en doorvatten bij de anderen; een zodanige aandoening is algemeen bij de goede vrouwen; maar de aandoening van de wetenschappen van het ware is in het algemeen bij de mannen; vandaar komt het, dat degenen die in een geestelijke doorvatting zijn, de vrouwen die door de waarheden worden aangedaan, liefhebben, maar de vrouwen die in de wetenschappen zijn, niet liefhebben.

Volgens de Goddelijk Orde immers is het, dat de mannen in de wetenschappen zijn, maar de vrouwen alleen in de aandoeningen en zo dat zij niet zichzelf liefhebben uit de wetenschappen, maar de mannen, waarvandaan het echtelijke is.

Vandaar ook komt het, dat het door de ouden werd gezegd dat de vrouwen zullen zwijgen in de Kerk.

Omdat dit zo is, worden daarom de wetenschappen en de erkentissen uitgebeeld door mannen en de aandoeningen door vrouwen; hier de aandoeningen van het ware die voortvloeien uit de verkwikkingen van de natuurlijke liefden door dienstmaagden; en omdat dezen van een geheel andere natuur zijn dan degenen die door de wetenschappen worden

aangedaan, is het daarom geheel anders gesteld met de dienstmaagden dan met de dienstknechten.

Dit nu wordt daarmee aangeduid dat de dienstmaagd niet zal uitgaan volgens het uitgaan van de dienstknechten.

Maar men moet weten dat het zo gesteld is bij degenen die van het geestelijk rijk van de Heer zijn; en dit zijn de mannen-echtgenoten in de aandoening, maar de vrouwen-echtgenoten in de erkenningen van het goede en het ware; daarvandaan is bij dezen het echtelijke.

8995. Indien zij boos zijn in de ogen van haar heer; dat dit betekent indien de aandoening van het ware uit het natuurlijk verkwikkelijke niet samenstemt met het geestelijk ware, staat vast uit de betekenis van de dienstmaagd, van wie wordt gezegd dat zij boos is, dus de aandoening uit het natuurlijk verkwikkelijke, nrs. 8993, 8994; en uit de betekenis van de boze dienstmaagd, wanneer het wordt gezegd van die aandoening ten opzichte van het geestelijk ware, dus niet samenstemmen, waarover hierna; uit de betekenis van in de ogen, namelijk in de doorvatting, nrs. 2829, 3529, 4083, 4339; en uit de betekenis van de heer, namelijk het geestelijk ware, nr. 8981.

Hoe het hiermee is gesteld, moet gezegd worden: dat de dienstmaagd de aandoening van het ware uit de verkwikkelingen van de eigenliefde of van de wereldliefde is, is eerder gezegd in de nrs. 8993, 8994; en dat die aandoening kan worden verbonden met het geestelijk ware, kan hieruit vaststaan dat de aandoening van het geestelijk ware een innerlijke aandoening is of in de innerlijke mens, maar de aandoening van het ware uit het natuurlijk verkwikkelijke is in de uiterlijke mens; de innerlijke aandoening die van de geestelijke mens is, wordt voortdurend verbonden met de uiterlijke aandoening die van de natuurlijke mens is, maar toch zo dat de innerlijke aandoening van het ware heersend is en de uiterlijke aandoening dienend; want het is volgens de Goddelijke Orde, dat de geestelijke mens heerst over de natuurlijke, nrs. 8961, 8967; en wanneer de geestelijke mens heerst, dan schouwt de mens omhoog; dit wordt uitgebeeld door het hoofd in de hemel hebben; maar wanneer de natuurlijke mens heerst, dan schouwt de mens omlaag en dit wordt uitgebeeld met het hoofd in de hel hebben.

Opdat dit duidelijker zal uitkomen, zal er nog verder over worden gesproken; de meeste mensen denken door de waarheden die zij aanleren en de goede daden die zij doen, ook over het gewin daaruit in het vaderland, dan wel over de eer; maar indien men deze dingen ten doel heeft, heerst de natuurlijke mens en dient de geestelijke; indien men ze echter niet ten doel heeft, maar alleen als middelen tot een doel, dan heerst de geestelijke mens en dient de natuurlijke, geheel en al volgens hetgeen in de nrs. 7819, 7820 is gezegd.

Want wanneer het gewin dan wel de eer als het middel tot het doel wordt beschouwd en niet als het einddoel, dan wordt niet het gewin of de eer beoogd, maar het einddoel, dus het nut; zoals degenen die rijkdommen begeert en zich verwerft ter wille van het nut dat hij boven alle dingen liefheeft, dan niet wordt verlustigd door de rijkdommen ter wille van de rijkdommen, maar ter wille van de nutten.

De nutten zelf maken ook het geestelijk leven bij de mens en de rijkdommen dienen alleen als middelen, nrs. 6933 tot 6938.

Daaruit kan men zien, hoedanig de natuurlijke mens zal zijn opdat hij met de geestelijke kan worden verbonden, namelijk opdat hij gewin en eerbewijzen, dus rijkdom en waardigheid, beschouwt als middelen en niet als einddoel; dat wat bij de mens als einddoel wordt beschouwd, maakt het eigenlijke leven zelf van hem, want dat heeft hij boven alles lief, want wat wordt geliefd, dat wordt als einddoel beschouwd.

Wie niet weet dat het einddoel, of wat hetzelfde is, de liefde, het geestelijk leven van de mens maakt en dus waar de mens is waar zijn liefde is: in de hemel indien de liefde hemels is, in de hel indien de liefde hels is, kan niet begrijpen hoe het hiermee is gesteld; hij kan menen, dat het verkwikkelijke van de natuurlijke liefden, die de liefden van zich en van de wereld zijn,

niet kunnen samenstemmen met het geestelijk ware en goede; hij weet immers niet dat de mens, wanneer hij wordt wederverwekt, geheel en al moet worden omgevormd en dat, wanneer hij is omgekeerd, met het hoofd in de hemel is, maar dat hij voordat hij is omgekeerd met het hoofd in de hel is geweest.

Hij was met het hoofd in de hel, toen hij de verkwikkingen van de liefde van zich of van de wereld ten doel had, maar hij is met het hoofd in de hemel wanneer die zaken als middelen tot het einddoel zijn; want het einddoel, dat de liefde is, leeft enig en alleen bij de mens, de middelen tot het einddoel echter leven niet uit zich, maar ontvangen het leven uit het einddoel; vandaar worden de middelen van de kant van het laatste doel de middelste doelen genoemd, die voor zoveel leven als zij het laatste doel, dat het voornaamste is, beogen.

Vandaar komt het dat de mens wanneer hij is wederverwekt, dus wanneer hij ten doel heeft de naaste lief te hebben en de Heer lief te hebben, dan als middelen heeft zich en de wereld lief te hebben; wanneer de mens zodanig is, acht hij, wanneer hij tot de Heer schouwt, zich voor niets en eveneens de wereld; en indien hij zichzelf toch als iets beschouwd, dan is het opdat hij de Heer kan dienen; tevoren was hij echter in het tegendeel geweest; wanneer hij tot zichzelf schouwde, achtte hij de Heer voor niets en indien hij Hem toch voor iets achtte, dan was het om daardoor gewin en eer te hebben.

Hieruit kunnen de hoedanigheden vaststaan die in deze teksten schuilen ten aanzien van de dienstmaagden uit de dochters van Israël waren ingesteld, namelijk dat zij, hoewel zij dienstbaar waren, toch, indien zij goed waren, werden ondertrouwd met de heer door wie zij waren gekocht of met diens zoon; maar dat zij, indien zij boos waren, niet werden ondertrouwd, maar òf gelost, òf verkocht, volgens de teksten in deze verzen.

Ook was het ondertrouwen van dienstmaagden, dan wel haar als bijvrouw hebben, toegelaten in de uitbeeldende Kerk, in het bijzonder in de Joodse en Israëlitische Kerk, met als oorzaak dat de echtgenote de aandoening van het geestelijk ware uitbeeldde, maar de dienstmaagd de aandoening van het natuurlijk ware; dus eerstgenoemde het innerlijke van de Kerk bij de mens, de laatstgenoemde echter het uiterlijke; dit werd uitgebeeld door Hagar die met Abraham was ondertrouwd, en ook door de beide dienstmaagden die met Jakob waren ondertrouwd.

Hieruit blijkt nu, wat er onder dienstmaagd indien zij boos is, zodat zij niet kan worden ondertrouwd, in de uitbeeldende innerlijke zin wordt verstaan, namelijk dat indien de aandoening vanuit het natuurlijk verkwikkelijke, die de dienstmaagd is, niet samenstemt met de geestelijke, wat vooral daardoor plaatsvindt dat zij wilde heersen en dat zij van die gezindheid en zo'n hart was, dat zij niet daartoe kon worden gebogen om de Heer lief te hebben.

Bovendien gedraagt zich de samenstemming dan wel de niet-samenstemming van de aandoening vanuit het natuurlijk verkwikkelijke met de geestelijke, volgens de hoedanigheid van de een en de ander; maar het zou al te ver voeren om die onder te verdelen in hun categorieën.

Dat de dienstmaagd het bevestigende middel is en van dienst is tot de verbinding van de uiterlijke en de innerlijke mens, zie de nrs. 3913, 3917, 3931.

8996. Zodat hij haar niet zal ondertrouwen; dat dit betekent zodat zij niet kan worden verbonden, staat vast uit de betekenis van ondertrouwd worden, dus verbonden worden; want degenen die worden ondertrouwd, worden verbonden.

Met ondertrouwd worden wordt in de innerlijke zin eigenlijk aangeduid het overeenkomen van beider gemoed, wat voorafgaat aan de verbinding, die van het huwelijk is; en omdat het overeenkomen in de geestelijke wereld verbindt en het niet overeenkomen ontbindt, wordt daarom met ondertrouwd worden hier aangeduid verbonden worden.

8997. En zij worde gelost; dat dit de vervreemding door die waarheden betekent, staat vast uit de betekenis van gelost worden door hem die heeft verkocht, dan wel door een ander, dus door de heer worden verkocht, namelijk de vervreemding door dat geestelijk ware; dat verkocht worden de vervreemding is, zie de nrs. 4098, 4752, 4758, 5886; en dat de heer het geestelijk ware is, nrs. 8981, 8995.

8998. Aan een vreemd volk zal hij niet het vermogen hebben van haar te verkopen; dat dit betekent niet aan hen die niet van het geloof van de Kerk zijn, staat vast uit de betekenis van de vreemdeling, namelijk degene die buiten de Kerk is, dus die niet van het geloof van de Kerk is, nrs. 2049, 2115, 7996; en uit de betekenis van verkopen, dus vervreemden, nr. 8997. Het is hiermee als volgt gesteld: zij die binnen de Kerk zijn geboren en van kind af aan de beginselen van het ware van de Kerk hebben ingezogen, moeten geen huwelijken aangaan met hen die buiten de Kerk zijn en dan zulke dingen hebben ingezogen die niet van de Kerk zijn; de oorzaak hiervan is deze, dat er geen verbinding is tussen hen in de geestelijke wereld; eenieder immers wordt in die wereld vergezelschaft volgens het goede en het ware daaruit; en omdat er tussen die zielen geen verbinding is in de geestelijke wereld, moet er ook geen verbinding zijn op aarde; want het huwelijk in zich beschouwd is de verbinding van beider gemoed en het geestelijk leven ervan is vanuit de waarheden en de goedheden van het geloof en van de naastenliefde; daarom ook worden in de hemel de huwelijken op aarde tussen hen van verschillende godsdiensten, verfoeilijk gehouden en te meer huwelijken tussen hen die van de Kerk zijn met hen die buiten de Kerk zijn.

Dit was ook de oorzaak dat het de Joodse en de Israëlitische natie verboden was echtverbintenissen aan te gaan met de natiën, (Deuteronomium 7:3,4) en dat het geheel en al verfoeilijk was met die te hoereren, (Numeri 25:1-9).

Dit blijkt nog duidelijker uit de oorsprong van de echtelijke liefde, namelijk voortkomend uit het huwelijk van het goede en het ware, nrs. 2727 tot 2759; daar de echtelijke liefde daaruit neerdaalt, is zij de hemel zelf in de mens; deze wordt vernietigd wanneer de twee echtelieden oneender van hart zijn vanwege een oneender geloof.

Vandaar nu komt het, dat de dienstmaagd uit de dochters van Israël, dat wil dus zeggen, uit hen die van de Kerk zijn, niet zou worden verkocht aan een vreemd volk, dat wil zeggen, aan hen die buiten de Kerk zijn, want dezen zouden haar daarna ondertrouwen, dus met haar verbonden worden en zo zouden zij de dingen ontwijden die van de Kerk zijn, daarom wordt er gezegd dat dit trouweloos handelen is.

8999. Door trouweloos te handelen hij met haar; dat dit betekent dat dit tegen de wetten van de Goddelijke Orde is, staat vast uit de betekenis van trouweloos handelen, namelijk tegen het Goddelijk Ware, of wat hetzelfde is, tegen de wetten van de Goddelijke Orde; dat dit met trouweloos handelen wordt aangeduid, blijkt uit wat eerder in nr. 8998 is aangevoerd.

De wetten van de Goddelijke Orde zijn de waarheden in de hemel, want de Goddelijke Orde is vanuit het Goddelijk Ware dat voortgaat uit de Heer, nrs. 8700, 8988.

Trouweloos handelen is een gebruikelijke zegswijze in het Woord en betekent in de innerlijke zin handelen tegen het ware en het goede in de hemel, of wat hetzelfde is, tegen de Goddelijke Orde, zoals in (Jesaja 21:2; 33:1; 48:8; Jeremia 3:20; 5:11; 7:1,6; Hosea 5:7; 6:7; Maleachi 2:10,11,14,15; Psalm 78:57; 119:158).

9000. En indien hij aan zijn zoon haar zal ondertrouwd hebben; dat dit betekent indien zij samenstemt met enig afgeleid ware, zodat zij daarmee kan worden verbonden, staat vast uit de betekenis van de zoon, dus het ware, nrs. 489, 491, 533, 1147, 2623, 2803, 2813, 3373, 3704, 4257, hier het afgeleide ware, omdat met de heer die de vader is, het voornaamste ware

wordt aangeduid, waarvan de overige worden afgeleid, nr. 8981; en uit de betekenis van ondertrouwen, dus verbonden worden, waarover nr. 8996.

9001. Volgens het gericht van de dochters zal hij haar doen; dat dit betekent dat zij zoals een echte aandoening van het ware zal zijn, staat vast uit de betekenis van volgens het gericht, dus van eenzelfde recht; met het gericht immers wordt aangeduid het uiterlijk ware of het recht zodanig als dit is in de burgerlijke staat, waar de uitbeeldende Kerk is, nr. 8972; en uit de betekenis van de dochter, dus de aandoening van het ware, nrs. 2362, 3024, 3963; hier de echte aandoening van het ware, want met de dienstmaagd wordt de aandoening van het ware vanuit het natuurlijk verkwikkelijke aangeduid, nr. 8993, dus de niet-echte voordat zij ondertrouwd is, òf aan de heer òf aan de zoon; maar wanneer zij ondertrouwd is, dat wil zeggen verbonden met het geestelijk ware, dat met de heer en de zoon wordt aangeduid, dan wordt zij zoals een echte, want dan is het natuurlijke geordend aan het geestelijk ware; en wanneer het is ondergeordend, beschikt het niet langer over zichzelf, maar het geestelijk ware beschikt daarover omdat het daaraan is ondergeordend.

Vandaar wordt het natuurlijke zoals geestelijk, omdat het één met dit handelt; ook wordt het leven van het geestelijk ware dan overgedragen in het natuurlijke en maakt dit levend. Maar de ondertrouw of de verbinding met de dienstmaagd verschilt van de verbinding met een dochter hierin, dat deze verbinding plaatsvindt in de innerlijke mens, de andere in de uiterlijke mens.

9002. Indien hij een andere zal genomen hebben voor zich; dat dit betekent de verbinding met een aandoening van het ware vanuit een andere stam, staat vast uit de betekenis van een andere nemen of ondertrouwen, dus verbonden worden, zoals in nr. 8996.

De echtverbintenis immers die hier wordt verstaan onder de ondertrouw, is in de geestelijke zin de verbinding van het leven van de een met dat van de ander; er is volgens de Goddelijke Orde een verbinding van het leven uit de waarheden van het geloof met het leven uit het goede van de naastenliefde; daaruit is alle geestelijke verbinding, waaruit als uit haar oorsprong de natuurlijke verbinding ontstaat.

Met een andere nemen, wordt aangeduid de verbinding met een aandoening van het ware uit een andere stam; de dienstmaagd immers, waarover eerder, is de aandoening van het ware vanuit het natuurlijk verkwikkelijke, nr. 8993; vandaar is de andere een aandoening van het ware vanuit een andere stam.

Wat de aandoening vanuit een andere stam is, kan men hieruit weten dat elke aandoening die van de liefde is, van een allerwijdste uitbreiding en wel zo wijd, dat zij elk menselijk verstand te boven gaat.

Het menselijk verstand gaat zelfs niet zover dat het de geslachten van de verscheidenheden ervan weet, te minder de soorten die van de geslachten zijn en nog minder de bijzondere dingen en de afzonderlijke dingen van de bijzondere dingen; alles immers wat in de mens is, vooral wat van de aandoening of van de liefde is, is van een oneindige verscheidenheid; wat duidelijk hieruit kan vaststaan, dat de aandoening van het goede en het ware, die van de liefde tot de Heer en van de liefde jegens de naaste is, de gehele hemel uitmaakt en dat niettemin allen die in de hemel zijn, waar myriaden zijn, ten aanzien van het goede onder elkaar verschillen en ook zullen verschillen, ook al zouden zij worden vermenigvuldigd tot ontelbare myriaden van myriaden.

Er kan immers in het heelal niet één ding bestaan dat volstrekt eender is aan het andere en toch op onderscheiden wijze blijft bestaan; het zal verscheiden zijn, dat wil zeggen, verschillend van het andere, opdat het iets op zichzelf zal zijn; zie de nrs. 684, 690, 3241, 3744, 3745, 3986, 4005, 4149, 5598, 7236, 7833, 7836, 8003.

Hieruit kan men enigszins weten, wat er wordt verstaan onder een aandoening uit een andere stam, namelijk dat het een aandoening is die verschilt van een andere, maar die toch kan worden verbonden met hetzelfde geestelijk ware.

Zulke aandoeningen, die worden uitgebeeld door de dienstmaagden die ondertrouwd zijn aan één man, zijn van één geslacht; maar er treedt een verschil op in de soort, dit wordt een specifiek verschil genoemd.

Dit zou door verschillende voorbeelden kunnen worden toegelicht, maar met het algemene begrip aan de hand van wat nu is gezegd, kan worden volstaan.

Opdat de verbindingen en de onderordeningen van zulke aandoeningen onder één geestelijk ware zouden worden uitgebeeld, was het aan de Israëlitische en Joodse natie toegestaan verscheidene bijvrouwen te hebben, zoals aan Abraham, (Genesis 25:6) en ook aan David, Salomo en anderen.

Want alles wat aan die natie was toegestaan, was ter wille van de uitbeelding, namelijk opdat zij door de uiterlijke dingen de innerlijke dingen van de Kerk zouden uitbeelden, nr. 3246; maar toen de innerlijke dingen van de Kerk werden geopend door de Heer, hielden de uitbeeldingen van de innerlijke dingen door de uiterlijke op, omdat het toen de innerlijke zaken waren waarvan de mens van de Kerk zich zou doordrenken en waardoor hij de Heer zou vereren, dus de dingen die van het geloof en van de liefde zijn; daarom was het toen niet langer toegestaan verscheidene vrouwen-echtgenoten te hebben, noch bijvrouwen naast de vrouwen-echtgenoten, nrs. 865, 2727-2759, 3246, 4837.

9003. Zo zal hij haar voedsel, haar bedekking en haar echtelijke plicht niet verminderen; dat dit betekent geen beroving van het innerlijk leven, dus het voedsel, noch van het uiterlijke leven, dus de bekleding en dus zo geen beroving van de verbinding, te weten de echtelijke plicht; dit staat vast uit de betekenis van het voedsel, namelijk de ondersteuning van het innerlijk leven; het voedsel immers, of de spijs en de drank, zijn in de geestelijke zin de erkentissen van het goede en het ware: de spijs de erkentissen van het goede, nr. 5147 en de drank de erkentissen van het ware, nrs. 3168, 3772; en daarom is het voedsel de voeding van het geestelijk leven van de mens, nrs. 5293, 5576, 5579, 5915, 8562; uit de betekenis van het deksel of de bekleding, dus de ondersteuning van het uiterlijke leven; de bekleding immers of het kleed in de geestelijke zin zijn de lagere wetenschappen; deze ondersteunen geestelijk het uiterlijke en uitwendige leven van de mens, nrs. 5248, 6918; en uit de betekenis van de echtelijke plicht, dus de verbinding; en uit de betekenis van niet verminderen, dus niet beroven.

Hiermee is het als volgt gesteld: de natuurlijke aandoening verbonden met het geestelijk ware, die wordt aangeduid met de dienstmaagd ondertrouwd aan de zoon, vergt bij voortduur de ondersteuning van het leven door het geestelijk ware waarmee zij is verbonden; de aandoening immers zonder de ondersteuning daarvandaan gaat te gronde.

Het is met de aandoening van de mens gesteld zoals met de mens zelf, namelijk dat hij sterft indien hij niet met voedsel wordt ondersteund; de mens is ook ten aanzien van zijn innerlijk niets dan aandoening: de goede mens is de aandoening van het goede en van het ware daaruit, maar de boze mens is de aandoening van het boze en het valse daaruit.

Dit staat vooral vast uit de mens wanneer hij een geest wordt; de sfeer van het leven die dan van hem uitwasemt, is òf van de aandoening van het goede, òf van de aandoening van het boze; de voeding of de ondersteuning van hem is dan niet uit de natuurlijke spijs en drank, maar uit geestelijke, dus het valse uit het boze voor de boze geest en het ware uit het goede voor de goede geest; de voeding voor het menselijk gemoed, wanneer dit in het lichaam in de wereld leeft, is ook niet anders; vandaar komt het dat alle dingen die van het voedsel zijn, zoals: brood, vlees, wijn, water en verscheidene andere etenswaren, in de geestelijke zin in het Woord zulke dingen betekenen die van de geestelijke voeding zijn.

Hieruit blijkt ook, wat er wordt verstaan onder de woorden van de Heer bij Mattheüs: ‘Niet van brood alleen leeft de mens, maar uit alle woord dat uitgaat van de mond Gods’, (Mattheüs 4:4); en verder onder Zijn woorden bij Lukas: ‘Opdat gij eet en drinkt aan Mijn tafel in Mijn koninkrijk’, (Lukas 22:30); en bij Mattheüs: ‘Ik zeg u, dat Ik niet zal drinken van nu aan van dit gewas van de wijnstok, tot op die dag wanneer Ik met u hetzelfde nieuw zal drinken in het koninkrijk van Mijn Vader’, (Mattheüs 26:29).

Deze woorden sprak Hij nadat Hij het Heilig Avondmaal had ingesteld, waarin het brood en de wijn de dingen zijn die van de liefde en van het geloof zijn; eender ook het Vlees en het Bloed.

Daaruit kan men duidelijk zien, wat er wordt verstaan onder het Vlees en onder het Bloed van de Heer bij, (Johannes 6:49-58) en onder de tekst daar ‘Mijn Vlees is waarlijk spijs en Mijn Bloed is waarlijk drank’, (vers 55); dat het Vlees in het Woord het goede van de liefde is, zie de nrs. 3813, 7850; en het Bloed het goede van het geloof, nrs. 4735, 6978, 7317, 7326, 7850, 7846, 7877; eender het brood en de wijn, nrs. 2165, 2177, 3464, 3478, 3735, 3813, 4211, 4217, 4735, 4976, 5915, 6118, 6377.

9004. Indien deze drie dingen hij haar niet zal gedaan hebben; dat dit de beroving daarvan betekent, staat zonder ontvouwing vast.

9005. Zij zal uitgaan om niet zonder zilver; dat dit betekent de vervreemding vandaar zonder het ware daarmee verbonden, staat vast uit de betekenis van uitgaan, hier vanuit het knechtschap en uit de samenkoppeling, dus het achterlaten van haar heer-man, dus de vervreemding; en uit de betekenis van om niet zonder zilver, namelijk zonder het ware daarmee verbonden; dat het zilver het ware is, zie de nrs. 1551, 2954, 5658, 6112, 6914, 6917, 8932.

Hoe het hiermee gesteld is, staat vast uit wat eerder in nr. 9003 is getoond, namelijk dat de natuurlijke aandoening verbonden met het geestelijk ware, die met ‘de dienstmaagd ondertrouwd aan de zoon’ wordt aangeduid, geenszins kan blijven bestaan zonder de ondersteuning door het geestelijke; en dat daarom, wanneer zij niet wordt ondersteund, de verbinding wordt verbroken en zo wordt zij dus vervreemd; dat dit plaatsvindt zonder het ware daarmee verbonden, komt omdat zij dan wordt vergezelschaft met een ander, wat niet kan plaatsvinden met het leven uit een ware ergens anders vandaan.

Iets dergelijks wordt met die woorden aangeduid, omdat het met de vergezelschappingen in de geestelijke wereld zo is gesteld.

9006. vers 12-15. *Wie een man slaat en hij sterft, al stervende zal hij sterven. En wie niet heeft belaagd en God heeft doen ontmoeten tot zijn hand en Ik zal u een plaats bestellen waarheen hij zal vluchten. En wanneer met opzet een man zal gehandeld hebben tegen zijn genoot om hem te doden met arglist, van met Mijn altaar zult gij hem nemen om te sterven. En wie zijn vader en zijn moeder slaat, al stervende zal hij sterven.*

Wie een man slaat en hij sterft, betekent de kwetsing van het ware van het geloof en vandaar het verlies van het geestelijk leven; al stervende zal hij sterven, betekent de verdoemenis; en wie niet heeft belaagd, betekent wanneer het niet is vanuit de wil uit het vooruitgeziene; en God heeft doen ontmoeten tot zijn hand, betekent verschijnend zoals door toeval; en Ik zal u een plaats bestellen waarheen hij zal vluchten, betekent de staat van de schuldloze en zo vrijgesteld van straf; en wanneer met opzet een man zal gehandeld hebben tegen zijn genoot, betekent met voorbedachte rade vanuit een slechte wil; om hem te doden met sluwheid, betekent vandaar de boosheid en de hitte om de naaste van het eeuwige leven te beroven; van met Mijn altaar zult gij hem nemen om te sterven, betekent de verdoemenis ook al vlucht hij

tot de eredienst van de Heer en smeekt hij om vergeving en belooft hij boetedoening; en wie zijn vader en zijn moeder slaat, betekent de lastering van de Heer en van Zijn rijk; al stervende zal hij sterven, betekent de verdoemenis.

9007. Wie een man slaat en hij sterft; dat dit betekent de kwetsing van het ware van het geloof en vandaar het verlies van het geestelijk leven, staat vast uit de betekenis van slaan, namelijk kwetsen door het valse, nrs. 7136, 7146; uit de betekenis van de man, dus het ware van het geloof, waarover hierna; en uit de betekenis van sterven, namelijk het verlies van het geestelijk leven, nrs. 5407, 6119, 7494; in de innerlijke zin immers wordt geen ander leven verstaan, maar in de uiterlijke zin het natuurlijk leven.

Dat door de kwetsing van het ware van het geloof het geestelijk leven vergaat, heeft als oorzaak dat het goede verenigd met het ware dat leven maakt, en daarom, wanneer het ware wordt ontfoetseld, het goede valt en dus het geestelijk leven.

Dat de man het ware van het geloof is, komt omdat in de hemel niet op de persoon wordt gelet, noch op iets van de persoon, maar op de zaken los van de persoon, nrs. 4380, 8343, 8985; vandaar doorvatten zij niet een man, waar hij wordt genoemd in het Woord, want een man is een persoon; maar voor hem in de plaats doorvatten zij het vermogen van hem krachtens hij daardoor een man is, namelijk het verstandelijk vermogen; en wanneer zij dit doorvatten, dan doorvatten zij het ware van het geloof, want dit behoort tot dat vermogen en niet alleen verlicht het dat, maar formeert het ook.

Zoals door de man in de hemel het verstandelijke van de mens wordt doorvat, zo wordt door de mens ook zijn wilsdeel doorvat, omdat de mens een mens is krachtens de wil, de man echter krachtens het verstand; en omdat de wil de mens zelf is, is daarom het goede van de liefde de mens, want dit behoort tot de wil en het vervolmaakt en maakt die; dat de man het verstandelijke is en vandaar het ware van het geloof, zie de nrs. 158, 265, 749, 1007, 2517, 3134, 3309, 3459, 4823, 7716; en dat de mens het goede van de liefde is, nrs. 768, 4287, 7523, 8547, 8988.

9008. Al stervende zal hij sterven; dat dit de verdoemenis betekent, staat vast uit de betekenis van al stervende sterven, dus de verdoemenis, nrs. 5407, 6119, 7494; dat de dood de verdoemenis is, komt omdat bij hen die verdoemd zijn, de waarheden van het geloof en de goedheden van de liefde zijn uitgeblust; die zijn immers de essenties die het eigenlijke leven zelf van de mens uitmaken, want zij zijn vanuit de Heer, uit Wie enig en alleen het leven is; wanneer die zijn uitgeblust, treden in de plaats ervan valsheden en boosheden op, die, omdat zij tegengesteld zijn aan de waarheden en de goedheden, die van het leven zijn, daarom van de dood zijn, maar van de geestelijke dood, dus de verdoemenis, de hel en de eeuwige rampzaligheid; dat degenen die in boosheden en valsheden zijn, of die in de hel zijn, toch leven, komt omdat zij als mensen zijn geboren en vandaar in het vermogen van het opnemen van het leven uit de Heer en eveneens voor zoveel van het leven uit de Heer opnemen dat zij kunnen denken, redeneren en spreken en daardoor het boze bij zich kunnen laten optreden dat dit zoals het goede verschijnt en het valse zoals het ware en zo het leven door nabootsingen opvoeren.

9009. En wie niet heeft belaagd; dat dit betekent wanneer het niet is vanuit de wil uit het vooruitgeziene, staat vast uit de betekenis van belagen, dus het voorbedachte handelen, dus uit het vooruitgeziene, want het kwaad dat een belager gaat doen, ziet hij vooruit in zijn gemoed; en omdat hij zo'n boze uit het vooruitgeziene doet, doet hij het daarom ook vanuit zijn wil; daaruit immers gaat het voort.

Er zijn boosheden die voortgaan uit de wil van de mens, maar niet vanuit het voortuitgeziene en er zijn boosheden die voortgaan vanuit de wil en uit het vooruitgeziene.

De dingen die uit de wil en het vooruitgeziene voortgaan, zijn veel erger dan die welke niet uit het vooruitgeziene voortgaan; want de mens ziet dat het boosheden zijn en daarom kan hij daarvan aflaten, maar hij wil niet en daardoor bevestigt hij die bij zich en de bevestigde boosheden nemen zo'n natuur aan dat zij daarna nauwelijks kunnen worden uitgerukt; hij trekt dan immers geesten uit de hel aan die daarna met grote moeite terugtreden.

De boosheden die voortgaan uit het ene deel van het gemoed en niet tegelijk uit het andere deel, zoals die welke uit het verstandelijke deel voortgaan en niet tegelijkertijd uit het wilsdeel, worden de mens niet ingeworteld en toegeëigend; datgene alleen wordt bij hem ingeworteld en toegeëigend wat uit het verstandelijke deel overgaat in het wilsdeel, of wat hetzelfde is, wat uit het denken dat van het verstand is, overgaat in de aandoening die van de wil is en daaruit in de daad; de dingen die de wil binnengaan, zijn die dingen waarvan men zegt dat die het hart binnentreden.

De boosheden echter die enig en alleen voortgaan uit de wil, dus niet met voorbedachte rade, zijn boosheden waartoe de mens neigt uit overerving of uit enige daadwerkelijkheid die voortkomt vanuit erfelijke neiging; deze worden de mens niet toegerekend, indien hij ze niet heeft bevestigd in zijn verstandelijke deel, nrs. 966, 2308, 8806; maar wanneer zij in dit deel zijn bevestigd, dan zijn zij de mens ingeschreven en worden zij hem eigen en worden hem toegerekend; maar die boosheden kunnen niet worden bevestigd bij de mens in zijn verstandelijke deel dan op diens volwassen leeftijd, namelijk wanneer hij begint uit zich te denken en wijs te zijn; tevoren immers had hij geen geloof in zichzelf, maar in zijn onderwijzers en ouders.

Hieruit blijkt wat er wordt aangeduid met hem die niet heeft belaagd, namelijk wanneer het niet is vanuit de wil en uit het vooruitgeziene.

9010. En God heeft doen ontmoeten tot zijn hand; dat dit betekent dat het verschijnt zoals bij toeval, staat vast uit de idee met betrekking tot het toeval bij de Ouden, welke was dat het voorviel uit God; en daarom drukten zij het toeval daarmee uit dat God deed ontmoeten tot de hand; zij immers die van de Oude Kerken waren, wisten dat de Goddelijke voorzienigheid was in alle en de afzonderlijke dingen en dat de voorvallen, dat wil zeggen, dingen die verschenen als toeval, van de Goddelijke voorzienigheid waren; waarom de eenvoudigen, die geen onderscheid konden maken tussen de zaken die uit toelating plaatsvonden en de dingen die uit welbehagen gebeurden, aan de Heer zowel het goede als het boze toeschreven: het goede, omdat zij wisten dat uit Hem al het goede is, het boze echter vanwege de schijn; want wanneer de mens boosheden doet en zich daardoor afwendt van de Heer, dan verschijnt het alsof de Heer Zich afwendt, want dan verschijnt de Heer hem achter de rug en niet voor het aangezicht; vandaar nu komt het, dat indien iemand een ander sloeg bij toeval, dus zonder de wil uit het vooruitgeziene, dat daarmee werd uitgedrukt dat God deed ontmoeten tot de hand. Dat de voorzienigheid van de Heer is in alle en de afzonderlijke dingen, zie de nrs. 1919, 4329, 5122, 5155, 5195, 5894, 6058, 6481-6487, 6489, 6491, 7004, 7007, 8478, 8717. Dat de voorvallen of de toevallen zijn van de voorzienigheid, nrs. 5508, 6493, 6494. Dat het boze wordt toegekend aan de Heer, terwijl het toch uit de mens zelf is, nrs. 2447, 5798, 6071, 6832, 6991, 6997, 7533, 7877, 7926, 8197, 8227, 8228, 8282, 8284, 8483, 8632, 9011. En Ik zal u een plaats bestellen waarheen hij zal vluchten; dat dit betekent de staat van de schuldeloze en vrijgesteld van straf, staat vast uit de betekenis van de plaats, namelijk de staat, waarover de nrs. 2625, 2837, 3356, 3387, 3404, 4321, 4882, 5605, 7381; en uit de betekenis van de toevlucht of de plaats waarheen hij zou vluchten, die onvoorzien of door toeval iemand had gedood, dus de staat van de schuldeloze en zo vrijgesteld van straf; want degenen die iemand hadden geslagen bij toeval, of per ongeluk, dat wil zeggen zonder opzet, dus niet met voorbedachte rade, noch met een boze aandoening die van de wil is, waren in

niet enige schuld uit zich geweest; waarom zulke personen, wanneer zij tot een toevluchtsoord kwamen van straf waren vrijgesteld.

Door hen werden degenen uitgebeeld die iemand niet met opzet kwetsen ten aanzien van de waarheden en goedheden van het geloof en daardoor diens geestelijk leven uitblussen, want zij zijn in een schuldeloze en van straf vrijgestelde staat, zoals degenen zijn die in elk opzicht geloof hebben in hun godsdienstige, dat ook in het valse is en vanuit dit redeneren tegen het ware en goede van het geloof en zo overreden; zoals soms kettters plegen te doen die gewetensvol en vandaar ijveraars zijn.

Dat die werden uitgebeeld die naar toevluchten zouden vluchten, staat vast bij Mozes: *‘Kiest u geschikte steden, die u tot vrijsteden zijn, opdat daarheen kan vluchten de doodslager, die een ziel door vergissing geslagen heeft; als indien hij onvoorzien zonder vijandschap hem gestoten heeft of geworpen heeft op hem enig werktuig zonder opzet of enige steen waarvan hij kan sterven, terwijl hij niet ziet, dermate dat hij die op hem doet vallen en hij zal sterven, terwijl hij hem toch geen vijand was, noch zijn boze zocht’*, (Numeri 35:11,12,22,23); en bij dezelfde: *‘Dit is het woord van de doodslager, die daarheen zal vluchten opdat hij zal leven, wanneer hij zijn genoot zal geslagen hebben zonder het te weten, terwijl hij niet zijn hater was gisteren en eergisteren; wanneer hij met zijn genoot zal gekomen zijn in het woud om houten te houwen, maar wanneer zal aangedreven zijn geweest zijn hand met de bijl om hout af te houwen, het ijzer zal afgeschoten zijn van de steel en zijn genoot zal gevonden hebben dat hij zal sterven; deze zal vluchten tot een van deze steden, opdat hij zal leven’*, (Deuteronomium 19:4,5); hier wordt de staat van een schuldeloze en van straf vrijgestelde, die iemand gekwetst zal hebben door valsheden van het geloof die hij voor waarheden hield of door wetenschappelijke dingen vanuit de begoochelingen van de zinnen en zo aan diens innerlijk of geestelijk leven schade heeft berokkend.

Opdat dit zou worden aangeduid, wordt die vergissing of dit toeval beschreven met een werktuig en met een steen die hij liet vallen op een genoot zodat hij sterft, en ook met een bijl of ijzer, dat van de steel valt, toen zij beiden hout kappen in het woud.

De oorzaak dat dit met zulke dingen wordt beschreven, is dat het werktuig het wetenschappelijke betekent: de steen het ware van het geloof en in de tegengestelde zin het valse ervan, eender het ijzer van de bijl; en het hout kappen betekent de redetwist over het goede uit het godsdienstige.

Eenieder kan zien dat door de misslag begane doodslag niet zonder een verborgen oorzaak werd beschreven met een bijlijzer dat uit zijn steel valt in het woud, aangezien zo’n misslag zeldzaam of hooguit eenmaal binnen verscheidene jaren zal gebeuren; maar dat deze misslag zo werd beschreven, is ter wille van de innerlijke zin, waarin de schade wordt beschreven die door een ander aan de ziel wordt berokkend door valsheden van het geloof waarvan hij vanuit zijn godsdienstige had geloofd dat het ware dingen zijn, want wie schade berokkent door valsheden waarvan hij gelooft dat het waarheden zijn, berokkent die schade niet uit opzet of tegen een beter geweten in, omdat hij het doet uit geloof van zijn godsdienstige overtuiging en vandaar vanuit ijver.

Opdat deze dingen in de innerlijke zin zouden worden aangeduid met hen die hun genoten bij vergissing doden, werden zij, als gezegd, beschreven met een steen, met hout kappen in het woud en met een bijlijzer dat dan uit de steel op de genoot viel; want de steen is het ware van het geloof in de natuurlijke mens en in de tegengestelde zin het valse; zie de nrs. 643, 1298, 3720, 6426, 8609, 8941; eender het ijzer, nrs. 425, 426; het ijzer dat van de houten steel valt, is het ware dat is gescheiden van het goede; het hout is immers het goede, nrs. 643, 2812, 3720, 8354; hout houwen of kappen is verdienste stellen in de werken, nrs. 1110, 4943, 8740; hout houwen in het woud echter is over deze en eendere zaken van gedachte wisselen en tevens tot strijdvraag maken, want het woud is het godsdienstige.

Dit wordt eveneens aangeduid met houten houwen in het woud met bijlen, bij Jeremia:

‘De huurlingen van Egypte zullen uit sterkte gaan en met bijlen zullen zij tegen haar komen, zoals houthouwers; zij zullen haar woud afhouden, gezegde van Jehovah’, (Jeremia 46:22,23) hier staat houten in het woud afhouden, voor handelen vanuit een vals godsdienstige en zulke dingen vernietigen die van de Kerk zijn; de Kerk wordt immers genoemd een woud, een tuin en een paradijs: een woud krachtens de wetenschap, een tuin krachtens het inzicht en een paradijs krachtens de wijsheid, nr. 3220; want de bomen zijn de doorvattingen van het goede en het ware en verder de erkenningen ervan, nrs. 103, 2163, 2722, 2972, 4552, 7690, 7692; en omdat het woud de Kerk is ten aanzien van de wetenschap, dus ten aanzien van uiterlijke dingen, is het eveneens het godsdienstige.

De Kerk ten aanzien van de wetenschap of ten aanzien van het uiterlijke, wordt met het woud aangeduid bij David: *‘Het veld zal opspringen en al wat er in is; dan zullen al de bomen van het woud zingen’*, (Psalm 96:12); bij dezelfde: *‘Zie, wij hebben van Hem gehoord in Efrata; wij hebben Hem gevonden in de velden van het woud’*, (Psalm 132:6); dit ten aanzien van de Heer.

Bij Jesaja: *‘Het licht van Israël zal zijn tot een vuur en zijn Heilige tot een vlam; het zal ontsteken de heerlijkheid van zijn woud en zijn Karmel; van de ziel tot het vlees toe zal het verteren; weswege de overgebleven bomen van het woud een getal zullen zijn, zodat een knaap ze zal beschrijven. Hij zal het struweel van het woud met ijzer uithouwen en de Libanon zal door de Grootmachtige vallen’*, (Jesaja 10:17-19,34); het woud voor de Kerk ten aanzien van de erkenningen van het ware; Karmel voor de Kerk ten aanzien van de erkenningen van het goede; eender de Libanon en Hermon; de bomen van het woud staan voor de erkenningen, zoals eerder; een getal zijn, zodat een knaap ze zal beschrijven, staat voor weinige; het struweel van het woud staat voor de wetenschappelijke dingen, nr. 2831.

Bij dezelfde: *‘Gij hebt gezegd: Door de veelheid van mijn wagens zal ik beklimmen de hoogte der bergen, de zijden van de Libanon, waar ik de hoge wasdom van zijn cederbomen zal afhouden, de keur van zijn dennenbomen; daarna zal ik komen tot de hoogte van zijn einde, het woud van zijn Karmel’*, (Jesaja 37:24).

Bij Jeremia: *‘Ik zal over ulieden bezoeking doen naar de vrucht van uw werken en een vuur aansteken in haar woud’*, (Jeremia 21:14).

Bij Ezechiël: *‘Profeteer tegen het woud des velds tot het zuiden; en zeg het woud van het zuiden: Zie, Ik zal een vuur in u aansteken en het zal alle boom opeten’*, (Ezechiël 20:46,47).

Bij Micha: *‘Weid Uw volk met Uw roede; de kudde van Uw erfenis, die alleen woont, het woud in het midden van Karmel’*, (Micha 7:14).

Wie ziet niet dat in die plaatsen niet een woud onder het woud wordt verstaan, noch de Libanon en Karmel, die wouden zijn, onder de Libanon en Karmel, maar iets van de Kerk; en wat van de Kerk wordt verstaan, was tot dusver verborgen, omdat de innerlijke zin verborgen was; en het is verwonderlijk dat in een zo geleerde wereld als Europa is boven de overige, waar het Woord is, waarin in de afzonderlijke dingen de innerlijke zin, er daarover geen erkenning zelf is; zij is er toch geweest bij de Ouden in Chaldea, in Assyrië, in Egypte en in Arabië en van daar in Griekenland, waar in boeken, zinnebeelden en hiërogliefen, nog zulke dingen worden aangetroffen; maar dat de erkenning ervan verloren is gegaan, komt omdat er geen geloof is dat het geestelijke iets is.

9012. Maar wanneer met opzet een man gehandeld zal hebben tegen zijn genoot; dat dit betekent met voorbedachte rade vanuit een slechte wil, staat vast uit de betekenis van met opzet handelen, dus vanuit het voorbedachte, want wie zich het boze voorneemt, die doet dat met voorbedachte rade; en omdat dit het boze is en hij dit doet, is het vanuit zijn wil, want het boze doen is naar de oorsprong daaruit; het valse echter waardoor het boze wordt verstevigd, verdedigd en zo bevorderd, is van het denken, dus vanuit een slecht of verkeerd verstandelijke.

Dat de mens schuldig is wanneer hij het boze doet vanuit het ene of het andere, dus vanuit het verstandsdeel of vanuit het wilsdeel, zie nr. 9009.

9013. Om hem te doden met arglist; dat dit betekent vandaar de boosheid om de naaste van het eeuwige leven te beroven, staat vast uit de betekenis van doden, namelijk de naaste het geloof en de naastenliefde ontnemen en hem zo beroven van het geestelijk leven, dat het eeuwige leven is, nrs. 6767, 8902; en uit de betekenis van de arglist, dus het boze vanuit de wil met voorbedachte rade, dus met opzet.

De boosheden gebeuren of uit vijandigheid, of uit haat, of uit wraak en zij vinden plaats of met arglist, of zonder arglist; maar de boosheden met arglist zijn de ergste, omdat de arglist is zoals het venijn of gif van een helse slang besmet en vernietigt; zij gaat immers door het hele gemoed heen tot aan het innerlijke ervan; de oorzaak hiervan is, dat degene die in die arglist is, het kwaad overlegt en daardoor zijn verstand voedt en zelfs verkwikt en zo alles daar vernietigt wat van de mens is, dat wil zeggen wat van het leven is uit het goede van het geloof en van de naastenliefde.

Zij die de naaste met arglist hebben verstrikt in de wereld ten aanzien van wereldse en aardse dingen, verstrikt in het andere leven met arglist de naaste ten aanzien van het geestelijke en het hemelse; en omdat zij dit in het verborgene doen, worden zij heengezonden tot de hellen achter de rug, diep naar gelang van het boosaardige en schadelijke van de arglist; zij worden zo gescheiden van hen die aan het aangezicht zijn; dezen worden geesten genoemd, eerstgenoemden echter genieën of demonen, nrs. 5035, 5977, 8593, 8622, 8625.

De genieën worden niet toegelaten tot de mens zoals de geesten, omdat zij invloeden in de aandoeningen die van de wil zijn, door te handelen tegen het goede dat van de liefde en van de naastenliefde is, zó heimelijk dat het op geen enkele manier kan worden waargenomen en langs die weg vernietigen zij het ware dat van het geloof is; zij maken zich in hun hellen onzichtbaar voor hun genoten; degenen immers die in het verborgene hebben gehandeld in de wereld, kunnen zich in het andere leven onzichtbaar maken, maar wanneer zij verschijnen, verschijnen zij onder elkaar zoals mensen; maar waargenomen door de engelen, verschijnen zij zoals slangen, want zij hebben de natuur van slangen en dat wat van hen uitgaat, is zoals venijn of gif en het is ook geestelijk venijn; waarom venijn in het Woord arglist betekent en giftige slangen, zoals de aspis, de basilisk, de adder, de arglistigen betekenen; zoals bij David: *'In het hart werkt gij verdraaidheden; hun venijn is zoals het venijn van een slang, zoals van de dove aspis'*, (Psalm 58:3,5).

Bij dezelfde: *'Zij denken boze dingen in het hart, zij scherpen hun tong zoals de slang; het venijn van de aspis is onder hun lippen'*, (Psalm 140:3,4).

Bij Jesaja: *'Aspiseieren leggen zij en spinnenwebben weven zij; die van hun eieren eet sterft'*, (Jesaja 59:5).

Bij Job: *'Het venijn van de aspissen zal hij zuigen, de tong van de adder zal hem doden'*, (Job 20:16).

Bij Mozes: *'Venijn van de draken is hun wijn en wrede gal van de aspissen'*, (Deuteronomium 32;33).

Bij Mattheüs: *'Wee u, gij schriftgeleerden en farizeeërs, gij huichelaars; hoe, o slangen, adderengebroidsels, zult gij ontvluchten het gericht van de Gehenna'*, (Mattheüs 23:29,33).; de arglist wordt huichelarij genoemd, wanneer zij vroomheid in de mond voeren en goddeloosheid in het hart of wanneer de naastenliefde in de mond is, maar de haat in het hart, of wanneer de onschuld in het aangezicht en in het gebaar is, maar de wreedheid in de ziel en in de borst, dus degenen die door onschuld, naastenliefde en vroomheid bedriegen; die zijn slangen en adders in de innerlijke zin, omdat zoals eerder is gezegd, zulken in het licht van de hemel door de engelen worden waargenomen en daar zoals slangen en adders verschijnen, die onder waarheden boosheden verbergen, dat wil zeggen, die arglistig en sluw waarheden

ombuigen om boosheden te doen, want zij verbergen als het ware onder de tanden venijn en zo doden zij.

Maar zij die uit de Heer in het geloof van het ware en in een leven van het goede zijn, kunnen door hun venijn niet worden gekwetst, want zij zijn in het licht van de Heer, waarin de arglistigen verschijnen zoals slangen en hun arglist als venijn; dat zij in veiligheid zijn door de Heer, wordt verstaan onder de woorden van de Heer tot de discipelen: *'Zie, Ik geef u de mogendheid van te treden op slangen en schorpioenen'*, (Lukas 10:19).

Bij Markus: *'Deze tekenen zullen hen volgen die geloven: slangen zullen zij opnemen; ook al zullen zij iets dodelijks drinken, het zal hun niet schaden'*, (Markus 16:18); en bij Jesaja: *'Een zuigeling zal spelen over het gat van een adder'*, (Jesaja 11:8).

Zij die innerlijk besmet zijn met geestelijke arglist, dat wil zeggen, huichelarij, zijn degenen die worden verstaan onder hen die tegen de Heilige Geest spreken, voor wie er geen vergeving is, bij Mattheüs: *'Ik zeg u, alle zonde en lastering zal de mensen worden vergeven; ja, indien iemand een woord zal gezegd hebben tegen de Zoon des Mensen, het zal hem vergeven worden, die echter zal gezegd hebben tegen de Heilige Geest, het zal hem niet vergeven worden, noch in deze eeuw, noch in de toekomstige. Of maakt de boom goed en zijn vrucht goed of maakt de boom slecht en zijn vrucht slecht; o, gij adderengebroad, hoe kunt gij het goede spreken, daar gij boos zijt'*, (Mattheüs 12:31-33); een woord zeggen tegen de Heilige Geest, is met betrekking tot de dingen die zijn van de Heer, van Zijn rijk en van Zijn Kerk en verder die van het Woord zijn, goed spreken maar boos denken en goed doen en boos willen, want zo schuilt van binnen in de waarheden die zij spreken het valse en in de goede dingen die zij doen het boze, wat een verborgen venijn is; vandaar worden zij een adderengebroad genoemd.

In het andere leven is het de boze geoorloofd het boze en eveneens het valse te spreken, maar niet het goede en het ware, aangezien allen daar worden aangedreven om vanuit het hart te spreken en niet het gemoed te verdelen; zij die anders doen, worden van de overigen gescheiden en in hellen weggeborgen, waaruit zij nooit kunnen uitgaan.

Dat het zulke mensen zijn die worden verstaan onder hen die een woord tegen de Heilige Geest zeggen, staat vast uit de woorden van de Heer daar: *'Of maakt de boom goed en de vrucht goed, of maakt de boom slecht en de vrucht slecht; hoe kunt gij het goede spreken, daar gij boos zijt'*.

De Heilige Geest is het Goddelijk Ware voortgaande uit de Heer, dus het Heilig Goddelijke Zelf, dat zo innerlijk wordt gelasterd en ontwijd; dat het hun niet zal vergeven worden, komt omdat huichelarij of de arglist met betrekking tot de heilige Goddelijke dingen, het innerlijk van de mens besmet en alles van het geestelijk leven bij hem vernietigt, zoals eerder werd gezegd, tenslotte dermate dat er nergens nog iets is dat ongerept is; de vergeving van de zonden immers is de scheiding tussen het boze en het goede en de verwerping van het boze aan de zijden, nr. 8393, wat niet kan plaatsvinden bij degene bij wie al het goede is vernietigt; daarom wordt er gezegd: *'Het zal hem niet vergeven worden, noch in deze eeuw, noch in de toekomstige'*.

Dezen worden eveneens verstaan onder hem die niet was bekleed met het bruiloftskleed, die aan handen en voeten werd gebonden en uitgeworpen in de uiterlijke duisternis', (Mattheüs 22:11-13), zie nr. 2132.

Dat arglist in het Woord huichelarij is, staat vast uit deze plaatsen; bij Jeremia: *'Wacht u, de man van zijn genoot en vertrouwt niet op enige broeder; want elke broeder licht de voet, zij spotten de man met zijn genoot en spreken de waarheid niet; zij hebben hun tong geleerd de leugen spreken; uw wonen is in het midden van de arglist; vanwege de arglist hebben zij geweigerd Mij te bekennen, het gezegde van Jehovah'*, (Jeremia 9:4-6).

Bij David: *'Gij zult de leugensprekers verdoen, de man der bloeden en van de arglist verfoeit Jehovah'*, (Psalm 5:7).

Bij dezelfde: *‘Gezegend is de mens die Jehovah de ongerechtigheid niet toerekent, als slechts in diens geest geen arglist is’*, (Psalm 32:2).

Bij dezelfde: *‘Bevrijd mijn ziel van de lip der leugen, van de tong der arglist’*, (Psalm 120:2; 52:4; 109:2).

9014. Van met Mijn altaar zult gij hem nemen om te sterven; dat dit betekent de verdoemenis ook al vlucht hij tot de eredienst van de Heer en smeekt hij om vergeving en belooft hij boetedoening, staat vast uit de betekenis van het altaar van Jehovah, namelijk het voornaamste uitbeeldende van de eredienst van de Heer, nrs. 921, 2777, 2811, 4541, 8935, 8940; en omdat dit het uitbeeldende van de eredienst is, is daarom vluchten tot het altaar, vluchten tot de Heer en smeken om vergeving en eveneens boetedoening beloven, want het ene volgt op het andere; en uit de betekenis van sterven, namelijk de verdoemenis, nrs. 5407, 6119, 9008.

Hoe het hiermee is gesteld kan vaststaan uit wat eerder in paragraaf nr. 9013 is getoond; namelijk dat de arglist in geestelijke dingen, dat wil zeggen, huichelarij, niet kan worden vergeven; de oorzaak hiervan is dat de arglist is zoals venijn, dat doordringt tot het innerlijke toe, en alles van het geloof en de naastenliefde doodt en de overblijfselen vernietigt, namelijk de waarheden en goedheden van het geloof, die in het innerlijk van de mens zijn weggeborgen; en wanneer deze zijn vernietigd, is er niets van geestelijk leven meer over; ten aanzien van de overblijfselen zie de nrs. 468, 530, 560-563, 660, 661, 798, 1050, 1738, 1906, 2284, 5135, 5342, 5344, 5897, 5898, 6156, 7560, 7564; daarom, wanneer zulken tot de Heer smeken om vergeving en boetedoening beloven, wat wordt aangeduid met vluchten tot het altaar, zij geheel niets vanuit het hart smeken en beloven, maar alleen met de mond; daarom worden zij niet verhoord, want de Heer schouwt tot het hart en niet tot woorden die los en vervreemd van het hart zijn; vandaar ontvangen zij geen vergeving, omdat bij hen geen boetedoening mogelijk is.

Door de meesten binnen de Kerk wordt geloofd, dat de vergeving van de zonden het uitwissen en het afwassen ervan is, zoals van vuiligheid door water en dat zij na de vergeving rein en zuiver rondlopen; zo’n mening regeert vooral bij hen die aan het geloof-alleen alles van de zaliging toeschrijven; maar men moet weten dat het geheel anders is gesteld met de vergeving van de zonden; de Heer vergeeft eenieder de zonden, aangezien Hij de Barmhartigheid Zelf is, maar toch zijn zij niet vergeven, tenzij de mens ernstig boete doet en aflaat van de boosheden en daarna het leven van het geloof en van de naastenliefde leeft en dit tot aan het einde van zijn leven; wanneer dit gebeurt, dan ontvangt de mens uit de Heer het geestelijk leven, dat het nieuwe leven wordt genoemd; wanneer hij vanuit dit leven de boosheden van zijn vorige leven beschouwt en zich daarvan afkeert en die verafschuwt, dan pas zijn de boosheden vergeven, want dan wordt de mens gehouden in het ware en goede door de Heer en afgehouden van boosheden.

Daaruit blijkt, wat de vergeving van de zonden is en dat die niet kan worden gegeven binnen een uur, noch binnen een jaar.

Dat dit zo is, weet de Kerk, want er wordt tot hen die aan het Heilig Avondmaal deelnemen, gezegd dat de zonden worden vergeven indien zij een nieuw leven inzetten, door zich te onthouden van boosheden en door die te verafschuwen.

Hieruit blijkt nu, hoe het is gesteld met huichelaars, die vol zijn van boosheden door arglist ten aanzien van hun innerlijk, namelijk dat zij geen boete kunnen doen; de overblijfselen zelf immers van het goede en het ware zijn bij hen verteerd en verloren gegaan en daarmee alles van het geestelijk leven; en omdat zij geen boete kunnen doen, kan hun niet worden vergeven.

Dit wordt daarmee aangeduid dat degenen van het altaar moeten worden genomen om te sterven, die de naaste met arglist doden.

De verdoemenis van hen wordt beschreven door de profetieën van David over Joab, toen deze met arglist Abner had gedood, als volgt: *‘Er worde van het huis van Joab niet afgesneden die aan een vloed lijdt en melaats is en zich steunt op een stok en valt door het zwaard en broodsgebrek heeft’*, (2 Samuël 3:27,29); die aan vloed lijdt, betekent de ontwijding van het goede van de liefde; de melaatsse betekent de ontwijding van het ware van het geloof, nr. 6963; die zich steunt op een stok of de manke, betekent degenen bij wie al het goede verloren is gegaan, nrs. 4302, 4314; die door het zwaard valt, hen die aanhoudend sterven door valsheden, nrs. 4499, 6353, 7102, 8294; die broodsgebrek heeft, betekent hen die beroofd zijn van elk geestelijk leven; het brood immers is de ondersteuning van het geestelijk leven door het goede, nrs. 6118, 8410; omdat zulken met Joab werden aangeduid, werd daarom Joab op bevel van Salomo gedood aan het altaar, waarheen hij was gevluht’, (1 Koningen 2:28-32).

9015. En wie zijn vader en zijn moeder slaat; dat dit de lastering van de Heer en van Zijn rijk betekent, staat vast uit de betekenis van slaan, dus kwetsen door valsheden, nrs. 7136, 7146, 9007; maar wanneer daarvan wordt gesproken met betrekking tot de Heer en tot Zijn rijk, is het lasteren; uit de betekenis van de vader, dus de Heer en van de moeder, dus Zijn rijk, nr. 8897, waar het vierde gebod van de Decaloog is ontvouwd en getoond wat in de innerlijke zin wordt verstaan onder de vader en de moeder eren, namelijk de Heer en Zijn rijk liefhebben en vandaar in een betrekkelijke zin het goede en het ware liefhebben; dus ook is de vader en de moeder slaan in de betrekkelijke zin het goede en het ware van de Kerk lasteren.

9016. Al stervende zal hij sterven; dat dit de verdoemenis betekent, staat vast uit de betekenis van sterven, dus de verdoemenis, nr. 9008.

9017. vers 16,17. *En wie een man steelt en hem verkoopt en hij zal gevonden zijn in zijn hand, al stervende zal hij sterven. En wie zijn vader en zijn moeder vervloekt, al stervende zal hij sterven.*

En wie een man steelt en hem verkoopt, betekent de toepassing van het ware van het geloof op het boze en de vervreemding; en hij zal gevonden zijn in zijn hand, betekent niettemin de erkenning ervan; al stervende zal hij sterven, betekent de verdoemenis; en wie zijn vader en zijn moeder vervloekt, betekent de ontkenning op elke wijze van de Heer en van Zijn rijk door hen die van de Kerk zijn en zo de ontwijding van het goede en het ware van de Kerk; al stervende zal hij sterven, betekent de verdoemenis.

9018. En wie een man steelt en hem verkoopt; dat dit de toepassing van het ware van het geloof op het boze en de vervreemding betekent, staat vast uit de betekenis van de man stelen, namelijk de toepassing van het ware van het geloof op het boze; dat de man, hier de man uit de zonen Israëls, het ware van het geloof is, zie de nrs. 5414, 5879, 5951, 7957, 9007; en dat stelen de toepassing ervan op het boze is, nr. 5135; en uit de betekenis van verkopen, dus het vervreemden, waarover de nrs. 4098, 4752, 4758, 5886.

9019. En hij zal gevonden zijn in zijn hand; dat dit niettemin de erkenning ervan betekent, namelijk van het ware van het geloof, staat vast uit de betekenis van gevonden in zijn hand, wanneer het wordt gezegd van het ware van het geloof, dus de erkenning, want wanneer dat wordt erkend met enig geloof, dan wordt het bij hem gevonden; in zijn hand, is bij hem.

9020. Al stervende zal hij sterven; dat dit de verdoemenis betekent, zie nr. 9008.

Dat degenen verdoemd zijn die de waarheden van het geloof op boosheden toepassen en die zo van zich vervreemden, komt omdat zij ze eerder hadden erkend; want het ware van het geloof dat eenmaal is erkend, wordt, wanneer het daarna op het boze wordt toegepast, vermengd met het valse uit het boze, vandaar de ontwijding; dat dit een ontwijding is, zie nr. 9021.

Opdat dit beter zal worden begrepen, zal door een voorbeeld worden toegelicht: zij die door willekeur de dingen willen uitdelen die van de Heer zijn, vooral die dingen die van het hemelse leven bij de mens zijn, met het doel dat zij over allen heersen en opdat zij de wereld gewinnen; wanneer zij uit de woorden van de Heer bevestigingen nemen, dan zijn zij dieven in de geestelijke zin, want zij stelen de waarheden uit het Woord en passen die toe op boosheden; dat dit boze dingen zijn, komt omdat zij ten doel hebben heerschappij en gewin en niet het heil van de zielen.

Indien dezelfde waarheden uit het Woord, die zij op boosheden toepassen, tevoren zonder een einddoel van heerschappij en van gewin hebben erkend, dan ontwijden zij die, want zo vermengen zij valsheden vanuit het boze met waarheden.

Zulken kunnen de verdoemenis geenszins ontvluchten, want daardoor beroven zij zich van elk geestelijk leven; dat zij zich van dit leven beroven, blijkt hieruit dat zij, wanneer zij aan zichzelf overgelaten uit zich denken en onder elkaar spreken, geen geloof in de waarheden hebben, niet aan de Heer geloven, noch aan de hemel, noch aan de hel; maar toch hebben zij deze dingen meer dan anderen in de mond, aangezien de gloed om te heersen en om gewin te maken hen daartoe als tot middelen tot hun einddoel aanspoort.

Dit regeert vooral in het christelijk heidendom, waar de afgodsbeelden van heiligverklaarde mensen ter aanbedding worden tentoongesteld, waarvoor men dan de knieën buigt en zich op de grond neerwerpt, maar zij doen dit uit arglist om te bedriegen en te overreden.

9021. En wie zijn vader en zijn moeder vervloekt; dat dit de ontkenning betekent, op elke wijze, van de Heer en van Zijn rijk door hen die van de Kerk zijn en zo de ontwijding van het goede en het ware van de Kerk, staat vast uit de betekenis van vervloeken, namelijk het afkeren en ontbinden, nrs. 245, 379, 1423, 3530, 3584, 5071; vandaar eveneens de ontkenning op elke wijze; want wie zich afkeert en ontbindt van de Heer, ontkent Hem met het hart; uit de betekenis van de vader en de moeder, namelijk de Heer en Zijn rijk en in de betrekkelijke zin het goede en het ware, die uit de Heer zijn, nrs. 8897, 9015.

Dat het is door hen die binnen de Kerk zijn, komt omdat de geboden, de gerichten en de inzettingen, die door de Heer vanaf de berg Sinaï werden verkondigd, in het bijzonder waren voor de zonen Israëls, bij wie het uitbeeldende van de Kerk toen werd ingesteld en door wie dus de Kerk werd aangeduid, nrs. 6426, 6637, 6862, 6868, 7035, 7062, 7198, 7201, 7215, 7223, 7957, 8243, 8805; daarom wordt ook met de vader en de moeder vervloeken de ontwijding aangeduid, want degenen die binnen de Kerk op elke wijze de Heer ontkennen en de dingen die van Zijn rijk en Kerk zijn, ontwijden.

Dat zij die binnen de Kerk zijn de heilige dingen kunnen ontwijden, maar niet degenen die buiten de Kerk zijn, zie de nrs. 1008, 1010, 1059, 2051, 3398, 3399, 3898, 4289, 4601, 6348, 6959, 6963, 6971, 8882.

Vandaar komt het, dat de ontkenning van de Heer geen ontwijding is bij hen die buiten de Kerk zijn, zoals bij de heidenen, de mohammedanen en de Joden.

9022. Al stervende zal hij sterven; dit betekent de verdoemenis, nrs. 9008, 9016, 9020.

Hoe de afzonderlijke dingen in de innerlijke zin samenhangen, blijkt uit wat is gezegd en getoond; in de innerlijke zin immers wordt in een reeks gehandeld over de ontkenning, de lastering en de ontwijding van het ware en het goede die uit de Heer zijn, maar in de uiterlijke zin verschijnt zo'n reeks niet, daarin wordt immers gehandeld over verschillende dingen:

zoals over degenen die een man slaan zodat hij sterft, over hen die de genoot doden met arglist, over hen die de vader en de moeder slaan, over hen die een man stelen en verkopen, en ook over hen die vader en moeder vervloeken.

Zodanig is het Woord in de afzonderlijke dingen, namelijk dat in de innerlijke zin deze zaken in orde en zoals in een keten op elkaar volgen, hoewel in de uiterlijke zin, dat wil zeggen, in de letterlijke zin, die dingen verspreid en over verschillende plaatsen zijn verdeeld.

9023. vers 18-21. En wanneer mannen zullen getwist hebben en een man zijn genoot zal geslagen hebben met een steen of met een vuist en hij sterft niet en hij legt zich neer in bed. Indien hij zal opgestaan zijn en buiten gewandeld hebben op zijn kruk, zo zal hij die sloeg schuldeloos zijn; alleen zal hij zijn verzuim geven en al helende zal hij helen. En wanneer een man zijn dienstknecht of zijn dienstmaagd met een stok zal geslagen hebben en hij sterft onder zijn hand, al wrekende zal hij gewroken worden. Indien hij evenwel een dag of twee zal gestaan hebben, zo zal hij niet gewroken worden, omdat hij zijn zilver is.

En wanneer mannen zullen getwist hebben, betekent de redetwist bij zichzelf over de waarheden; en een man zijn genoot zal geslagen hebben met een steen of met een vuist, betekent de verzwakking van een waarheid vanwege enig wetenschappelijke of algemeen ware; en hij sterft niet, betekent en het wordt niet uitgeblust; en legt zich neer in bed, betekent gescheiden in het natuurlijke; indien hij zal opgestaan zijn en buiten gewandeld zal hebben op zijn kruk, betekent de krachten van het leven daarin; zo zal hij die sloeg schuldeloos zijn, betekent niet schuldig zijn aan het boze; alleen zal hij zijn verzuim geven, betekent de schadeloosstelling; en al helende zal hij helen, betekent het herstel; en wanneer een man zijn dienstknecht of zijn dienstmaagd met een stok zal geslagen hebben, betekent indien iemand binnen de Kerk het wetenschappelijk ware of de aandoening ervan uit eigen macht slecht behandeld; en hij sterft onder zijn hand, betekent zodat het wordt uitgeblust onder zijn beschouwing; al wrekende zal hij gewroken worden, betekent de bestraffing met de dood; indien hij evenwel een dag of twee dagen zal gestaan hebben, betekent de staat van het leven tot aan het volle blijft; zo zal hij niet gewroken worden, betekent niet de bestraffing met de dood; omdat hij zijn zilver is, betekent uit het eigene verkregen.

9024. En wanneer mannen zullen getwist hebben; dat dit de redetwist bij zichzelf over de waarheden betekent, staat vast uit de betekenis van twisten, dus redetwisten, waarover hierna; en uit de betekenis van de mannen, te weten de inzichtsvollen en degenen die in waarheden zijn en in de abstracte zin de verstandelijke en de ware dingen, nrs. 3134, 9007.

Vandaar betekent de twist van mannen de redetwist over de waarheden onder hen die van de Kerk zijn en in de abstracte zin over die zaken bij zichzelf; want twisten in de geestelijke zin is redetwisten over zulke zaken die van de Kerk zijn, dus die van het geloof zijn; in het Woord wordt niets anders onder twisten verstaan, want het Woord is geestelijk en handelt over het geestelijke, dat wil zeggen, over de dingen die van de Heer zijn, van Zijn rijk in de hemel en van Zijn rijk op aarde, dus de Kerk.

Dat twisten in het Woord de redetwist over waarheden betekent en in het algemeen voor de waarheden tegen het valse en ook de verdediging en de bevrijding uit het valse, blijkt uit deze volgende plaatsen, bij Jeremia: *'Het tumult komt tot aan het einde van de aarde, aangezien Jehovah een twist tegen de natiën heeft; Hij zal het gericht ingaan met alle vlees; de goddelozen zal Hij overgeven aan het zwaard; zie, het boze zal uitgaan van natie tot natie en een grote storm zal opgewekt worden van de zijden van de aarde'*, (Jeremia 25:31,32).

Zo wordt profetisch de verkeerde staat van de Kerk beschreven; het tumult is de redetwist voor de valsheden tegen de waarheden en voor de boosheden tegen de goedheden; de aarde is de Kerk; de twist van Jehovah tegen de natiën is de redetwist van de Heer voor de waarheden tegen de valsheden en voor de goede dingen tegen de boze, dus eveneens de verdediging; de natiën zijn de valse en de boze dingen; het zwaard is het valse dat strijd en overwint; de grote

storm is het heersende valse; de zijden van de aarde zijn waar de valsheden vanuit het boze losbreken.

Bij dezelfde: *'Jehovah zal hun twist twisten, opdat Hij rust geve aan het land'*, (Jeremia 50:34); de twist twisten staat voor de waarheden verdedigen tegen de valsheden en bevrijden; het land staat voor de Kerk, die rust heeft wanneer zij in het goede en daaruit in waarheden is. Bij dezelfde: *'O, Heer, Gij hebt de twisten van mijn ziel getwist, Gij hebt mijn leven bevrijd'*, (Klaagliederen 3:58); de twisten van de ziel twisten, voor verdedigen en van de valsheden bevrijden.

Bij David: *'Twist mijn twist en verlos mij, maak mij levend naar Uw woord'*, (Psalm 119:154); de twist twisten ook voor bevrijden van de valse dingen.

Bij Micha: *'Twist met de bergen en laten de heuvelen Uw stem horen'*, (Micha 6:1); twisten met de bergen, voor redetwisten en verdedigen tegen de hoogmoedigen en tevens tegen het boze van de zelfliefde; de heuvelen die de stem zullen horen zijn de nederigen en degenen die in de naastenliefde zijn.

Bij Jesaja: *'Niet tot in het eeuwige zal Ik twisten en niet voor altijd zal Ik ontsteken'*, (Jesaja 57:16); twisten voor redetwisten tegen het valse.

Bij Hosea: *'Jehovah heeft een twist met Juda'*, (Hosea 12:3), evenzo en ook elders.

9025. En een man zijn genoot zal geslagen hebben met een steen of met een vuist; dat dit betekent de verzwakking van één ware vanwege enig wetenschappelijk of algemeen ware, staat vast uit de betekenis van slaan, te weten kwetsen, nrs. 7136, 7147, 9007, hier verzwakken, omdat het handelt over de waarheden vanuit de wetenschappelijke dingen; uit de betekenis van de steen, namelijk het ware, nrs. 643, 1298, 3720, 3769, 3771, 3773, 3789, 3798, 6426, 8941; dat dit het ware in het laatste van de orde is, dat wil zeggen, in het natuurlijke, dus het wetenschappelijke, nr. 8609; en uit de betekenis van de vuist, namelijk het algemene ware, want met de hand wordt de macht aangeduid die van het ware is, nrs. 3091, 4931, 7188, 7189; vandaar wordt met de vuist de volle macht uit het algemeen ware aangeduid; datgene wordt het algemeen ware genoemd, wat aanvaard is en overal geldt; vandaar is slaan met de vuist, slaan met volle kracht en macht, in de geestelijke zin door de waarheden die vanuit het goede zijn en in de tegengestelde zin door de valsheden die vanuit het boze zijn.

Bij Jesaja: *'Zie, tot twist en redetwist vast gijlieden, om met de vuist der boosheid te slaan'*, (Jesaja 58:4); slaan met de vuist der boosheid, voor uit volle kracht door de valsheden vanuit het boze.

Wat het is, enig ware van de Kerk te verzwakken door een wetenschappelijk of algemeen ware, zal worden ontvouwd.

Onder de wetenschappelijk ware dingen worden verstaan die waarheden die vanuit de letterlijke zin van het Woord zijn; de algemene waarheden daaruit zijn die welke zijn aanvaard bij het gewone volk en vandaar in de gewone spreektaal.

Er zijn zeer veel van zulke waarheden en zij gelden met veel kracht; maar de letterlijke zin van het Woord is voor de eenvoudigen, voor hen die worden ingewijd in de innerlijke waarheden van het geloof en voor hen die de innerlijke dingen niet vatten, want die is volgens de schijn voor de innerlijke mens, dus volgens het bevattingsvermogen.

Vandaar komt het, dat daar meermalen teksten verschijnen die oneender zijn en als het ware met elkaar in tegenspraak, zoals bijvoorbeeld, dat de Heer in verzoeking leidt en elders dat Hij niet daarin leidt; dat het de Heer berouwt en elders dat het Hem niet berouwt; dat de Heer uit toorn en ontsteking handelt en elders dat Hij uit zuivere mildheid en barmhartigheid handelt; dat de zielen voor het gerecht worden gedaagd terstond na het overlijden en elders dat het is ten tijde van het Laatste Oordeel, enzovoort.

Zulke teksten worden, omdat zij uit de letterlijke zin van het Woord zijn, wetenschappelijke waarheden genoemd en zij verschillen van de waarheden van het geloof die van de leer van de Kerk zijn; deze immers rijzen daaruit op door ontvouwing; want wanneer zij worden ontvouwd wordt de mens van de Kerk onderricht dat ter wille van het bevattingsvermogen en volgens de schijn op die wijze in het Woord is gesproken; vandaar ook komt het, dat de leren van de Kerk in zeer vele dingen afwijken van de letterlijke zin van het Woord; men moet weten dat het de ware leer van de Kerk is die hier in de innerlijke zin wordt genoemd, want in de innerlijke zin zijn de waarheden zodanig als de engelen in de hemel hebben.

Onder de priesters en onder de mensen van de Kerk, zijn er die de waarheden van de Kerk onderwijzen en aanleren vanuit de letterlijke zin van het Woord en er zijn er die ze onderwijzen en aanleren uit de leer vanuit het Woord, die de leer van het geloof van de Kerk wordt genoemd.

Dezen verschillen zeer van eerdergenoemden in doorvatting, maar door het gewone volk kunnen zij niet worden onderscheiden, omdat beiden vanuit het Woord bijna eender spreken; maar zij die alleen de letterlijke zin van het Woord onderwijzen en aanleren, zonder de leer van de Kerk als regelaarster, vatten niet dan alleen die dingen die van de natuurlijke of uiterlijke mens zijn, maar zij die het doen vanuit de ware leer die uit het Woord is, verstaan ook de dingen die van de geestelijke of innerlijke mens zijn.

De oorzaak hiervan is, dat het Woord in de uiterlijke of letterlijke zin natuurlijk is, maar in de innerlijke zin geestelijk; de eerstgenoemde zin wordt in het Woord een wolk genoemd, laatstgenoemde echter de heerlijkheid in de wolk, nrs. 5922, 6343, 6752, 8106, 8781.

Hieruit nu kan vaststaan wat er wordt verstaan onder de redetwist bij zichzelf over de waarheden en onder de verzwakking van één ware vanwege enig wetenschappelijk of algemeen ware; het wetenschappelijk en algemeen ware is, zoals gezegd, het ware vanuit de letterlijke zin van het Woord, dat, omdat het oneender en naar de schijn met zichzelf als het ware in tegenspraak is, niet anders kan dan soms de geestelijke waarheden die van de leer van de Kerk zijn, verzwakken; en deze worden verzwakt wanneer het denken vanwege de met elkaar in strijd zijnde plaatsen in het Woord in twijfel komt.

Over deze staat ten aanzien van de waarheden van het geloof bij de mens wordt hier in de innerlijke zin gehandeld.

9026. En hij sterft niet; dat dit betekent dat het niet wordt uitgeblust, staat vast uit de betekenis van sterven, dus ophouden zodanig te zijn, nrs. 494, 6587, 6593, dus uitgeblust worden en hier dus niet uitgeblust worden.

Omdat hier in de innerlijke zin wordt gehandeld over de waarheden van het geloof met die van de letterlijke zin van het Woord, en omdat die van de letterlijke zin van het Woord, niet kunnen worden uitgeblust, aangezien die de ware dingen in het laatste van de orde zijn, wordt daarom hier niet gehandeld over het slaan van een man ten gevolge waarvan hij sterft, maar alleen over het slaan van een man ten gevolge waarvan hij niet sterft, want de dingen die van de letterlijke zin van het Woord zijn, kunnen weliswaar worden verzwakt, maar niet uitgeblust; en ook kunnen zij, nadat zij verzwakt zijn, afgezonderd worden en daarna door ontvouwing hersteld worden.

Deze dingen worden aangeduid met de instelling ten aanzien van de man die geslagen door zijn genoot en oprijzende en wandelende op zijn kruk.

Wie de innerlijke zaken van het Woord doorzoekt, kan zien dat het ter wille van een verborgen oorzaak is, die niet dan alleen onder een door het licht van de hemel verlicht verstand valt, door de Heer werd ingesteld, dat hij die sloeg schuldeloos zou zijn, indien de geslagene zal zijn opgestaan van het bed en buiten zal hebben gewandeld op zijn kruk; en te meer dat het door de Heer werd ingesteld, dat degene die zijn knecht slaat en deze niet sterft binnen een of twee dagen, niet zou worden gewroken, omdat hij zijn zilver is, terwijl het toch

de beroving van het leven van een mens is; hij is immers een mens, hoewel hij een dienstknecht is; maar de verborgen oorzaak waarom het zo door de Heer werd ingesteld, blijkt niet dan alleen door de innerlijke zin, waarin wordt gehandeld over de waarheden van de Kerk uit het Woord, waarmee het eender is gesteld, wanneer onder de man die twist en de genoot slaat en eveneens onder de man die zijn dienstknecht en zijn dienstmaagd slaat, zulke dingen worden verstaan die in de geestelijke zin overeenstemmen en deze dingen worden nu ontvouwd.

Bij de Israëlitische natie was een uitbeeldende Kerk ingesteld, dat wil zeggen een Kerk waarin de innerlijke dingen, die van de hemel en van de Kerk zijn, zouden worden uitgebeeld door uiterlijk dingen; daarom werden die ingesteld en eveneens bevolen, die als wetten niet meer gelden nadat door de Heer de innerlijke dingen van de Kerk zijn geopend en onthuld, want dan zal de mens het innerlijk leven, dat het leven van het geloof en van de naastenliefde is, leven en dat uiterlijke leven waarin de innerlijke dingen het leven maken.

9027. En legt zich neer in bed; dat dit betekent gescheiden in het natuurlijke, staat vast uit de betekenis van zich neerleggen, dus gescheiden worden; en uit de betekenis van het bed, namelijk het natuurlijke, nrs. 6188, 6226, 6463; hoe het hiermee is gesteld zal blijken uit wat volgt.

9028. Indien hij zal opgestaan zijn en buiten gewandeld hebben op zijn kruk; dat dit de krachten van het leven daarin betekent, staat vast uit de betekenis van opstaan, namelijk dat het iets van verheffing insluit, hier van het geestelijk ware om samen te stemmen met het wetenschappelijk ware; uit de betekenis van wandelen, dus leven, waarover de nrs. 519, 1794, 8417, 8420; en uit de betekenis van de kruk, te weten de krachten; de stok immers betekent de macht van het ware, dus de krachten, nrs. 4876, 4936, 6947, 7011, 7026, de kruk eender, maar toegepast op hen die niet in goede gezondheid zijn; in die zin wordt ook gezegd bij David: *'Zij waren mij voorgekomen in de dag van mijn verderf, maar Jehovah was mij tot een kruk en Hij leidde mij uit in de breedte'*, (Psalm 18:19,20).

De dag van het verderf voor de invalide staat ten aanzien van het geloof van het ware; Jehovah tot een kruk, voor de macht dan; uitleiden in de breedte, voor in de waarheden van het geloof zijn; dat dit is uitleiden in de breedte, zie nr. 4482.

Ook bij Jesaja: *'De Heer Jehovah Zebaoth is verwijderende uit Jeruzalem en Juda stok en kruk, alle stok van het brood en alle stok van het water'*, (Jesaja 3:1); stok en kruk verwijderen voor de macht en de krachten van het leven vanuit het ware en het goede; de stok van het brood voor de macht uit het goede, de stok van het water voor de macht uit het ware. De kruk wordt in de oorspronkelijke taal afgeleid van: leunen op en geschraagd worden, wat in de geestelijke wereld plaatsvindt door het ware en het goede.

9029. Zo zal hij die sloeg, schuldeloos zijn; dat dit betekent niet schuldig zijn aan het boze, staat vast uit de betekenis van schuldeloos zijn, dus niet schuldig zijn aan het boze; er wordt immers gehandeld over hen die uit enig geestelijk ware, dat het ware van de leer van het geloof van de Kerk uit het Woord is, enig wetenschappelijk ware beschouwen, dat het ware is uit de zin van de letter van het Woord en omdat er geen samenstemming verschijnt, wordt daarom het geestelijk ware verzwakt en een tijd lang gescheiden, maar niet ontkend of verbannen; van hen wordt gezegd, dat zij niet schuldig zijn aan het boze; en uit de betekenis van slaan, dus verzwakken, zoals in nr. 9025.

9030. Alleen zal hij zijn verzuim geven; dat dit de schadeloosstelling betekent, staat vast uit de betekenis van het verzuim, namelijk de schadeloosstelling, hier van het geestelijk ware, dat is verzwakt door het wetenschappelijk ware.

Het geestelijk ware wordt dat ware genoemd dat samen met het goede het leven van de innerlijke mens maakt, maar het wetenschappelijk ware is dat ware dat het leven van de uiterlijke mens maakt; het laatstgenoemde ware is vanuit de letterlijke zin van het Woord, het eerstgenoemde echter vanuit de innerlijke zin van het Woord en dus eveneens vanuit de echte leer van het geloof van de Kerk, want deze leer is de leer van de innerlijke zin.

9031. En al helende zal hij helen; dit betekent het herstel, namelijk door de interpretatie; dingen immers die in de letterlijke zin van het Woord zijn, stemmen, indien zij innerlijk worden beschouwd alle samen.

Het is daarmee gesteld zoals dat in het Woord wordt gezegd van de zon dat die op- en ondergaat, terwijl zij toch niet op- en ondergaat, maar dat een zodanig kijk erop een schijn is van de kant van de bewoners van de aarde, omdat deze aardbol dagelijks om zijn as wordt gedraaid; deze natuurlijke waarheid schuilt in de vorige, die volgens de schijn van het uitwendig gezicht is; indien tegen die schijn was gesproken in het Woord, zou het gewone volk het niet begrijpen en wat het gewone volk niet vat, dat wordt ook niet geloofd.

Eender is het gesteld met de Zon in de hemel, die de Heer is, waarvan ook wordt gezegd dat zij opgaat, maar in de harten wanneer de mens wordt wederverwekt en eveneens wanneer hij in het goede van de liefde en van het geloof is; en dat zij ondergaat, wanneer de mens in het boze en daaruit in het valse is; terwijl toch de Heer bij voortduur in de opgang is, daarom wordt Hij eveneens het Oosten genoemd en nooit in de ondergang, noch Zich van de mens afkeert, maar de mens zichzelf van Hem; vandaar de schijn dat de Heer het aangezicht afkeert en ook het boze binnenbrengt; en daarom wordt het ook in het Woord zo gezegd; dit is eveneens een waarheid, maar een schijnbare waarheid, en dus niet indruisend tegen de vorige. Hieruit kan nu vaststaan wat met al helende helen in de innerlijke zin wordt aangeduid, namelijk het herstel van het geestelijk ware, wat plaatsvindt door de juiste interpretatie van het wetenschappelijk ware of van de letterlijke zin van het Woord.

Het is daarmee eender gesteld als met elk ware dat van de letterlijke zin is, dit verschijnt immers in het natuurlijk licht en dit is van de zinlijke mens, zoals het in het Woord wordt gezegd, want de letterlijke zin is natuurlijk en voor de zinlijke mens; maar wanneer hetzelfde ware zich vertoont in het licht van de hemel, dan verschijnt volgens de innerlijke zin, want deze zin is geestelijk en voor de hemelse mens, aangezien de dingen die van het natuurlijk licht zijn, verdwijnen in het hemelse licht; het natuurlijk licht immers is zoals een schaduw of een wolk en het hemels licht zoals de heerlijkheid en de glans na de verwijdering van de wolk; daarom wordt ook de letterlijke zin van het Woord een wolk genoemd en de innerlijke zin de heerlijkheid, zie de voorrede tot (Genesis 18) en de nrs. 4391, 5922, 6343, 8106, 8443, 8781.

Dat met al helende helen wordt aangeduid herstellen in de geestelijke zin, komt omdat de ziekten en de gebreken de invaliditeit van de innerlijk mens betekenen; de invaliditeit van deze is er wanneer hij ziek is ten aanzien van zijn leven, dat het geestelijk leven is, dus wanneer hij van het ware afbuigt tot het valse en van het goede tot het boze; wanneer dit heeft plaatsgevonden, is dat leven ziek en wanneer hij zich geheel en al van het ware en het goede afkeert, dan sterft dat leven, maar de dood daarvan wordt de geestelijke dood genoemd, die de verdoemenis is.

Omdat het met het leven van de innerlijke mens zo is gesteld, worden daarom zulke dingen die van ziekte en dood in de natuurlijke wereld zijn, in het Woord gezegd ten aanzien van ziekten van het geestelijk leven en ten aanzien van de dood ervan; dus eveneens de genezing of heling van de ziekten, zoals bij Jesaja: *‘Jehovah slaat Egypte, door te slaan en door te helen; weswege het zich bekeert tot Jehovah en Hij zal Zich van hen laten verbidden en Hij zal hen helen’*, (Jesaja 19:22).

Bij dezelfde: *‘Voorzeker is Hij doorboord om onze overtredingen, verbrijzeld om onze ongerechtigheden; de kastijding van onze vrede was op Hem en in Zijn wonde is ons heling gegeven’*, (Jesaja 53:5); deze teksten ten aanzien van de Heer.

Bij Jeremia: *‘Keert weder, verdraaide zonen; Ik zal uw afkeringen helen’*, (Jeremia 3:22).

Bij dezelfde: *‘Zie, Ik zal haar de heling en het geneesmiddel doen opklimmen en Ik zal hen helen en hun onthullen de overvloed van vrede en de waarheid’*, (Jeremia 33:6).

Bij dezelfde: *‘Klim op naar Gilead en neem balsem, gij maagd dochter van Egypte, tevergeefs vermenigvuldigde gij de medicijnen; er is geen heling voor u’*, (Jeremia 46:11).

En bij Ezechiël: *‘Aan de rivier klimt op, op haar oever, van deze en van gene zijde de boom der spijs, welks blad niet afvalt, noch de vrucht ervan wordt verteerd; in zijn maanden wordt hij herboren, omdat zijn wateren uitgaan van het Heiligdom; vandaar is zijn vrucht tot spijs en zijn blad tot medicijnen’*, (47:12); de vrucht die tot spijs is, voor het goede van de liefde en van de naastenliefde, dat is voor de voeding van het geestelijk leven; het blad dat tot medicijnen is, voor de waarheden van het geloof die voor dat leven verkwikkend en herstellend zijn; dat de vrucht het goede van de liefde en van de naastenliefde is, zie de nrs. 3146, 7690, en dat het blad het ware van het geloof is, nr. 885.

Omdat van ziekten en gebreken en verder van genezingen en medicijnen, in het Woord niet wordt gesproken met betrekking tot het natuurlijke leven, maar met betrekking tot het geestelijke leven, dat is onderscheiden van het natuurlijke, is het vandaar voor hem die enigmatische daarover nadenkt, duidelijk dat de mens een ander leven heeft, dus dat wat van zijn innerlijke mens is.

Zij die op een grove wijze denken over het leven van de mens, geloven dat hij geen ander leven heeft dan dat van het lichaam, dat het leven van de uiterlijke of natuurlijke mens is; zij vragen zich in verwondering af wat het leven van de innerlijke mens is, ja zelfs wat de innerlijke mens is.

Indien hun wordt gezegd, dat dit leven het leven van het geloof en van de naastenliefde is en dat de innerlijke mens de geest van hem is die leeft na de dood en dat die de wezenlijke mens zelf is, zijn zij nog meer verwonderd; en zij die alleen voor hun lichaam en niet voor hun ziel leven, dus zij die alleen natuurlijke mensen zijn, begrijpen niets van hetgeen over het leven van het geloof en van de naastenliefde en van wat over de innerlijke mens wordt gezegd, want zij hebben hun denken slechts uit het natuurlijk licht en niet uit het geestelijk licht; daarom blijven zij ook na de dood ten aanzien van hun denken grof en in de schaduw van de dood leven, dat wil zeggen, in valsheden vanuit het boze; en zij zijn geheel en al in donkerheid ten opzichte van het licht van de hemel.

9032. Er is in deze beide verzen gehandeld over het geestelijk ware, dus het ware van de leer van het geloof vanuit het Woord, dat is verzwakt door het wetenschappelijk ware, namelijk het ware vanuit de letterlijke zin van het Woord.

Maar omdat in het algemeen geloofd wordt, dat het ware van de leer van het geloof van de Kerk hetzelfde is als het ware van de letterlijke zin van het Woord, daarom is het geoorloofd deze zaak met een voorbeeld toe te lichten: het echte ware van de leer van de Kerk is, dat de liefde jegens de naaste en de liefde tot de Heer de Kerk bij de mens maken en dat die liefden worden ingeboezemd van de Heer door het geloof, dat wil zeggen, door de waarheden van het geloof die uit het Woord zijn, dus dat niet het geloof-alleen dit maakt.

Degene die in dit ware is en het Woord raadpleegt, wordt overal bevestigd; maar waar hij stuit op woorden ten aanzien van het geloof en daar niet tegelijk de liefde wordt vermeld, blijft hij steken en begint over het ware van zijn leer van het geloof twijfel te koesteren; vandaar wordt dat ware zolang verzwakt en van de overige dingen, die van een ontwijfelbaar geloof zijn, gescheiden.

Als toelichting dienen de woorden van de Heer ten aanzien van het geloof bij Markus:

‘Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal gezaligd worden; die echter niet geloofd zal hebben, zal verdoemd worden’, (Markus 16:16).

Omdat hier wordt gehandeld over het geloof en niet tegelijkertijd over de liefde, kan het gemoed in twijfel raken over het ware van zijn leer, dat de hemelse liefde die wordt ingeboezemd door de waarheden van het geloof, de Kerk maakt.

Maar wanneer dit wetenschappelijk ware, dat wil zeggen, het ware vanuit de letterlijke zin van het Woord, innerlijk wordt beschouwd, dan blijkt het toch met het ware van de leer samen te stemmen; met gedoopt immers wordt in de innerlijke zin wederverwekken aangeduid, nrs. 4255, 5120; en wederverwekt worden is geleid worden in het goede van de liefde en van de naastenliefde door de waarheden van het geloof, nrs. 8548-8553, 8635-8640, 8743-8747; daaruit staat vast dat het ware van de letterlijke zin van het Woord, samenstemt met het ware van de leer, als slechts wordt verstaan wat er wordt aangeduid met gedoopt worden.

En dat er wordt gezegd dat hij die niet zal geloofd hebben, verdoemd zal worden, komt omdat die niet kan worden gedoopt, dat wil zeggen, worden wederverwekt en dus niet kan worden binnengeleid in de Kerk, te minder een Kerk worden; de doop immers is het symbool van de wederverwekking en dus van de binnenleiding in de Kerk, wat plaatsvindt in het goede door de waarheden uit het Woord.

Hieruit blijkt nu hoe een en ander moet worden verstaan met de teksten die in de innerlijke zin worden aangeduid, met de man die de genoot slaat met een steen of met een vuist en hij sterft niet, maar legt zich neder in bed; dat hij indien hij opstaat en op zijn kruk zal hebben gewandeld, schuldeloos zal zijn, maar dat hij het verzuim zal geven en zal helen; namelijk in de innerlijke zin, dat indien het ware van de leer van het geloof van de Kerk is verzwakt door een wetenschappelijk ware dat vanuit de letterlijke zin van het Woord is en toch niet wordt uitgeblust, dit schadeloos gesteld en hersteld zal worden, wat plaatsvindt door een juiste interpretatie.

9033. Er wordt in die twee verzen gehandeld over de verzwakking van het geestelijk ware dat vanuit de letterlijke zin van het Woord is, door het geestelijk, dus van het ware van de leer van het geloof van de Kerk; in de twee verzen echter die nu volgen, wordt gehandeld over de verzwakking van het wetenschappelijk ware dat van de letterlijke zin van het Woord is, door het geestelijk ware, dat wil zeggen door de leer van het geloof van de Kerk.

Dit schijnt weliswaar eender aan het voorgaande, maar toch is dit niet eender, waarom ook hier een voorbeeld ter toelichting zal dienen: het is een geestelijk ware of een echt ware van de leer van het geloof van de Kerk, dat de Heer niemand straft, omdat Hij de Barmhartigheid Zelf is, waarom Hij alles wat Hij doet vanuit de Barmhartigheid doet en geenszins vanuit toorn of wraak en toch zegt de Heer bij Mattheüs: *‘Vreest u niet voor degenen die het lichaam kunnen doden; vreest echter veeleer Hem Die èn het lichaam èn de ziel kan verderven in de gehenna’, (Mattheüs 10:28).*

Hier wordt over God gezegd, dat Hij moet worden gevreesd, omdat Hij het lichaam en de ziel in de gehenna kan verderven, terwijl Hij toch niemand verderft; toch is dit waar; waarom het niet moet worden uitgeblust, dat wil zeggen, ontkend; want indien het wordt ontkend, vergaat het geloof aan het Woord; en indien dit vergaat, kan de mens niet geestelijk leven, de mens heeft immers het geestelijk leven door het geloof uit het Woord.

Hiermee is het als volgt gesteld: het is een Wet van de Goddelijke Orde, dat het goede in zich de beloning, dus de hemel, heeft; vandaar komt het, dat het boze in zich de bestraffing, dus de hel, heeft; de eerstgenoemde Wet is uit de Heer, omdat de Heer voor allen het goede wil, de laatstgenoemde echter niet, omdat de Heer voor niemand het boze wil, maar toch vindt dit zo plaats, niet uit de Heer, maar uit de mens die in het boze is, dus vanuit het boze.

Dit wordt evenwel aan de Heer toegekend in de letterlijke zin van het Woord, omdat het zo verschijnt; daarom moet het, omdat het een schijnbare waarheid is, niet worden ontkend, dat wil zeggen, uitgeblust, want dan zou het geloof aan het Woord worden uitgeblust, welk geloof voor de eenvoudigen is, zie de nrs. 2447, 6071, 6991, 6997, 7533, 7632, 7643, 7679, 7710, 7877, 7926, 8179, 8227, 8228, 8282, 8483, 8631, 8632, 9010.

9034. En wanneer een man zijn dienstknecht of zijn dienstmaagd met een stok geslagen zal hebben; dat dit betekent indien iemand binnen de Kerk het wetenschappelijke ware of de aandoening ervan uit eigen macht slecht behandelt, staat vast uit de betekenis van slaan, namelijk slecht behandelen, want van slaan wordt gesproken met betrekking tot welke schade dan ook; uit de betekenis van de man, hier van de man uit de zonen Israëls, dus zij die van de Kerk zijn en vandaar in het geestelijk ware, dat het ware van de leer van het geloof van de Kerk uit het Woord is, nrs. 6426, 6437, 6862, 6868, 7035, 7062, 7198, 7201, 7215, 7223, 7957, 8234, 8805; uit de betekenis van de dienstknecht, namelijk het wetenschappelijk ware, dat het ware van het Woord is, maar van de letterlijke zin ervan, waarover hierna; uit de betekenis van de dienstmaagd, namelijk de natuurlijke aandoening, dus de aandoening van de wetenschappelijke dingen, omdat deze in het natuurlijke zijn, nrs. 1895, 2567, 3835, 3849, 8993, 8994; uit de betekenis van de stok, te weten de natuurlijke macht, nrs. 4876, 4936, 6947, 7011, 7026, hier de eigen macht, omdat het een gekochte dienstknecht is waarvan sprake is.

Daaruit blijkt, dat met wanneer een man zijn dienstknecht of zijn dienstmaagd zal geslagen hebben, wordt aangeduid, indien iemand binnen de Kerk het wetenschappelijk ware van het Woord, of de aandoening ervan, slecht behandelt.

Dat de dienstknecht het ware van de letterlijke zin van het Woord is, komt omdat met de dienstknecht in het algemeen de lagere of de uiterlijke dingen worden aangeduid, aangezien deze de hogere of innerlijke van dienst zijn, nrs. 2541, 5161, 5164, 5936, 7143; vandaar wordt met de dienstknecht het natuurlijke aangeduid, aangezien dit het geestelijke van dienst is, nrs. 3019, 3020, 5305, 7998, dus het wetenschappelijk ware, dat van de letterlijke zin van het Woord is, want dit is het geestelijk ware van dienst, dat van de innerlijke zin is; het ware van de innerlijke zin van het Woord is hetzelfde als het echte ware van de leer van het geloof van de Kerk.

Hoe het ware van de zin van de letter van het Woord het geestelijk ware van dienst is, zal in het kort worden gezegd: door de mens van de Kerk wordt eerst het ware vanuit de letterlijke zin van het Woord aangeleerd, dat het algemeen ware is, aangepast aan het bevattingsvermogen van de uiterlijke mens, die in het natuurlijk licht is; dit ware wordt langs de uitwendige weg, dus door het gehoor, opgenomen en weggelegd in het geheugen van de uiterlijke mens, waar ook de verschillende wetenschappen uit de wereld zijn, nrs. 2469-2494; daarna worden de in het geheugen weggelegde dingen onderworpen aan het gezicht of de beschouwing van de innerlijke mens, die vanuit het licht van de hemel ziet; deze roept daaruit op, door het uitkiezen van waarheden die samenstemmen met het goede, dat door de Heer invloeit langs de weg van de ziel, die waarheden die de mens had opgenomen; daar verbindt de Heer het ware met het goede; de waarheden die zo zijn verbonden in de innerlijke mens, worden geestelijke waarheden genoemd en het goede waarmee het ware is verbonden, het geestelijk goede; het is dit goede dat door waarheden is geformeerd dat het geestelijk leven van de mens maakt; de waarheden zelf daar worden de waarheden van het geloof genoemd en het goede wordt het goede van de naastenliefde genoemd; het goede waarin zo de ware dingen zijn ingeplant, is de Kerk bij de mens.

Hieruit blijkt hoe de waarheden in de letterlijke zin van het Woord van dienst zijn om de geestelijke waarheden te formeren en in het algemeen om het geloof en de naastenliefde te formeren, die het geestelijk leven maken.

Dit leven is aangedaan worden door het goede vanuit het ware en tenslotte aangedaan worden door de waarheden vanuit het goede.

9035. En hij sterft onder zijn hand; dat dit betekent zodat het wordt uitgeblust onder zijn beschouwing, staat vast uit de betekenis van sterven, dus uitgeblust worden, nr. 9026; en uit de betekenis van onder zijn hand, dus onder zijn beschouwing; want met de hand wordt aangeduid de macht die van het geestelijk ware is, nrs. 5327, 5328, 7011, dus die van het beschouwen is, want de beschouwing vindt plaats vanuit dat ware en is gewaarwording. De waarheden immers van de letterlijke zin van het Woord die in het geheugen van de natuurlijke mens zijn weggelegd, vormen daar als het ware een veld voor de beschouwing van de innerlijke mens, waarin het licht uit de hemel invloeit. Uit dit veld kiest de innerlijke mens zulke dingen die samenstemmen met het goede bij zichzelf, zoals eerder is gezegd, vergelijkenderwijs zoals het oog uit het veld van een tuin die dingen kiest die bevorderlijk zijn tot de nutten van het leven.

9036. Al wrekende zal hij gewroken worden; dat dit de bestraffing met de dood betekent, staat vast uit de betekenis van gewroken worden of wraak nemen, dus het bestraffen met de dood, hier met de geestelijke dood, die de verdoemenis is; want het ware van de letterlijke zin van het Woord wordt uitgeblust en daarmee het geloof aan het Woord. Hoe het hiermee is gesteld, zie nr. 9033 en eveneens hierna nr. 9039.

9037. Indien hij evenwel een dag of twee dagen zal gestaan hebben; dat dit betekent de staat van het leven die blijft tot aan het volle, staat vast uit de betekenis van de dag, dus de staat van het leven, nrs. 893, 2788, 3785, 4850; en uit de betekenis van twee dagen, namelijk de daaropvolgende staat, nr. 1335, dus de volle staat, namelijk van de beschouwing. Wanneer immers in het Woord wordt gezegd één dag, of één week, of één maand, of één jaar, wordt een volledige periode van tijd of van staat aangeduid, nr. 2906; en wanneer twee dagen daaraan wordt toegevoegd, dan wordt aangeduid tot aan het volle.

9038. Zo zal hij niet gewroken worden; dat dit betekent niet de bestraffing met de dood, staat vast uit de betekenis van gewroken worden, dus de bestraffing met de dood, zoals eerder in nr. 9036.

9039. Omdat hij zijn zilver is; dat dit betekent uit het eigene verkregen, staat vast uit de betekenis van het zilver, namelijk het ware, nrs. 1551, 2954, 5658, 6112, 6914, 6917, hier, omdat over de gekochte dienstknecht wordt gehandeld, is het het ware door het eigene verkregen. Het ware dat door het eigene is verkregen wordt datgene genoemd waarvan door invloeiing uit de beginselen die uit het eigene zijn opgevat, wordt geloofd dat het waar is, maar toch niet waar is; zo'n ware hebben degenen die niet zijn verlicht door het licht van de hemel, het Woord ontvouwen, dat wil zeggen, die niet uit de aandoening van het ware ter wille van het goede van het leven dat lezen, want deze mensen worden niet verlicht; indien dit wordt uitgeblust na een volle overdenking, is er geen bestraffing met de dood, dat wil zeggen, verdoemenis, omdat et niet een Goddelijk geestelijk ware is; maar indien het wordt uitgeblust vóór de volle overdenking, dan is er verdoemenis, want dan is er verwerping van het ware van het geloof zelf; dat wat immers van iemands geloof is geworden, ook al zou het niet het ware zijn, moet niet worden verworpen, tenzij door een volle beschouwing; indien dit eerder zou plaatsvinden, dan worden de wortels van diens geestelijk leven uitgeroeid; daarom zal de Heer ook nooit een zodanig ware bij de mens breken, maar voor zoveel als mogelijk is buigen.

Maar een voorbeeld hier als toelichting: wie gelooft dat de heerlijkheid van de hemel en vandaar de vreugde bestaat in een heerschappij over velen en vanuit dit opgevatte beginsel de woorden van de Heer ontvouwt ten aanzien van de dienstknechten die tien en vijf mina's hadden gewonnen, namelijk dat zij mogendheid zouden hebben over tien steden en over vijf steden, (Lukas 19:11); en eveneens uit de woorden van de Heer tot de discipelen, dat zij zouden zitten op tronen en de twaalf stammen van Israël zouden oordelen, (Lukas 22:30); indien hij zijn geloof, dat een geloof van het ware vanuit de letterlijke zin van het Woord is, vóór de volle beschouwing uitblust, dan bewerkt hij het verlies van zijn geestelijk leven; maar indien hij na de volle beschouwing die dingen uitlegt naar de woorden van de Heer, dat *'hij die de grootste wil zijn, de kleinste zal zijn en die de eerste wil zijn, de dienstknecht van allen zal zijn'*, (Mattheüs 20:26-28; Markus 10:42; Lukas 22:24-27), dan bewerkt hij, indien hij zijn geloof uitblust met betrekking tot de hemelse heerlijkheid en vreugde uit de heerschappij over velen, niet het verlies van zijn geestelijk leven.

Met de steden immers waarover degenen mogendheid zullen hebben die de mina's hebben gewonnen, worden de waarheden van het geloof aangeduid, nrs. 2268, 2449, 2712, 2943, 3216; en vandaar het inzicht en de wijsheid; eender met de tronen waarop de discipelen zullen zitten, nrs. 2129, 6397.

Zij die in de hemel krachtens de waarheden van het geloof in het inzicht en de wijsheid meer dan de anderen zijn, zijn in zo'n vernedering, dat zij alle mogendheid aan de Heer toekennen en niets aan zichzelf, waarom zij ook niets van heerlijkheid en van vreugde in het heersen, maar in het dienen stellen; en wanneer zij in deze staat zijn, zijn zij in de heerschappij en eveneens in de heerlijkheid en de vreugde meer dan de anderen, maar niet vanwege de overheersing, zoals is gezegd, maar krachtens de aandoening van de liefde en van de naastenliefde en die aandoening is om anderen van dienst te zijn; de Heer vloeit immers met macht in bij hen die nederig zijn, maar niet bij de hoogmoedigen, omdat eerstgenoemden die invloed opnemen, maar de laatstgenoemden die verwerpen, nrs. 7489, 7491, 7492.

9040. *vers 22-27. En wanneer mannen zullen gevochten hebben en een zwangere vrouw een slag zullen toegebracht hebben en haar geboorten zullen zijn uitgegaan en er geen schade geschiedt, al boete betalende zal hij boete betalen, gelijk als hem de heer van de vrouw zal opgelegd hebben en hij zal geven tot de rechters. En indien er schade zal geweest zijn en gij zult geven ziel voor ziel. Oog voor oog, tand voor tand, hand voor hand, voet voor voet, brand voor brand, wond voor wond, slag voor slag. En wanneer een man zal geslagen hebben het oog van zijn dienstknecht of het oog van zijn dienstmaagd en het zal verdorven hebben, zo zal hij hem vrijlaten voor zijn oog. En indien hij een tand van zijn dienstknecht of een tand van zijn dienstmaagd zal uitgeslagen hebben, zo zal hij hem vrijlaten voor zijn tand.*

En wanneer mannen zullen gevochten hebben, betekent een felle redetwist tussen de waarheden; en een zwangere vrouw een slag zullen toegebracht hebben, betekent de kwetsing van het goede dat vanuit het ware is; en haar geboorten zullen zijn uitgegaan, betekent indien het tot in het natuurlijke bevestigd is; en er geen schade geschiedt, betekent dat er zo geen kwetsing is daar; al, boetende betalende zal hij boete betalen, betekent de verbetering; gelijk als hem de heer van de vrouw zal opgelegd hebben, betekent totdat het overeenkomt met het ware van het goede; en hij zal geven tot de rechters, betekent volgens de billijkheid; en indien er schade zal geweest zijn, betekent de kwetsing; en gij zult geven ziel voor ziel, betekent de wet van de orde, dat gij aldus de naaste zult doen zoals gij wilt dat hij u zal doen, dus dat u zal geschieden wat gij de ander doet.

De ziel is het geestelijk leven; oog voor oog, betekent indien iets in het innerlijke verstandelijke; tand voor tand, betekent indien iets in het uiterlijk verstandelijke; hand voor hand, betekent indien iets van macht van het geestelijk ware; voet voor voet, betekent iets van

macht van het natuurlijk ware; brand voor brand, betekent indien iets van aandoening die van de liefde innerlijk in het wilsdeel is; wond voor wond, betekent indien iets van aandoening die van de liefde uiterlijk in het wilsdeel is; slag voor slag, betekent indien iets van aandoening in het verstandelijke, namelijk indien iets ervan wordt uitgeblust of gekwetst; en wanneer een man zal geslagen hebben het oog van zijn dienstknecht, betekent indien de innerlijke mens zal gekwetst hebben het ware van het geloof in de uiterlijke of natuurlijke mens; of het oog van zijn dienstmaagd, betekent of indien de aandoening van het ware daar; en het zal verdorven hebben, betekent indien hij zal vernietigd hebben; zo zal hij hem vrijlaten voor het oog, betekent dat het niet langer het innerlijke kan dienen; en indien hij een tand van zijn knecht of een tand van zijn dienstmaagd zal uitgeslagen hebben, betekent indien hij zal vernietigd hebben het ware of de aandoening ervan in het zinlijke; dan zal hij hem vrijlaten voor zijn tand, betekent dat het niet langer het innerlijke kan dienen.

9041. En wanneer mannen zullen gevochten hebben; dat dit een felle redetwist tussen de waarheden betekent, staat vast uit de betekenis van vechten, namelijk een felle redetwist; en uit de betekenis van de mannen, hier uit de zonen Israëls, namelijk zij die van de Kerk en in de waarheden ervan zijn, in de abstracte zin de waarheden van de Kerk, nr. 9034.

9042. En een zwangere vrouw een slag zullen toegebracht hebben; dat dit betekent de kwetsing van het goede dat uit het ware is, staat vast uit de betekenis van een slag toebrengen, dus de kwetsing; en uit de betekenis van een zwangere vrouw, te weten de formering van het goede vanuit het ware; dat dit met een zwangere vrouw wordt aangeduid, komt omdat de wederverwekking van de mens, dus de verwekking van het geestelijk leven bij hem, in de innerlijke zin van het Woord wordt verstaan onder de verwekking van zijn natuurlijk leven dat hij van zijn ouders heeft; want wanneer de mens opnieuw wordt geboren, wordt hij eerst ontvangen, daarna als het ware in de baarmoeder gedragen en tenslotte geboren; en omdat de wederverwekking of de verwekking van het geestelijk leven de verbinding is van het ware en het goede, dat wil zeggen, van het geloof en de naastenliefde, wordt daarom met dragen in de baarmoeder de inwijding van het ware in het goede aangeduid; daaruit blijkt wat met de zwangere vrouw wordt aangeduid, namelijk de staat van de formering van het goede vanuit het ware.

Dat de baarmoeder is waar het ware en het goede ligt ontvangen, zie de nrs. 4918, 6433; dat zijn in de baarmoeder en uitgaan van de baarmoeder is wederverwekt worden, nrs. 4904, 8043; en dat de verwekkingen en de geboorten zijn van het geloof en van de naastenliefde, nrs. 613, 1145, 1255, 2020, 2584, 6239.

De staat van de formering van het goede vanuit de ware dingen wordt met de zwangere vrouw ook aangeduid bij Jeremia: *'Zie, Ik ben hen aanbrengende uit het land van het noorden en Ik zal hen vergaderen van de zijden der aarde; onder hen zal zijn de blinde en de lamme, de zwangere en de barende tezamen'*, (Jeremia 31:8); daar wordt in de innerlijke zin gehandeld over de nieuwe Kerk uit de Heer, en in die zin is het aanbrengen uit het land van het noorden, uit het duistere van het geloof, nr. 3708; met de zijden der aarde waaruit zij zullen vergaderd worden, wordt aangeduid waar het ware en het goede van de Kerk inzetten; de aarde is immers de Kerk, nrs. 566, 662, 1066, 1067, 1262, 1413, 1607, 1733, 1850, 2117, 2118, 2928, 3355, 4535, 4447, 5577, 8011, 8732; de zijden ervan zijn, waar haar eerste en laatste is; met de blinde worden degenen aangeduid die in onwetendheid van het ware zijn en evenwel het ware opnemen wanneer zij onderricht zijn, nrs. 2383, 6990; met de lamme zij die in het goede zijn, maar niet in het echte vanwege de onwetendheid van het ware, nr. 4302; met de zwangere zij bij wie het goede wordt geformeerd door de waarheden; en met de barenden zij die in het leven van het geloof met de daad is, nrs. 3905, 3915, 3919; dat zulke dingen daar worden aangeduid, kan ook hieruit vaststaan, dat het anders overbodig en

zinledig geweest zou zijn om te zeggen de blinde en de lamme, de zwangere en de barende tezamen.

9043. En haar geboorten zullen zijn uitgegaan; dat dit betekent indien het tot in het natuurlijke bevestigd is, staat vast uit de betekenis van uitgaan, wanneer wordt gehandeld over de formering van het goede vanuit het ware, dus vanuit de innerlijke of geestelijke mens in de uiterlijke of natuurlijke, waarover hierna; en uit de betekenis van de geboorten, te weten de goedheden vanuit de waarheden die wetenschappelijk en begrijpelijk worden erkend en zo bevestigd; onder baren immers wordt in de geestelijke zin verstaan erkennen met het geloof en met de daad, nrs. 3905, 3915, 3919, 6585.

Hiermee is het als volgt gesteld: de mens die opnieuw wordt ontvangen – als het ware in een baarmoeder gedragen en geboren, dat wil zeggen, die wordt wederverwekt – put eerst uit de leer van de Kerk of uit het Woord de zaken die van het geloof en van de naastenliefde zijn, die hij dan weglegt onder de wetenschappelijke dingen in het geheugen, dat van de uiterlijke of natuurlijke mens is; daaruit wordt die kennis opgeroepen in de innerlijke mens en in diens geheugen gelegd; dat de mens een tweetal geheugens heeft zie de nrs. 2469 tot 2494.

Dit is het begin van het geestelijk leven bij de mens, maar nog is de mens niet wederverwekt; opdat hij wederverwekt zal worden, zal de uiterlijke of natuurlijke mens in het volgzame moeten zijn en vandaar in samenstemming met zijn innerlijke mens; dat de mens niet is wederverwekt voordat zijn uiterlijke of natuurlijke mens ook is wederverwekt, zie de nrs. 8742 tot 8747; en dat de uiterlijke mens wordt wederverwekt door de innerlijke uit de Heer, nrs. 3286, 3321, 3493, 4588, 5651, 6299, 8746; en dat de gehele mens is wederverwekt, wanneer zijn natuurlijke mens het is, nrs. 7442, 7443.

Omdat nu de dingen die van de wederverwekking zijn, in het Woord worden uitgedrukt door de verwekking of de geboorte van de mens door zijn ouders in de wereld, kan uit dit eerder beschreven proces van de wederverwekking vaststaan, wat er in de geestelijke zin wordt verstaan onder of aangeduid met ontvangenis, met het dragen in de baarmoeder, het uitgaan uit de baarmoeder, met de baring, namelijk dat het uitgaan uit de baarmoeder is uit de innerlijke mens in de uiterlijke of natuurlijke en dat de baring het geestelijk goede is, dat wil zeggen, het goede van de naastenliefde vanuit de waarheden van het geloof, uit de innerlijke mens in de uiterlijke of natuurlijke.

Wanneer het goede in de natuurlijke is, dan is de mens nieuw; zijn leven is dan uit het goede en de vorm is vanuit het ware uit het goede; en hij is zoals een engel, want de engelen hebben het leven uit het goede en de vorm uit de ware dingen, welke de menselijke vorm is; maar dit is een paradox voor de natuurlijke mens.

9044. En er geen schade geschiedt; dat dit betekent dat er zo geen kwetsing is, namelijk in het natuurlijke, staat zonder ontvouwing vast.

9045. Al boete betalende zal hij boete betalen; dat dit de verbetering betekent, staat vast uit de betekenis van boete betalen, dus de verbetering, want de boete is ter wille van de verbetering.

9046. Gelijk als hem de heer van de vrouw zal opgelegd hebben; dat dit betekent totdat het overeenkomt met het ware van het goede, staat vast uit de betekenis van gelijk als hij hem zal opgelegd hebben, wanneer van boete sprake is, dus de verbetering tot aan de voldoening toe en dus totdat men is overeengekomen, waarover hierna; uit de betekenis van de heer, namelijk van de vrouw of van de man, te weten het ware en uit de betekenis van de vrouw, namelijk het goede; de heer immers of de man van de vrouw in de geestelijke zin van het

Woord betekent het ware en de vrouw het goede, omdat door het huwelijk van de man met de vrouw het huwelijk van het ware en het goede wordt uitgebeeld, nrs. 915, 2517, 4510, 4823. Onder de verbetering totdat men overeenkomt, wordt verstaan het herstel van de kwetsing die veroorzaakt is door de ontijdige baring, in de geestelijke zin door het uitgaan of de uitstoting van het goede vanuit de waarheden uit de innerlijke mens in de uiterlijke of natuurlijke, niet in de juiste orde; het herstel vindt plaats, wanneer zij daarna overeenkomen en zij komen overeen wanneer de uiterlijke of natuurlijke mens niet handelt uit zich, maar vanuit de innerlijke, of het geestelijke in het natuurlijke, zoals de ziel in haar lichaam; wanneer dit gebeurt, dan leeft het uiterlijke of het natuurlijke vanuit het leven van het innerlijke, dus het nieuwe leven of het leven van de wederverwekte.

9047. En hij zal geven tot de rechters; dat dit betekent volgens het billijke, staat vast uit de betekenis van de rechters, namelijk zij die uit het gerechte en het billijke beslechten en beslissen; vandaar geven tot de rechters of vóór de rechters, is volgens het billijke, dus niet meer noch minder; indien meer, dan zullen zij het gelijk maken, ook indien het minder is.

9047a. Indien er schade zal geweest zijn, betekent de kwetsing.

9048. En gij zult geven ziel voor ziel; dat dit betekent de wet van de orde, dat gij aldus de naaste zult doen zoals gij wilt dat hij u zal doen, dus dat u zal geschieden wat gij de ander doet, staat hieruit vast, dat geven ziel voor ziel, oog voor oog, tand voor tand, enzovoort, is dat u zal geschieden zoals gij de ander hebt gedaan.

Dat deze wet werd gegeven aan de zonen Israëls, kwam omdat zodanig de wet in de geestelijke wereld is; die daar de ander van harte het goede doet, ontvangt een eender goede; vandaar ontvangt hij die de ander van harte het boze doet, een eender boze; het goede immers van harte is verbonden met zijn beloning en het boze van harte is verbonden met zijn bestraffing; vandaar vallen de goeden de hemel en de bozen de hel ten deel.

Dat dit zo is, is uit veel ondervinding te weten gegeven, het is hiermee als volgt gesteld: wanneer iemand het goede doet van harte, dan vloeit uit de hemel van alle zijden het goede in het hart en de ziel van hem die het goede doet en dat inspireert steeds meer en dan wordt tegelijk de aandoening van de liefde voor de naaste vermeerderd aan wie hij het goede doet en met die aandoening de verkwikking, dat een hemels onuitsprekelijk verkwikkelijke is; de oorzaak dat dit zo gebeurt, is dat het goede van de liefde uit de Heer in de hemel universeel regeert en voortdurend invloeit volgens de graad waarin het aan een ander wordt betoond.

Eender is het gesteld met het boze; wanneer iemand van harte het boze doet, dan vloeit uit de hel van alle zijden het boze in het hart van degene die het doet en dit spoort steeds meer aan; dan wordt tegelijk de aandoening van de zelfliefde vermeerderd en daarmee de verkwikking van de haat en de wraak tegen hen die zich niet onderwerpen; de oorzaak dat dit zo plaatsvindt, is dat het boze van de zelfliefde in de hel universeel regeert en voortdurend invloeit volgens de graad waarin het aan een ander wordt betoond.

Wanneer dit plaatsvindt, zijn terstond bestraffers aanwezig, die hem mishandelen, daardoor wordt het boze met de verkwikkingen ervan bedwongen.

Deze dingen komen daarvandaan, omdat de wetten van de orde in het andere leven niet zijn geleerd uit boeken en daaruit neergelegd in het geheugen, zoals bij de mensen in de wereld, maar zij zijn ingeschreven aan de harten, de wetten van het boze in het hart van de bozen en de wetten van het goede in het hart van de goeden, want ieder mens draagt in het andere leven datgene met zich mee wat hij door het leven in de wereld had ingegeven aan zijn hart, namelijk het boze bij de bozen en het goede bij de goeden.

De wet van de orde waaruit die dingen vloeien is die welke de Heer heeft geleerd bij Mattheüs: *‘Alle dingen, welke dan ook, die gij zult gewild hebben dat u de mensen doen, doet*

gij hun ook zo; dit is de Wet en de profeten, (Mattheüs 7:12; Lukas 6:31); de orde is uit het Goddelijk Ware dat voortgaat uit de Heer; de wetten van de orde zijn de waarheden uit het goede in de hemel en de waarheden gescheiden van het goede in de hel; zij worden gescheiden genoemd, niet vanwege de Heer, maar vanwege de mens; het goede wordt afgescheiden doordat het niet wordt opgenomen.

De wet, die wordt genoemd de wet van het vergeldingsrecht, wordt als volgt beschreven bij Leviticus: *'Wie de ziel van een beest zal geslagen hebben, zal haar wedergeven, ziel voor ziel; indien een man zijn naaste een gebrek zal toegebracht hebben, gelijk als hij gedaan heeft, zo zal hem geschieden, breuk voor breuk, oog voor oog, tand voor tand; gelijk als hij een gebrek een mens zal toegebracht hebben, zo zal hem toegebracht worden; wie een beest slaat, zal het wedergeven en wie een mens slaat, zal gedood worden*', (Leviticus 24:17-21). Omdat het boze de straf met zich heeft, wordt daarom gezegd door de Heer, dat men het boze niet moet wederstaan en tegelijk wordt het uitgelegd, hoe het met deze wet is gesteld in de geestelijke wereld bij hen die in het goede zijn ten opzichte van hen die in het boze zijn, met deze woorden bij Mattheüs: *'Gij hebt gehoord dat gezegd is: oog voor oog en tand voor tand; Ik echter zeg u, niet moet het boze worden wederstaan; maar zo wie u op de rechterwang geslagen zal hebben, keer hem ook de andere toe; en indien iemand met u rechten wil en uw rok afnemen, laat hem ook toe de mantel; zo wie u zal aangedreven hebben tot één mijl, ga heen met hem twee; geeft een elk die van u bidt en van degene die van u lenen wil, keer u niet af*', (Mattheüs 5:38-42).

Wie kan niet zien, dat deze woorden niet volgens de letter moeten worden verstaan; want wie zal de linkerwang toekeren aan hem die op de rechterwang zal geslagen hebben; en wie zal de mantel geven aan hem die de rok wil afnemen; en wie zal zijn dingen geven aan allen die vragen; en wie zal het boze niet wederstaan?

Maar deze dingen kan niemand verstaan die niet weet wat de rechter- en de linkerwang betekent, wat de rok en de mantel en ook wat de mijl, en ook lenen en ook de overige dingen. Daar wordt gehandeld over het geestelijk leven of over het leven van het geloof, niet over het natuurlijke leven, dat het leven van de wereld is.

Daar opent de Heer in dit hoofdstuk en in het volgende de innerlijke dingen die van de hemel zijn, maar door zulke zaken die in de wereld zijn.

Dat Hij dit deed door zulke woorden, had als oorzaak, opdat de wereldse mensen het niet zouden verstaan, maar alleen de hemelse mensen; dat de wereldse mensen het niet zouden verstaan, was daarom, opdat zij de innerlijke dingen van het Woord niet zouden ontwijken, want zo zouden zij zich in de allergruwelijkste hel werpen, namelijk de hel van de ontwijkers van het Woord; daarom werd door de Heer gezegd bij Lukas: *'U is het gegeven van het koninkrijk Gods te leren kennen, de overigen echter in gelijkenissen, opdat zij ziende niet zien en horende niet horen*', (Lukas 8:10); en bij Johannes: *'Jesaja zei: Hij heeft hun ogen verblind en hun hart dichtgestopt, opdat zij niet zien met hun ogen en verstaan met hun hart en zich bekeren en Ik hen geneze*', (Johannes 12:40); en Ik hen geneze, wordt er gezegd, omdat zij die worden genezen en opnieuw tot de valsheden en de boosheden terugvallen, ontwijken; en dezen zijn het die worden verstaan bij (Mattheüs 12:43-45).

Maar nu zal worden gezegd wat onder deze aangehaalde woorden van de Heer in de innerlijke zin wordt verstaan; daar wordt in die zin gehandeld over hen die door valsheden de waarheden van het geloof willen vernietigen, dus het geestelijk leven bij de mens wanneer hij in verzoeking is, in vervolgingen en bij de goede geesten, wanneer zij in bestokingen door de boze geesten zijn; met de wang wordt de aandoening van het innerlijk ware aangeduid; met de rechterwang de aandoening van het ware vanuit het goede; met daarop slaan wordt de daad van die te kwetsen aangeduid; met de rok en de mantel wordt het ware in de uiterlijke vorm aangeduid, nrs. 4677, 4741, 4742; met rechten wordt het streven om te vernietigen aangeduid; met een mijl wat datgene aangeduid wat tot het ware leidt; iets eenders immers

wordt met een mijl aangeduid als met de weg; dat de weg datgene is wat tot het ware leidt, zie de nrs. 627, 2333, 3477; met lenen wordt aangeduid onderrichten; daaruit blijkt wat er wordt aangeduid met allen geven die vragen, namelijk alle dingen belijden van zijn geloof in de Heer; dat men dus het boze niet moet wederstaan, komt omdat het boze in het geheel niet degenen schaadt die in het ware en het goede zijn; zij zijn immers door de Heer beschermd. Deze dingen zijn het die onder de woorden van de Heer zijn verborgen; en omdat het die zaken zijn, zegt de Heer alleen: Gijlieden hebt gehoord dat gezegd is: Oog om oog en tand voor tand, echter meer niet, omdat met het oog het innerlijk ware van het geloof wordt aangeduid en met de tand het uiterlijk ware van het geloof, zoals men kan zien in wat volgt. Hieruit blijkt hoe de Heer toen Hij in de wereld was, heeft gesproken, namelijk zoals overal in het Woord van het Oude Testament, tegelijk voor de engelen in de hemel en tegelijk voor de mensen in de wereld, want Zijn woorden waren in zich Goddelijk en hemels, omdat het uit het Goddelijke was en door de hemel.

Maar de woorden die Hij sprak, werden voorgesteld als zaken die overeenstemmen met wereldse zaken; die overeenstemmingen leert de innerlijke zin.

Dat een slag toebrengen of de wang slaan, is de waarheden vernietigen, blijkt uit de plaatsen in het Woord waar de wang slaan wordt gezegd; en omdat dit in de ware zin de vernietiging van het ware betekent, betekent het daarom in de tegengestelde zin de vernietiging van het valse; in deze zin komt het voor bij David: *‘Gij zult al mijn vijanden de wang slaan, Gij zult de tanden der goddelozen verbreken’*, (Psalm 3:8).

Bij Micha: *‘Met de roede zullen zij de rechter Israëls op de wang slaan’*, (Micha 4:14); en bij Jesaja: *‘De toon des verleiders op de wangen der volken’*, (Jesaja 30:28); het aangezicht immers betekent de aandoeningen, nrs. 4796, 4797, 4799, 5102, 5695, 6604; vandaar betekenen de dingen die van het aangezicht zijn zulke dingen die van de aandoeningen zijn en overeenstemmen met de functies en de nutten ervan, zoals het oog het verstand van het ware, de neusgaten de doorvatting van het ware, de dingen die van de mond zijn, zoals: de wangen, de lippen, de keel, de tong, dingen zijn die van het uitspreken van het ware zijn, nrs. 4796 tot 4805.

9050. Dat de ziel het geestelijk leven betekent, staat vast uit de betekenis van de ziel, namelijk het geestelijk leven van de mens, maar het leven van zijn geloof, dat het geestelijk leven is.

In het Woord wordt hier en daar hart en ziel gezegd en daar wordt met het hart het leven van de liefde aangeduid en met de ziel het leven van het geloof.

De mens heeft een tweetal vermogens die het leven uit de Heer opnemen: het ene wordt de wil genoemd en het andere het verstand; tot het vermogen dat de wil wordt genoemd, behoort de liefde, want de goedheden van de liefde maken het leven ervan; en tot het vermogen dat het verstand wordt genoemd, behoort het geloof, want de waarheden van het geloof maken het leven ervan; maar deze beide levens bij de mens zijn niettemin één en wanneer zij één zijn, dan zijn de dingen die van het geloof zijn eveneens van de liefde, want zij worden geliefd en omgekeerd zijn zij de dingen die van de liefde zijn ook van het geloof, omdat zij worden geloofd.

Zodanig is het leven van allen in de hemel.

Dat in het Woord het leven van de liefde of wat hetzelfde is, de wil, het hart wordt genoemd; en dat het leven dat van het geloof is of wat hetzelfde is, van het verstand, het verstand, de ziel wordt genoemd, heeft als oorzaak dat degenen die in de liefde tot de Heer zijn en hemelsen worden genoemd, in de Grootste Mens of de hemel, het gebied van het hart uitmaken en dat zij die in het geloof in de Heer zijn en vandaar in de liefde jegens de naaste, het gebied van de longen uitmaken, zie de nrs. 3635, 3883-3896; vandaar komt dat met het

hart in het Woord wordt aangeduid de liefde, die het leven van de wil is en met de ziel het geloof, dat het leven van het verstand is, nrs. 2930, 7542, 8910.

In de oorspronkelijke taal immers wordt het woord ziel afgeleid van het woord voor ademhaling die van de longen is.

Dat het geloof behoort tot het verstandelijke vermogen, komt omdat dit wordt verlicht door de Heer wanneer de mens het geloof opneemt, daaruit heeft hij het licht of de gewaarwording van het ware in zulke dingen die van het geloof zijn wanneer hij het Woord leest.

Dat de liefde behoort tot het vermogen van de wil, komt omdat dit wordt ontstoken door de Heer, wanneer de mens de liefde opneemt; daaruit heeft hij het vuur van het leven en de ontvankelijke gevoeligheid van het goede.

Hieruit kan vaststaan, wat er in het Woord eigenlijk wordt verstaan onder het hart en wat onder de ziel, zoals in de volgende plaatsen, bij Mozes: *‘Gij zult Jehovah uw God liefhebben uit uw ganse hart en uit uw ganse ziel en uit al uw krachten’*, (Deuteronomium 6:5,6).

Bij dezelfde: *‘Gij zult Jehovah uw God liefhebben en Hem dienen uit uw ganse hart en uit uw ganse ziel’*, (Deuteronomium 10:12; 11:13).

Bij dezelfde: *‘Gij zult de inzettingen en de gerichten houden en die doen, in uw gehele hart en in uw gehele ziel’*, (Deuteronomium 26:16).

Bij de evangelisten: *‘Jezus zei: Gij zult de Heer uw God liefhebben uit uw ganse hart en in uw ganse ziel en met uw ganse sterkte en met uw denken’*, (Mattheüs 22:37; Markus 12:30,32; Lukas 10:27); het hart voor het leven van de liefde en de ziel voor het leven van het geloof, de sterkte voor de dingen die voortgaan uit het leven van de liefde, dus die voortgaan uit het hart; of de wil en het denken voor de dingen die voortgaan uit het leven van het geloof, dus die voortgaan uit de ziel of het verlichte verstand.

Eender bij Jesaja: *‘Het misleide hart deed hem afdwalen, opdat hij zijn ziel niet uitredt en zal zeggen: Is er niet een leugen in mijn rechterhand’*, (Jesaja 44:20).

Bij Jeremia: *‘Ik zal Mij over hen verheugen, om hun het goede te doen; en Ik zal hen in het land planten, in waarheid, met Mijn ganse hart en met Mijn ganse ziel’*, (Jeremia 32:41); daar ten aanzien van Jehovah, dat wil zeggen, de Heer; het hart wordt gezegd vanwege het Goddelijk Goede dat van de Liefde of van de Barmhartigheid is en Ziel vanwege het Goddelijk Ware, dat van het geloof bij de mens is.

Dat deze dingen met hart en ziel in het Woord worden aangeduid, weten heden ten dage weinigen binnen de Kerk, de oorzaak ervan is dat zij het niet in overweging hebben genomen, dat de mens twee vermogens heeft, onderling onderscheiden, namelijk de wil en het verstand en dat die beide vermogens één gemoed zullen samenstellen, opdat de mens waarlijk mens zal zijn.

Ook hebben zij niet in overweging genomen dat alle dingen in het heelal zowel in de hemel als in de wereld betrekking hebben op het goede en het ware en dat zij zullen verbonden zijn, opdat zij iets zijn en voortbrengen.

Uit onwetendheid daaromtrent is het voortgevloeid, dat zij het geloof hebben gescheiden van de liefde; want degene die onbekend is met die universele wetten, kan niet weten dat het geloof betrekking heeft op het ware en de liefde op het goede; en dat zij, indien zij niet verbonden zijn, niet iets zijn.

Het geloof immers zonder de liefde is het geloof niet en de liefde zonder het geloof is de liefde niet, want de liefde heeft haar hoedanigheid van het geloof en het geloof heeft zijn leven van de liefde; vandaar is het geloof zonder de liefde dood en is het geloof met de liefde levend.

Dat dit zo is, kan vaststaan uit de afzonderlijke teksten in het Woord, want waar wordt gehandeld over het geloof daar wordt ook gehandeld over de liefde, opdat er zo een huwelijk zal zijn van het goede en het ware, dat wil zeggen, de hemel en in de hoogste zin de Heer in alle en de afzonderlijke dingen daar.

Dat er een zodanig huwelijk is, zie de nrs. 683, 793, 801, 2516, 2712, 4138, 5138, 5502, 6343, 7945, 8339.

Hieruit blijkt nu, vanwaar het komt, dat de mens van de Kerk tot dusver niet heeft geweten wat er in het Woord werd verstaan onder het hart en de ziel.

Dat de ziel in het Woord het leven van het geloof is, kan duidelijk vaststaan uit de plaatsen waar ziel wordt gezegd, zoals bij Mozes: *'Gij zult niet te pand nemen de molen of de molensteen, want hij neemt de ziel te pand'*, (Deuteronomium 24:6); er wordt gezegd dat hij de ziel te pand neemt die de molen te pand neemt, omdat in de innerlijke zin met de molen worden aangeduid de dingen die van het geloof zijn, nr. 7780.

Bij Jesaja: *'Het zal zijn zoals wanneer een hongerige droomt, alsof hij etende was, maar wanneer hij ontwaakt, zo is zijn ziel nuchter; of wanneer een dorstige droomt, alsof hij drinkende was, maar wanneer hij ontwaakt, ziet, hij is mat en zijn ziel is smachtende'*, (Jesaja 29:8); de ziel nuchter en de ziel smachtend, voor het verlangen om de goedheden en de waarheden van het geloof te leren.

Bij dezelfde: *'Indien gij voor de hongerige uw ziel zult geuit hebben en de bedrukte ziel zult verzadigd hebben'*, (Jesaja 58:10); voor de hongerige uw ziel uiten, staat voor hem die het verlangt te onderrichten in het ware van het geloof; de bedrukte ziel verzadigen, voor onderrichten in het goede van het geloof.

Bij Jeremia: *'Al kleepte gij u met dubbel gedoopt, al versierde gij u met sieraad van goud, al schuurde gij de ogen met spiesglans, tevergeefs zult gij u schoon maken; uw liefhebbers zullen u verafschuwen, zij zullen uw ziel zoeken'*, (Jeremia 4:30); hier staat de ziel voor het leven van het geloof, dus voor het geloof zelf bij de mens, omdat dit zijn geestelijk leven maakt; dat het het geloof is dat onder de ziel wordt verstaan, blijkt uit de afzonderlijke dingen in dit vers.

Bij dezelfde: *'Zij zullen komen en zingen op de hoogte van Zion en toevloeien tot het goede van Jehovah, tot het koren en tot de most en tot de olie en tot de zonen van de kudde van klein- en van grootvee en hun ziel zal worden zoals een besproeide tuin; Ik zal de matte ziel besproeien en alle ziel die treurt'*, (Jeremia 31:12,25); de ziel staat voor het leven van het geloof bij de mens van de Kerk, van wie er wordt gezegd dat hij zoals een tuin zal worden, omdat met de tuin het inzicht wordt aangeduid, dat uit de waarheden van het geloof is, nrs. 100, 108, 2702; en van de ziel wordt besproeid worden gezegd, omdat met besproeid worden wordt aangeduid onderricht worden.

Bij dezelfde: *'Met gevaar voor onze zielen, brengen wij ons brood aan, vanwege het zwaard van de woestijn'*, (Klaagliederen 5:9); het gevaar van de zielen is het gevaar van het verlies van het geloof en vandaar van het geestelijk leven; het zwaard van de woestijn immers is het valse strijdende tegen de waarheden die van het geloof zijn, nrs. 2799, 4499, 6353, 7102, 8294.

Bij Ezechiël: *'Javan, Thubal en Mesech, dezen waren uw kooplieden, met de ziel des mensen en met vaten van brons dreven zij uw handel'*, (Ezechiël 27:13); de ziel des mensen staat voor het innerlijk ware van het geloof vanuit het goede; de vaten van brons voor de uiterlijke waarheden van het geloof uit het goede; de vaten immers zijn de uiterlijke of de wetenschappelijke waarheden, nrs. 3068, 3079; en brons is het goede van het natuurlijke, nrs. 425, 1551; indien men niet wist dat de ziel van de mens het geloof is, zou men niet kunnen verstaan wat het betekent handel te drijven met de ziel van de mens en met vaten van brons.

Bij dezelfde: *'Alle levende ziel die kruipt, waarheen de rivieren ook zullen komen, zal leven; waarvandaan er zeer veel vis wordt, omdat deze wateren daarheen komen en zij genezen worden'*, (Ezechiël 47:9); daar wordt gehandeld over de nieuwe tempel, dat wil zeggen, over de nieuwe geestelijke Kerk uit de Heer; de levende ziel die kruipt, voor de wetenschappelijke waarheden die van het geloof zijn; veel vis daaruit zijn de wetenschappelijke dingen, nrs. 40, 991; de rivieren staan voor zaken die van het inzicht zijn, die uit de waarheden van het geloof

zijn, nrs. 2702, 3051; hier zou men zonder de innerlijke zin ook niet weten wat veel vis zou zijn ten gevolge daarvan dat de rivieren daarheen komen.

Bij David: *'Red mij, o God, omdat de wateren zijn gekomen tot aan mijn ziel toe'*, (Psalm 69:2); en bij Jona: *'De wateren hadden mij omgeven tot aan mijn ziel toe'*, (Jona 2:6); de wateren hier voor de valsheden en eveneens voor de verzoeken, die plaatsvinden door valsheden die naar binnen worden geworpen, nrs. 705, 739, 756, 790, 8137, 8138, 8368.

Bij Jeremia: *'Jehovah zei: Zou aan een natie, die is zoals deze, Mijn ziel niet wraak nemen'*, (Jeremia 5:9,29).

Bij dezelfde: *'Laat kastijding toe, o Jeruzalem, opdat niet Mijn ziel van u worde afgekeerd en Ik u tot woestheid stelle'*, (Jeremia 6:8); de ziel staat, wanneer over de Heer wordt gehandeld, voor het Goddelijk Ware.

Bij Johannes: *'De tweede engel goot zijn fiool uit in de zee en zij werd bloed zoals van een dode, weswege alle levende ziel is gestorven in de zee'*, (Openbaring 16:3); de zee staat voor de wetenschappen in een samenvatting, nr. 28; het bloed voor de waarheden uit het geloof uit het goede en in de tegengestelde zin voor de vervalste en ontwijde waarheden van het geloof, nrs. 4735, 6978, 7317, 7326; vandaar staat de levende ziel voor het leven vanuit het geloof.

Bij Mattheüs: *'Zijt niet bezorgd voor uw ziel wat gij eten zult of wat drinken'*, (Mattheüs 6:25); de ziel voor de waarheden van het geloof; eten en drinken voor onderricht worden in het goede en het ware van het geloof; in de innerlijke zin immers wordt gehandeld over het geestelijk leven en over de voeding ervan.

Bij dezelfde: *'Wie zijn ziel wil vinden, zal haar verliezen en wie zijn ziel zal verloren hebben om Mij nentwil, zal haar vinden'*, (Mattheüs 10:39); de ziel voor het leven van het geloof zodanig als degenen het hebben die geloven en in de tegengestelde zin voor het leven niet van het geloof zodanig als degenen hebben die niet geloven.

Bij Lukas: *'Bezit uw zielen in uw lijdzaamheid'*, (Lukas 21:19; de zielen bezitten voor de dingen die van het geloof zijn en vandaar van het geestelijk leven.

Eender in zeer vele andere plaatsen.

9051. Oog voor oog; dat dit betekent indien iets in het innerlijk verstandelijke, namelijk indien zij iets daarin zouden kwetsen, staat vast uit de betekenis van het oog, namelijk het verstand, hier het innerlijk verstand, waarvan het leven het leven van het geloof is.

De mens heeft een uiterlijk en een innerlijk verstand, het uiterlijk verstand is waar het denken is dat tot doorvatten leidt; maar het innerlijk verstand is waar het denken is, dat niet tot doorvatten komt, maar wel tot de doorvatting van de engelen.

Dit verstand is het dat door de Heer wordt verlicht wanneer de mens het geloof opneemt, want dit is in het licht van de hemel en daarin is het leven van de geestelijke mens, dat aan hem niet zo wordt geopenbaard als in de wereld, maar in het andere leven, wanneer de mens een engel wordt tussen de engelen in de hemel; intussen schuilt dat leven innerlijk in het denken van het uiterlijk verstand en brengt daar voort het heilige en de eerbied voor de Heer, voor de liefde tot en het geloof in Hem, voor het Woord en voor de overige dingen van de Kerk.

Dat het oog het verstand is, komt omdat het oog met het verstand overeenstemt; het verstand immers ziet vanuit het licht van de hemel, maar het oog vanuit het licht van de wereld.

De dingen die het geestelijke oog of het verstand ziet, zijn geestelijk en het veld van zijn beschouwing is het wetenschappelijke dat in het geheugen van de mens is; de dingen die het uitwendig oog ziet, zijn aards en het veld van zijn beschouwing is alles wat er in de wereld verschijnt.

Dat het oog in de geestelijke zin het verstand is en eveneens het geloof, omdat dit het leven van het innerlijk verstand maakt, zie de nrs. 2701, 4403-4421, 4523-4534.

Wie niet weet, dat het verstand onder het oog in het Woord wordt verstaan, kan niet weten wat de woorden van de Heer betekenen die de Heer heeft gesproken bij de evangelisten, zoals: *‘Indien het recheroog u zal geërgerd hebben, ruk het uit; het is u beter met één oog binnen te gaan in het Koninkrijk Gods, dan twee ogen te hebben in de gehenna van het vuur geworpen te worden’*, (Mattheüs 5:29; Markus 9:47).

Eenieder weet dat een oog niet moet worden uitgerukt, ook al ergert het en dat niemand met één oog binnengaat in het koninkrijk Gods; maar met het recheroog wordt het valse van het geloof ten aanzien van de Heer aangeduid; dit is het wat moet worden uitgerukt, Verder: *‘De lamp van het lichaam is het oog; indien dan uw oog eenvoudig is, zo zal uw gehele lichaam lichtvol zijn; indien uw oog boos zal geweest zijn, dan zal uw gehele lichaam verduisterd zijn; indien derhalve het schijnsel dat in u is, duisternis is, hoe groot zal de duisternis zijn’*, (Mattheüs 6:22,23; Lukas 11:34).

Hier wordt ook niet onder oog een oog verstaan, maar het verstand van het ware van het geloof, vandaar wordt het oog de lamp van het lichaam genoemd en er wordt gezegd indien het schijnsel dat in u is duisternis is, hoe groot zal de duisternis zijn; de duisternis immers is in de geestelijke zin het valse van het geloof, nrs. 1839, 1860, 4418, 4531, 7688, 7711.

En ook: *‘Wat neemt gij de splinter waar die in het oog van uw broeder is, maar verstaat de balk niet die in uw oog is’*, (Mattheüs 7:3-5); de splinter in het oog van de broeder waarnemen is iets foutiefs ten aanzien van het verstand van het ware; de balk die in zijn eigen oog is, is een ontzaglijk boze van het valse, het hout immers is in de innerlijke zin het goede en in de tegengestelde zin het boze, nrs. 643, 2784, 2812, 3720, 8354.

Het goede wordt ook in het andere leven uitgebeeld door een balk en daarom schijnen zij die een goede bij zichzelf verzinnen, een balk te dragen en zo lopen zij dan zelfverzekerd rond; wat zou zonder die betekenis van het oog en de balk, een balk in het oog zien te betekenen hebben.

Als men niet weet, dat het oog in het Woord het verstand van het ware is, dat het geloof is, kan men ook niet weten wat het behelst, dat de Heer, toen Hij een blinde genas ‘op de grond spuwde en slijk maakte uit het speeksel en tot hem zei: Was u in het meer Siloam’, (Johannes 9:6,7); omdat alle wonderen van de Heer, zoals alle Goddelijke wonderen, de dingen behelsten die van het rijk van de Heer en van de Kerk zijn, nrs. 7337, 8364, behelsten dus ook dit wonder die.

9062. Tand voor tand; dat dit betekent indien iets in het uiterlijk verstandelijke, staat vast uit de betekenis van de tand, namelijk het uiterlijk verstandelijke en vandaar het natuurlijk ware, want dit maakt het leven van het verstand.

Dat de tanden dit betekenen, komt omdat zij de spijs, die het lichaam tot voeding zal strekken, zoals een molen vermalen en zo voorbereiden, hier de spijs die de ziel tot voeding zal strekken.

De spijs die de ziel voedt is het inzicht en de wijsheid; die wordt eerst opgenomen, vermalen en voorbereid door de erkennenissen van het ware en het goede in het natuurlijke.

Dat het het inzicht en de wijsheid is die de geestelijke en hemelse spijs wordt genoemd, zie de nrs. 56-58, 680, 1480, 4792, 5147, 5293, 5340, 5342, 5576, 5579, 5915, 8562, 9003.

Daaruit blijkt vanwaar het is dat de tanden het uiterlijk verstand betekenen.

Wat het uiterlijk verstand is, kan vaststaan uit wat eerder in nr. 9051 over het innerlijk verstand is getoond.

Dat de tanden het natuurlijk ware betekenen, dat van het uiterlijk verstand is en in de tegengestelde zin het valse dat dit ware vernietigt, staat vast uit deze plaatsen in het Woord; dat zij het natuurlijk ware betekenen, bij Mozes: *‘Rood van ogen door de wijn en wit van tanden door de melk’*, (Genesis 49:12); hier worden eveneens zowel de ogen als de tanden tezamen genoemd; daar wordt gehandeld over Juda, onder wie de Heer wordt verstaan ten

aanzien van het Goddelijk Hemelse, nr. 6363; de ogen betekenen het Goddelijk Verstandelijke van de Heer en de tanden Zijn Goddelijk Natuurlijke, nr. 6380, dus eveneens het Goddelijk Ware in het natuurlijke.

Bij Amos: *'Ik heb ulieden gegeven ledigheid der tanden in al uw steden en gebrek van brood in al uw plaatsen'*, (Amos 4:6); ledigheid der tanden staat voor de schaarsheid van het ware, gebrek van brood voor de schaarsheid van het goede.

Hieruit blijkt wat *'de knersing der tanden'* is, die degenen hebben die in de hel zijn, (Mattheüs 8:12; 13:42,50; 22:13; 25:30; Lukas 13:28), dus de botsing van de valsheden met de waarheden van het geloof; de tanden immers, zoals gezegd, betekenen in de tegengestelde zin het valse dat het ware vernietigt, zoals bij David: *'Sta op, Jehovah, red mij, mijn God, omdat Gij al mijn vijanden op de kaak zult slaan; de tanden der goddelozen zult Gij verbreken'*, (Psalm 3:8); de tanden der goddelozen verbreken voor de valsheden waardoor zij de waarheden vernietigen.

Bij dezelfde: *'Met mijn ziel lig ik in het midden der leeuwen; hun tanden zijn spiesen en pijlen en hun tong is een scherp zwaard'*, (Psalm 57:5); de tanden der leeuwen staan voor de valsheden die de waarheden vernietigen; de leeuwen zijn de valsheden vanuit het boze in hun macht, nrs. 6367, 6369.

Bij dezelfde: *'O God, vernietig hun tanden in hun mond, keer af de baktanden van de jonge leeuwen'*, (Psalm 58:6); en bij Joël: *'Een natie is opgeklommen over Mijn land, robuust en zonder getal, haar tanden zijn leeuwentanden en de baktanden heeft zij van een woeste leeuw; zij heeft Mijn wijnstok gesteld tot een woestheid en Mijn vijgenboom tot schuim'*, (Joël 1:6,7); de tanden en de baktanden staan voor de valsheden die de waarheden van de Kerk vernietigen; de wijnstok voor de geestelijke Kerk, nrs. 1069, 5113, 6376 en de vijgenboom voor het natuurlijk goede ervan, nrs. 217, 4231, 5113; dat de tanden dit zijn, blijkt ook hieruit, dat zij worden toegekend aan een natie die zal verwoesten.

Bij Johannes: *'De gestalten der sprinkhanen waren eender aan de paarden die tot de oorlog bereid zijn; zij hadden haren zoals de haren der vrouwen en hun tanden waren als het ware die van de leeuwen'*, (Openbaring 9:7,8); de sprinkhanen zijn degenen die in de uiterlijke valsheden zijn, nr. 7643, daaruit blijkt dat de tanden ook de valsheden zijn die de waarheden vernietigen.

9053. Hand voor hand; dat dit betekent indien iets van macht van het geestelijk ware, namelijk indien zij er iets van kwetsen of uitblussen, staat vast uit de betekenis van de hand, namelijk de macht die vanuit het ware is, nrs. 3091, 3387, 4931-4937, 6292, 6947, 7188, 7189, 7518, 7673, 8050, 8153, 8281; dat zij de macht is vanuit het geestelijk ware, nrs. 5327, 5328, 7011.

9054. Voet voor voet; dat dit betekent indien iets van macht van het natuurlijk ware, staat vast uit de betekenis van de voet, namelijk het natuurlijk ware, nrs. 2162, 3147, 3761, 3986, 4280, 4938-4952; dat deze de macht van het natuurlijk ware is, nrs. 5327, 5328.

9055. Brand voor brand; dat dit betekent indien iets van aandoening die van de liefde is, innerlijk en in het wilsdeel, staat vast uit de betekenis van de brand, namelijk het kwetsen of uitblussen van het goede van de liefde; dat er wordt gezegd in het wilsdeel, komt omdat het goede van de liefde, van de wil is en het ware dat van het geloof is, van het verstand is, nrs. 9050, 9051; dat het innerlijk in het wilsdeel is, komt omdat de wond, waarover in wat volgt, betekent het kwetsen of het uitblussen die er een is van de liefde, uiterlijk in het wilsdeel. Er wordt immers hier zoals in wat voorafgaat, gehandeld over de kwetsingen die zowel in de innerlijke als in de uiterlijke mens plaatsvinden, want het kwetsen van het innerlijk verstand wordt aangeduid met het oog en die van het uiterlijk verstand met de tand; en de kwetsing van de macht van het innerlijk ware van de mens met de hand en die van de macht van het

uiterlijk ware met de voet, zoals getoond is, dus wordt hier het kwetsen van het innerlijke wilsdeel van de mens met een brand aangeduid en die van het uiterlijke met een wond. De mens heeft een innerlijk en een uiterlijk wilsdeel, zoals hij eveneens een innerlijk en uiterlijk verstandsdeel heeft, waarover de nrs. 9050, 9051; het innerlijke wilsdeel is waar het innerlijk verstandelijke is en het uiterlijke wilsdeel is waar het uiterlijk verstandelijke is, want die zullen verbonden zijn.

Waar immers het ware is daar is het goede en waar het goede is daar is het ware; want het ware zonder het goede is het ware niet en het goede zonder het ware is het goede niet. Het goede immers is het ‘zijn’ van het ware, maar het ware is het ‘bestaan’ van het goede. Met het verstand en de wil van de mens is het eender gesteld; het verstand immers is bestemd tot de opneming van het ware en de wil is bestemd tot de opneming van het goede; daaruit blijkt, dat de mens, wanneer hij wordt wederverwekt, door de Heer een nieuw verstand wordt gegeven door de waarheden van het geloof en een nieuwe wil door het goede van de naastenliefde en dat zij er beide zullen zijn en eveneens verbonden, opdat de mens wederverwekt zal zijn.

Dat de brand de kwetsing van het goede van de liefde betekent, komt omdat met het vuur de liefde wordt aangeduid, nrs. 934, 2446, 4906, 5071, 5215, 6314, 6832, 6834, 6849, 7324, 7575, 7852; en de kwetsing van het goede van de liefde is de begeerte vanuit de zelfliefde; dat die een brand wordt genoemd, zie de nrs. 1297, 5215.

Die begerigheid wordt eveneens met verbranding aangeduid bij Jesaja: *‘In plaats van specerij zal er verrotting zijn en in plaats van een gordel verscheuring en in plaats van vlechtwerk kaalheid en in plaats van een wijde rok de omgording van een zak, verbranding in plaats van schoonheid’*, (Jesaja 3:24); daar met betrekking tot de dochter Zions, met wie de hemelse Kerk wordt aangeduid, dat wil zeggen, de Keer die in de liefde tot de Heer is; de verbranding daar is het boze van de begeerte vanuit de zelfliefde.

Wie niet weet dat er een innerlijke zin in het Woord is, gelooft dat de kostbare versierselen van de dochters van Zion in dat hoofdstuk van vers 16 tot 24 vermeld, zulke dingen betekenen en wel, dat vanwege zulke dingen bij de dochters van Zion het Joodse en het Israëlitische volk gestraft zou worden en zou vallen door het zwaard, zoals daar wordt gezegd in vers 25 en 26; maar het is hiermee geheel anders gesteld; het zijn de geestelijke en hemelse dingen van die Kerk die met die versierselen worden aangeduid.

Dat niet de dochter Zions onder de dochter Zions in het Woord wordt verstaan, kan voor eenieder die het Woord leest vaststaan, als hij slechts de plaatsen bij de profeten raadpleegt en overdenkt, waar Zion en de dochter Zions worden genoemd, waaruit hij zal zien dat de dochter Zions de Kerk is.

9056. Wond voor wond; dat dit betekent indien iets van aandoening die van de liefde uiterlijk in het wilsdeel is, staat vast uit de betekenis van de wond, namelijk de kwetsing van de aandoening die van de liefde is en omdat zij van de liefde is, is zij van de wil, want de liefde is van de wil.

Dat zij van de uiterlijke wil is, komt omdat met de brand de kwetsing wordt aangeduid van de aandoening die innerlijk in de wil is, nr. 9055.

Er wordt in het Woord onderscheid gemaakt tussen wond en slagwond [of plaag]; van wond wordt gesproken met betrekking tot de kwetsing van het goede en van slagwond met betrekking tot de kwetsing van het ware, zoals bij Jesaja: *‘Van de voetzool af tot het hoofd toe is er in hetzelve geen ongereptheid; wond en litteken en verse slagwond, niet uitgedrukt en niet verbonden en niet verzacht met olie’*, (Jesaja 1:6); waar van wond wordt gesproken met betrekking tot het vernietigde goede en van slagwond met betrekking tot het vernietigde ware.

9057. Slag voor slag; dat dit betekent iets van aandoening in het verstandelijke, namelijk indien iets ervan wordt uitgeblust of gekwetst, staat vast uit de betekenis van de slag [slagwond of plaag], namelijk de uitblussing of kwetsing van de aandoening in het verstandelijke, dat wil zeggen, van de aandoening van het ware.

De slag wordt in de oorspronkelijke taal uitgedrukt door een woord dat aanduidt de loodkleur ten gevolge van de opeenhoping van bloed of etter en het bloed is in de innerlijke zin het ware van het geloof vanuit het goede van de liefde en in de tegengestelde zin het vervalste en ontwijde ware, nrs. 4735, 6978, 7317, 7326; vandaar is de slag het gekwetste of uitgebluste ware; dit wordt ook aangeduid met de plagen in de (Openbaring 9:20; 11:6; 13:12; 15:1,6,8; 16:21; 18:8); en met de plagen bij (Jeremia 30:12,14,17; 50:13).

Bij (Zacharia 14:12-15); bij David (Psalm 38:6); bij (Lukas 10:30-35), waar gehandeld wordt over hem die onder de rovers viel, die hem slagen toebrachten en hem halfdood achterlieten; en dat de Samaritaan zijn slagwonden verbond, olie en wijn daarin goot, hem op zijn lastdier tilde en naar de herberg leidde.

Wie de innerlijke zin van het Woord verstaat, kan weten waarom het door de Heer werd gezegd dat de Samaritaan deze zorg verleende; onder de Samaritaan immers wordt in die zin degene verstaan die in de aandoening van het ware is; met de slagwonden verbinden wordt aangeduid de genezing van die gekwetste aandoening; met olie en wijn daarin gieten, wordt het goede van de liefde en het goede van het geloof aangeduid; en met tillen op het lastdier wordt aangeduid oplichten vanuit zijn verstandelijke; dus wordt met die woorden beschreven de liefde jegens de naaste: natuurlijk voor de mens in de wereld en geestelijk voor de engelen in de hemel; natuurlijk in de letterlijke zin en geestelijk in de innerlijke zin.

Dat de Samaritaan degene is die in de aandoening van het ware is, komt omdat Samaria die aandoening in het Woord betekent; dat de olie het goede van de liefde is, zie de nrs. 886, 3728, 4582; dat de wijn het goede van het geloof is, nrs. 1798, 6377; dat het lastdier het verstandelijke is, nrs. 2761, 2762, 2781, 3217, 5321, 5741, 6125, 6401, 6534, 7024, 8146, 8148.a

Aldus sprak de Heer, maar weinigen vatten dit; zij geloven immers dat deze woorden alleen zijn gezegd om de gelijkenis historisch in te kleden; maar zo zouden die woorden niet uit het Goddelijke zijn geweest; de woorden uit het Goddelijke hebben alle in zich zulke dingen die van de Heer zijn, van de hemel en van de Kerk en wel in iedere jota, zie nr. 9049.

9058. En wanneer een man zal geslagen hebben het oog van zijn dienstknecht; dat dit betekent indien de innerlijke mens zal gekwetst hebben het ware van het geloof in de uiterlijke mens, staat vast uit de betekenis van slaan, dus kwetsen, zoals eerder; uit de betekenis van de man, hier van de man uit de zonen Israëls, dus zij die van de Kerk zijn en vandaar in het geestelijk ware, dus het ware van het geloof, nr. 9034, dus de innerlijke mens, want het ware van het geloof is de innerlijke mens en maakt het leven dat zijn geestelijk leven wordt genoemd.

Er wordt gezegd de innerlijke mens, ter wille van de verhouding tot de uiterlijke, die wordt aangeduid met de dienstknecht; uit de betekenis van het oog, namelijk het innerlijk verstandelijke en vandaar het ware van het geloof, nr. 9051; en uit de betekenis van de dienstknecht, te weten het wetenschappelijk ware dat in de uiterlijke mens is, nrs. 1895, 2567, 3835, 3849, 8993, 8994, dus eveneens de uiterlijk of natuurlijke mens, nrs. 5305, 7998, 8974. In de zin van de letter wordt gezegd man en dienstknecht en zo worden er twee verstaan, maar in de innerlijke zin, waarin de man de innerlijke mens is en de dienstknecht de uiterlijke, zijn zij één; de oorzaak ervan is dat in de innerlijke zin niet wordt gelet op personen maar op dingen, nrs. 5225, 5287, 5434, 8343, 8985, 9007.

9059. Of het oog van zijn dienstmaagd; dat dit betekent of de aandoening van het ware daar, staat vast uit de betekenis van het oog, dus het verstandelijke en vandaar het ware van het geloof, nr. 9058; en uit de betekenis van de dienstmaagd, dus de aandoening van het natuurlijk ware, nrs. 2567, 3835, 3849, 8993.

9060. En het zal verdorven hebben; dat dit betekent zodat hij het zal uitgeblust hebben, staat vast uit de betekenis van verderven, wanneer gehandeld wordt over het ware van het geloof, dat wordt aangeduid met het oog, dus uitblussen.

9061. Zo zal hij hem vrijlaten voor het oog; dat dit betekent dat het niet langer het innerlijke kan dienen, staat vast uit de betekenis van vrijlaten, dus uit het knechtschap ontslaan; en uit de betekenis van voor het oog, dat hij in de dienstknecht had verdorven, namelijk vanwege het ware van het geloof uitgeblust in de uiterlijke of natuurlijke mens; het oog is immers het verstandelijke en vandaar het ware van het geloof, nrs. 9057, 9058; verderven is uitblussen, nr. 9060; en de dienstknecht is de uiterlijke of natuurlijke mens, nr. 9058.

Hoe het hiermee is gesteld, kan men niet weten, tenzij men weet hoe het is gesteld met de innerlijke mens ten opzichte van de uiterlijke; de innerlijke mens kan het geestelijk leven niet leven, tenzij de uiterlijke samenstemt; daarom kan de mens niet worden wederverwekt, tenzij de natuurlijke mens ook wordt wederverwekt.

Daaruit volgt, dat indien het ware van het geloof in de natuurlijke of uiterlijke mens is uitgeblust, het niet langer de innerlijke kan dienen.

Het is hiermee gesteld zoals met het uitwendig gezicht ten opzichte van het innerlijk gezicht; indien het uitwendig gezicht beschadigd is geworden dan kan het niet langer het innerlijk gezicht dienen; want indien het uitwendig gezicht de objecten verdraait, kan het innerlijk gezicht door dat uitwendige niet anders dan verdraaid zien; of zoals met de overige leden die aan de wil zijn onderworpen, zoals de armen, de handen, de vingers, de voeten; indien deze verwrongen zijn, dan kan de wil daardoor niet anders dan verwrongen handelen.

Eender is het gesteld met de natuurlijke of uiterlijke mens ten opzichte van de innerlijke; indien de wetenschappelijke waarheden in de uiterlijke of natuurlijke mens verdraaid of uitgeblust zijn, kan het innerlijke het ware niet zien, dus niet anders dan verdraaid of in vals denken en doorvatten.

Hieruit blijkt, waarom de natuurlijke mens moet worden wederverwekt, opdat de mens wederverwekt zal zijn.

Ten aanzien van deze dingen zie ook wat hierover eerder is getoond in de nrs. 3286, 3321, 3469, 3493, 3573, 3620, 3623, 3679, 4588, 4618, 4667, 5165, 5168, 5427, 5428, 5477, 6299, 6564, 8742-8747, 9043.

9062. En indien hij een tand van zijn dienstknecht of een tand van zijn dienstmaagd zal uitgeslagen hebben; dat dit betekent indien hij zal vernietigd hebben het ware of de aandoening ervan in het zinlijke, staat vast uit de betekenis van de tand, namelijk het uiterlijk verstandelijke en vandaar het ware in het natuurlijke, nr. 9052; hier het ware in het laatste van het natuurlijke, dat wil zeggen in het zinlijke, omdat het wordt gezegd van de dienstknecht en van de dienstmaagd; uit de betekenis van de dienstmaagd, namelijk de aandoening van het ware, nr. 9059; en uit de betekenis van uitslaan, dus vernietigen.

Wat het zinlijke is en de hoedanigheid ervan, zie de nrs. 4009, 5077, 5079, 5084, 5089, 5091, 5125, 5128, 5580, 5767, 6183, 6201, 6310, 6311, 6313, 6315, 6316, 6564, 6598, 6612, 6614, 6622, 6624, 6948, 6949, 7693.

9063. Zo zal hij hem vrijlaten voor zijn tand; dat dit betekent dat het niet langer het innerlijke kan dienen, staat vast uit de betekenis van vrijlaten, namelijk uit het knechtschap ontslaan,

dus niet langer dienen, nr. 9061; en uit de betekenis van de tand, namelijk het zinlijke, nr. 9062.

Hoe het hiermee is gesteld kan men weten uit wat hiervoor in nr. 9061 is getoond ten aanzien van de staat van de innerlijke mens, wanneer de uiterlijke is gekwetst; eender is het gesteld met het gekwetste zinlijke; dit is immers het laatste in de natuurlijke mens; dat ook dit moet worden wederverwekt, opdat de mens ten volle wederverwekt zal zijn, zie de nrs. 6844, 6845, 7645.

Dat deze dingen die over het oog en over de tand van de dienstknecht of de dienstmaagd zijn ingesteld, verborgenheden in zich bevatten, die niemand kan zien dan alleen door de innerlijke zin, kan voor eenieder vaststaan; wat zou het immers zonder een verborgen oorzaak zijn om in te stellen dat de dienstknechten zouden worden vrijgelaten om een oog of om een tand en niet om andere lichaamsdelen, wanneer die zouden worden verdorven; maar die verborgen oorzaak blijkt wanneer men weet wat in de geestelijke zin wordt aangeduid met het oog en met de tand; wanneer men dit weet, dan komt het in het licht, daarom was dit zo ingesteld.

9064. *vers 28-36. En wanneer met de hoorn zal gestoten hebben een os een man of een vrouw en hij sterft, al stenigende zal de os gestenigd worden en zijn vlees zal niet gegeten worden en de heer van de os zal schuldeloos zijn. En indien een os stotig, die, van gisteren eergisteren af, en het zijn heer was betuigd en hij hem niet zal bewaakt hebben, en hij een man of een vrouw zal gedood hebben, de os zal gestenigd worden en ook zijn heer zal sterven. Indien hem verzoening is opgelegd en hij zal een lossing van zijn ziel geven volgens alles wat hem is opgelegd. Of hij een zoon met de hoorn zal gestoten hebben of een dochter met de hoorn zal gestoten hebben, volgens dit gericht zal hem geschieden. Indien de os een dienstknecht of een dienstmaagd met de hoorn zal gestoten hebben, het zilver van dertig sikkels zal hij diens heer geven en de os zal gestenigd worden. En wanneer een man een kuil zal geopend hebben of wanneer een man een kuil zal gegraven hebben en hij hem niet zal toegedekt hebben en daarin zal een os of een ezel gevallen zijn. De heer van de kuil zal vergoeden, het zilver zal hij aan deszelfs heer teruggeven en het dode zal zijns wezen. En wanneer de os van een man de os van zijn genoot een slag zal toegebracht hebben en hij sterft en zij zullen de levende os verkopen en zij zullen het zilver ervan verdelen en ook de dode zullen zij verdelen. Of is het bekend geweest, dat de os stotig, die, van gisteren eergisteren af en zijn heer hem niet zal bewaakt hebben, al vergoedende zal hij vergoeden os voor os en de dode zal van hem zijn.*

En wanneer met de hoorn zal gestoten hebben een os een man of een vrouw, betekent indien de aandoening van het boze in het natuurlijke het ware of het goede van het geloof gekwetst zal hebben; en hij sterft, betekent totdat zij het vernietigd zal hebben; al stenigende zal hij gestenigd worden, betekent de straf voor het vernietigde ware en goede van het geloof; en zijn vlees zal niet gegeten worden, betekent dat dit boze geenszins toegeëigend, maar uitgeworpen moet worden; en de heer van de os zal schuldeloos zijn, betekent dat het boze niet uit de innerlijke mens is, omdat het is uit de wil en niet uit het verstand; en indien de os stotig is, die, van gisteren eergisteren af, betekent indien de aandoening van het boze er lange tijd zal geweest zijn; en het zijn heer was betuigd, betekent en dit zal overgegaan zijn in het verstandelijke; en hij hem niet zal bewaakt hebben, betekent geen onderdrukking; en hij een man of een vrouw zal gedood hebben, betekent indien zij dan het ware en het goede van het geloof zal vernietigd hebben; de os zal gestenigd worden, betekent de straf voor het vernietigde ware; en ook zijn heer zal sterven, betekent de verdoemenis van de innerlijke mens; indien hem verzoening is opgelegd, betekent opdat hij van de verdoemenis zal worden vrijgesteld; en hij zal een lossing van zijn ziel geven, betekent de zware hoedanigheden van de boetedoening; volgens alles wat hem is opgelegd, betekent volgens het hoedanige van de

aandoening van het boze vanuit het verstandelijke; of hij een zoon met de hoorn zal gestoten hebben of een dochter met de hoorn zal gestoten hebben, betekent de belediging door de aandoening van het boze tegen de waarheden en goedheden van het geloof, afgeleid door de innerlijke dingen; volgens dit gericht zal hem geschieden, betekent dat de strafe eender zal zijn; indien de os een dienstknecht of een dienstmaagd met de hoorn zal gestoten hebben, betekent indien de aandoening van het boze het ware of het goede in het natuurlijke vernietigd zal hebben; het zilver van dertig sikkels zal hij zijn heer geven, betekent dat de innerlijke mens dat ten volle zal herstellen; en de os zal gestenigd worden, betekent de straf voor het vernietigde ware en goede in het natuurlijke; en wanneer een man een kuil zal geopend hebben, betekent indien iemand het valse van een ander zal hebben aangenomen; of wanneer een man een kuil gegraven zal hebben, betekent of indien hijzelf het zal verzonnen hebben; en daarin zal een os of een ezel gevallen zijn, betekent dat het goede of het ware in het natuurlijke verdraaid; de heer van de kuil zal vergoeden, betekent dat hij, bij wie het valse is, zal verbeteren; het zilver zal hij aan deszelfs heer teruggeven, betekent door het ware bij hem van wie het goede of ware in het natuurlijke verdraaid is; en het dode zal zijns wezen, betekent dat het boze of het valse hem zal blijven; en wanneer de os van een man de os van zijn genoot een slag zal hebben toegebracht, betekent twee waarheden, waarvan de aandoeningen uiteenlopend zijn en die van het ene die van het andere zal hebben gekwetst; en hij sterft, betekent zodat de goede aandoening vergaat; en zij zullen de levende os verkopen, betekent dat de aandoening van het ene die van de andere had gekwetst, zal vervreemd worden; en zij zullen het zilver ervan verdelen, betekent dat het ware ervan zal verstrooid worden; en ook de dode zullen zij verdelen, betekent ook de kwetsende aandoening; of is het bekend geweest dat de os stotig, die, van gisteren eergisteren af, betekent indien het tevoren bekend was dat de aandoening ervan zodanig is geweest; en zijn heer hem niet bewaakt zal hebben, betekent en indien hij haar niet in banden zal gehouden hebben; al vergoedende zal hij vergoeden, betekent het volledige herstel; en de dode zal zijns wezen, betekent voor de kwetsende aandoening.

9065. En wanneer met een hoorn zal gestoten hebben een os een man of een vrouw; dat dit betekent indien de aandoening van het boze in het natuurlijke het ware of het goede van het geloof zal gekwetst hebben, staat vast uit de betekenis van met de hoorn stoten, dus kwetsen; de hoorn immers betekent de macht van het valse vanuit het boze, nr. 2832 en stoten betekent kwetsen; uit de betekenis van de os, te weten de aandoening van het goede in het natuurlijke, nrs. 2180, 2566, 2781, 2830, 5913, 8937; vandaar in de tegengestelde zin de aandoening van het boze in het natuurlijke; uit de betekenis van de man, namelijk het ware van het geloof, nr. 9034; en uit de betekenis van de vrouw, te weten het goede van het geloof, nrs. 4823, 6014, 8337.

9066. En hij sterft; dat dit betekent totdat zij het vernietigd zal hebben, staat zonder ontvouwing vast.

9067. Al stenigende zal hij gestenigd worden; dat dit de straf betekent voor het vernietigde ware en goede van het geloof, staat vast uit de betekenis van gestenigd worden, nrs. 5156, 7456, 8575, 8799.

9068. En zijn vlees zal niet gegeten worden; dat dit betekent dat dit boze geenszins toegeëigend moet worden, maar uitgeworpen, staat vast uit de betekenis van eten, dus toe-eigenen en verbonden worden, nrs. 2187, 2343, 3168, 3513, 3596, 3832, 4745, 5643, 8001; vandaar is niet gegeten worden, niet worden toegeëigend maar uitgeworpen; dat het niet toegeëigend maar uitgeworpen moet worden, komt omdat het zo'n boze is dat het ware en het

goede van het geloof van de Kerk vernietigt; en uit de betekenis van het vlees, namelijk het goede van de hemelse liefde en in de tegengestelde zin het boze van de zelfliefde, nrs. 3813, 7850, 8409, 8431.

9069. En de heer van de os zal schuldeloos zijn; dat dit betekent dat het boze niet uit de innerlijke mens is, omdat het is vanuit de wil en niet vanuit het verstand, staat vast uit de betekenis van de heer van de os, namelijk de innerlijke of de geestelijke mens; met de os immers wordt de aandoening van het boze in de natuurlijke of uiterlijke mens aangeduid, nr. 9065; vandaar is de heer van de os de innerlijke mens, deze is immers de heer van de uiterlijke of natuurlijke mens, want hij kan heersen over de aandoeningen van het boze in het natuurlijke en eveneens heerst hij wanneer het natuurlijke is ondergeordend, zoals het geval is bij de wederverwekte mens; en uit de betekenis van schuldeloos, dus zonder schuld.

De oorzaak ervan wordt gezegd, namelijk omdat het boze uitging vanuit de wil en niet vanuit het verstand, het boze immers vanuit de wil en niet tegelijk vanuit het verstand, verdoemt niet, want de mens ziet dat niet, dus overweegt hij niet of het boos is, daarom is hij zich er niet van bewust.

Zo'n boze is het boze uit het erfelijke, voordat de mens is onderricht dat het boos is en eveneens nadat hij onderricht is en alleen in het uiterlijke leven of het leven van het lichaam is en niet tegelijk in het innerlijk leven dat van het verstand is.

Want zien en verstaan dat iets boos is en dat toch doen, maakt de mens schuldig, zoals de Heer leert bij Johannes: *'De farizeeën zeiden: Zijn wij dan ook blind. Jezus zei tot hen: Indien gij blind waart, zo zoudt gij geen zonde hebben; nu gij echter zegt: Wij zien, zo blijft dan uw zonde'*, (Johannes 9:40,41).

Dat niemand wordt gestraft vanwege de erfelijke boosheden, maar vanwege de eigen boosheden, zie de nrs. 966, 1667, 2307, 2308, 8806.

Zo'n boze is het dat wordt aangeduid met de os die een man of een vrouw met de hoorn stoot, voordat de heer van de os heeft geweten dat hij stotig was.

In het volgende vers wordt gehandeld over het boze waarvan de mens zich bewust is, wat wordt aangeduid met de stotige os, waarvan zijn heer wist en die hij niet heeft bewaakt.

Daarom is vandaar de straf dat de os gestenigd zal worden en de mens zal sterven, indien hem geen verzoening wordt opgelegd.

9070. En indien de os stotig, die, van gisteren eergisteren af; dat dit betekent indien de aandoening van het boze er lange tijd zal geweest zijn, staat vast uit de betekenis van de stotige os, dus de aandoening van het boze, nr. 9065; en uit de betekenis van gisteren eergisteren, namelijk de voorafgaande staat en tijd, waarover de nrs. 6983, 7114; dus wat eerder en lange tijd is geweest.

9071. En het zijn heer was betuigd; dat dit betekent en dat in het verstandelijke zal zijn overgegaan, staat vast uit de betekenis van betuigd zijn, dus bekend gemaakt zijn en dus overgegaan zijn in het verstandelijke; want het boze dat bekend wordt, gaat over in het verstandelijke; het verstandelijke immers is het innerlijk gezicht van de mens, het wilsdeel zonder dat gezicht is blind en daarom is het boze dat vanuit de wil is, wanneer het in het verstand overgaat, uit de donkerte in het licht.

9072. En hij hem niet zal bewaakt hebben; dat dit betekent geen onderdrukking, staat vast uit de betekenis van bewaken, wanneer er wordt gehandeld over het boze dat is overgegaan tot het licht van het verstandelijke, namelijk de verhindering of de onderdrukking; de mens is immers het verstand gegeven opdat hij het boze zal zien en zal onderdrukken.

9073. En hij een man of een vrouw zal gedood hebben; dat dit betekent indien zij het ware en het goede van het geloof zal vernietigd hebben, staat vast uit de betekenis van doden, dus vernietigen; en uit de betekenis van de man, namelijk het ware van het geloof; en van de vrouw, te weten het goede van het geloof, zoals eerder in nr. 9065.

9074. De os zal gestenigd worden; dit betekent de straf voor het vernietigde ware, nr. 9067.

9075. En ook zijn heer zal sterven; dat dit de verdoemenis van de innerlijke mens betekent, staat vast uit de betekenis van de heer van de os, namelijk de innerlijke mens, nr. 9069; en uit de betekenis van sterven, dus de verdoemenis, waarover ook nr. 9008.

Dat de os gestenigd zou worden en zijn heer zou sterven, indien het hem bekend was geweest dat de os stotig was en hij hem niet bewaakt zal hebben, komt omdat het geestelijke van dit gericht of van de wet is, dat de mens die weet dat iets boos is en dat niet onderdrukt, schuldig is, want hij keurt het goed en zo blust hij het licht van het ware uit en tezamen daarmee het geloof van het ware in zijn ontvangenis.

Wanneer dit is uitgeblust, wordt het goede uit de Heer niet opgenomen; vandaar kan de innerlijke mens niet geopend worden en dus niet begiftigd worden met het geestelijk leven, dus het leven van het ware en het goede van het geloof.

Wanneer de mens in die staat is, dan leeft hij een natuurlijk leven, dat van de uiterlijke mens is; maar dit leven zonder het geestelijk leven is dood; vandaar de verdoemenis, nr. 7494.

9076. Indien hem verzoening is opgelegd; dat dit betekent opdat hij van de verdoemenis zal worden vrijgesteld, staat vast uit de betekenis van de verzoening, namelijk dat hij zal vrijgesteld zijn van de verdoemenis.

De verzoeningen immers werden degenen opgelegd die niet met opzet of vanuit boze list het boze hadden gedaan en er waren er verschillende, deze werden lossingen van de ziel genoemd, want door die werd het leven verlost.

Maar die uiterlijke dingen betekenden innerlijke dingen, namelijk door de verzoening de bevrijding van de verdoemenis, vandaar door die lossing de verbetering van het geestelijk leven door daadwerkelijke boetedoening.

Omdat de verzoening de bevrijding van de verdoemenis betekende, betekende die vandaar eveneens de vergeving van de zonden en daardoor de reiniging.

9077. En hij zal een lossing van zijn ziel geven; dat dit de zware dingen van de boetedoening betekent, staat vast uit de betekenis van de lossing, namelijk iets anders in de plaats ervan geven, opdat er bevrijding zal zijn.

Wat de lossing in de verschillende betekenis is, zie de nrs. 2954, 2959, 2966, 6281, 7205, 7445, 8078- 8080; dat hier met de lossing van de ziel de zware dingen van de boetedoening worden aangeduid, komt omdat er wordt gehandeld ten aanzien van de bevrijding van de verdoemenis en de mens kan van de verdoemenis niet worden bevrijd dan door de verwijdering van het boze en de verwijdering van het boze vindt plaats alleen door daadwerkelijke boetedoening, die van het leven is.

Deze boetedoeningen vinden plaats door geestelijke verzoeken en deze zijn zwaar.

Dat de bevrijding van de verdoemenis of wat hetzelfde is, de bevrijding van de zonden de verwijdering van het boze is en dat deze plaatsvindt door de boetedoening van het leven, zie de nrs. 8389 tot 8394, 8958 tot 8969; en dat er dan verzoeken zijn, nrs. 8958 tot 8969.

9078. Volgens alles wat hem is opgelegd; dat dit betekent volgens het hoedanige van de aandoening van het boze vanuit het verstandelijke, staat vast uit wat nu is gezegd over de verzoening en over de lossing, want het boze van de wil, dat in het verstandelijke is gezien en

niet onderdrukt, was datgene wat moest worden verzoend en dat wat moest worden gelost door iets gelijkaardigs dat daaraan beantwoordde, dus volgens de hoedanigheid van de aandoening van het boze vanuit het verstandelijke.

9079. Of dat hij een zoon met de hoorn zal gestoten hebben of een dochter met de hoorn gestoten zal hebben; dat dit betekent de belediging door de aandoening van het boze tegen de waarheden en de goedheden van het geloof die zijn afgeleid van het innerlijke, staat vast uit de betekenis van met de hoorn stoten, dus kwetsen, nr. 9065 en dus de belediging.

Uit de betekenis van de zoon, namelijk het ware van het geloof en van de dochter, te weten het goede van het geloof, nrs. 489-491, 533, 1147, 2362, 2623.

Dat het waarheden en goedheden zijn die zijn afgeleid van de innerlijke dingen, komt omdat de innerlijke dingen zoals ouders zijn, waaruit goedheden en waarheden zijn geboren als zonen en dochters; deze goedheden en waarheden gedragen zich immers bij de wederverwekte mens zoals wederverwekkingen; er zijn er die in de plaats van de ouder zijn en er zijn er die in de plaats van de kinderen zijn en die van schoonzonen en schoondochters en van kleinzonen en kleindochters, enzovoort; vandaar zijn hun bloedverwantschappen en aanverwantschappen en zijn de families, in een veelvuldige reeks.

Op die wijze zijn de gezelschappen in de hemel gerangschikt en dus eveneens de waarheden en de goedheden bij de mens die wordt wederverwekt; vandaar wordt deze ook een hemel in kleinste vorm; en wat een verborgenheid is, de goedheden en de waarheden bij de mens hebben elkaar wederzijds lief en volgens de liefde erkennen zij elkaar en zo vergezelschappen zij zich met elkaar.

Dit ontleent de oorsprong aan de gezelschappen van engelen, waarin zij elkaar liefhebben, elkaar erkennen en zich met elkaar vergezelschappen, volgens de gelijkenissen en de naaste betrekkingen van de goedheden; en wat wonderlijk is, wanneer degenen die elkaar nooit eerder tevoren hadden gezien, samenkomen, dan is het, wanneer zij in een eender goede zijn, alsof zij elkaar vanaf de kindertijd hebben gekend.

Vanuit deze oorsprong is het, dat de goedheden en de waarheden zich volgens de vorm van de hemel bij de mens verbinden en het evenbeeld van de hemel in hem maken.

Maar deze dingen gebeuren uit de Heer, zowel in de hemel als in de mens-engel, dat wil zeggen, in de mens die wordt wederverwekt en een engel wordt.

9080. Volgens dit gericht zal hem geschieden; dat dit betekent dat de straf eender zal zijn, staat zonder ontvouwing vast.

9081. Indien de os een dienstknecht of een dienstmaagd met de hoorn zal gestoten hebben, dat dit betekent indien de aandoening van het boze, het ware of het goede in het natuurlijke vernietigd zal hebben, staat vast uit de betekenis van de dienstknecht, namelijk het ware in het natuurlijke, nrs. 3019, 3020, 5305, 7998; uit de betekenis van de dienstmaagd, namelijk de aandoening van het ware daar, nrs. 1895, 2567, 3835, 3849, 8993, 8994; en uit de betekenis van met de hoorn stoten, dus vernietigen.

Met de hoorn stoten wordt in het Woord gezegd van de vernietiging van het valse door de macht van het ware en in de tegengestelde zin van de vernietiging van het ware door de macht van het valse; de oorzaak hiervan is dat met de hoorn de macht van het ware uit het goede en van het valse uit het boze wordt aangeduid, nr. 2832, zoals bij Ezechiël: *‘Gij verdringt met de zijde en met de schouder en met uw hoornen stoot gij alle zwakken’*, (Ezechiël 34:21); daar wordt gehandeld over hen die met alle kracht en macht de waarheden en de goedheden van de Kerk vernietigen door begoochelende redeneringen vanuit het zinlijke; met de zijde en met de schouder verdringen is met alle kracht en macht, nrs. 1085, 4931-4937; daaruit blijkt waarom met de hoorn stoten wordt gezegd bij Mozes:

‘De eerstgeborene van zijn os, eer is hem en de hoornen van de eenhoorn zijn hoornen; met deze zal hij de volken tezamen stoten tot de einden der aarde’, (Deuteronomium 33:17); dit wordt gezegd in de profetische uitspraak van Mozes ten aanzien van Jozef, waarin onder Jozef in de innerlijke zin de Heer wordt verstaan ten aanzien van het Goddelijk Geestelijke en in de uitbeeldende zin Zijn geestelijk rijk; de hoornen van de eenhoorn zijn de dingen van de macht uit het goede en het ware van het geloof; de volken stoten is de valsheden vernietigen door de waarheden; tot de einden der aarde, is van alle zijden waar de Kerk is.

Bij David: *‘Gij Zelf zijt mijn Koning, o God, door U zullen wij onze vijanden met de hoorn stoten’*, (Psalm 44:5,6); de vijanden met de hoorn stoten, is eveneens daar de valsheden vernietigen door de macht van het ware en het goede van het geloof; wie kan niet zien dat in die plaatsen niet met de hoorn stoten zou zijn gezegd, wanneer het door mensen gebeurt, tenzij krachtens de betekenis van de hoorn, dus de macht.

9082. Het zilver van dertig sikkels zal hij zijn heer geven; dat dit betekent dat de innerlijke mens dat ten volle zal herstellen, staat vast uit de betekenis van het zilver van dertig sikkels, dus het herstel van de schade ten volle door het ware; het zilver immers is het ware vanuit het goede, nrs. 1551, 2954, 5658, 6112, 6914, 6917, 7999, 8932; dertig is het volle, nrs. 5335, 7984; en de heer die zal herstellen, is de innerlijke mens, nr. 9069, dus de waarheden van het geloof uit het Woord, want die maken het leven van de innerlijke mens.

9083. En de os zal gestenigd worden, dat dit de straf voor het vernietigde ware en goede in het natuurlijke betekent, staat vast uit de betekenis van gestenigd worden, dus de straf voor het vernietigde ware en goede van het geloof, nrs. 5156, 7456, 8575, 8799; dat het is in het natuurlijke, komt omdat de os zou worden gestenigd, waarmee de aandoening van het boze in het natuurlijke, die heeft vernietigd, wordt aangeduid.

9084. En wanneer een man een kuil zal geopend hebben; dat dit betekent indien iemand het valse van een ander zal aangenomen hebben, staat vast uit de betekenis van de kuil, namelijk het valse, nrs. 4728, 4744, 5038; en uit de betekenis van openen, wanneer er wordt gehandeld over het valse, dus aannemen, hier van een ander, omdat volgt *‘of wanneer een man een kuil zal gegraven hebben’*, dus aannemen of verzinnen uit zichzelf.

9085. Of wanneer een man een kuil zal gegraven hebben; dat dit betekent of indien hijzelf het verzonnen zal hebben, staat vast uit de betekenis van de kuil, dus het valse en uit de betekenis van graven, namelijk aannemen uit zich of verzinnen, nr. 9084.

9086. En daarin zal een os of een ezel gevallen zijn; dat dit betekent dat het goede of het ware in het natuurlijke verdraaid, staat vast uit de betekenis van vallen, dus verdraaien, waarover hierna; uit de betekenis van de os, te weten de aandoening van het boze in het natuurlijke, dus het boze daar, nr. 9065; en uit de betekenis van de ezel, namelijk het ware in het natuurlijke, waarover de nrs. 2781, 5492, 5741, 7024, 8078.

Dat in de kuil vallen verdraaien is, wanneer het wordt gezegd van het goede en het ware in het natuurlijke, die met de os en de ezel worden aangeduid, blijkt uit wat in het volgende vers is bevat; daar immers wordt gehandeld over de verbetering door het ware, wat kan gebeuren met de verdraaide goedheden en waarheden, maar niet als die zijn uitgeblust; want wanneer het goede of het ware wordt verdraaid, blijft het toch, maar het is verdraaid ontvouwd; vallen is ook uitglijden door dwaling.

Omdat dit met vallen in een kuil werd aangeduid werd daarom door de Heer gezegd: *‘Wie van u wiens ezel of os in een put valt, trekt die niet terstond uit op de sabbatdag’*, (Lukas 14:5); dit werd door de Heer gezegd, toen hij iemand met waterzucht op de sabbatdag genas.

De sabbatdag was hoogst heilig in die Kerk, omdat deze het hemels huwelijk betekende, dus de verbinding van het goede met het ware uit de Heer, nrs. 8495, 8510; vandaar vonden genezingen van de Heer plaats op de sabbatdag, want de genezing behelsde de genezing van het geestelijk leven; en de waterzucht betekende de verdraaiing van het ware en het goede; dus de genezing van het verdraaide ware de verbetering en het herstel; want alle wonderen van de Heer behelsden en betekenden de staten van de Kerk, nr. 8364; zoals in het algemeen alle Goddelijke wonderen, nr. 7337.

Vandaar nu komt het, dat er door de Heer werd gezegd: ‘*Wie van u wiens ezel of os in een put valt, trekt die niet terstond uit op de sabbatdag*’, waarmee in de geestelijke zin dat wat gezegd is, werd aangeduid; want al wat de Heer sprak, sprak Hij uit het Goddelijke, en daar het uit het Goddelijke is, is in de afzonderlijke woorden een innerlijke zin, nrs. 9049, 9063. Met de put wordt daar iets eenders aangeduid als met de kuil, namelijk het valse, nr. 1688. En omdat de kuil het valse is, zei de Heer eveneens, toen Hij over *de valsheden van de Kerk sprak*: ‘Wanneer de blinde de blinde leidt, zo vallen beide in de kuil’, (Mattheüs 15:14); de blinde is hij die daarin in dwaling is; in de kuil vallen is het ware verdraaien; deze woorden zijn ter vergelijking gezegd, maar alle vergelijkingen in het Woord zijn vanuit aanduidingen genomen, nrs. 3579, 8989.

Zij die geloven dat het Heilig Goddelijke, dat in het Woord is, niet dieper verborgen ligt dan in de letterlijke zin verschijnt, zien daarin en in het overige van het Woord het heilige nergens anders vandaan dat vanuit het geloof dat alle dingen die daar staan, Goddelijk zijn geïnspireerd; en dat de onontvouwbare dingen daar verborgenheden zijn die aan God alleen bekend zijn; maar zij die niet in dit geloof zijn, verachten het Woord, alleen al om de stijl, die naar de schijn veel lager is dan de stijl die is aangepast aan het verstand van de wereld, zodanig als die is bij verscheidene oude en huidige schrijvers.

Maar laten zij weten, dat het Heilig Goddelijke schuilt in alle en de afzonderlijke dingen van het Woord, maar daarin bestaat, dat alle en afzonderlijke dingen handelen over de Heer, over Zijn rijk en de Kerk; deze dingen zijn hoogst heilig, omdat die van het Goddelijke uit de Heer zijn, waarin dus het eeuwige leven is volgens de woorden van de Heer bij Johannes: ‘*De woorden die Ik tot u spreek, zijn geest en zijn leven*’, (Johannes 6:63); maar dit hoogst heilig Goddelijke ligt open voor de engelen in de hemel, omdat dezen het Woord niet natuurlijk verstaan volgens de letterlijke zin, maar geestelijk volgens de innerlijke zin.

Volgens deze zin zouden ook de mensen het Woord vatten, indien zij een leven zouden leiden als de engelen, namelijk een leven van geloof en liefde.

De teksten die in de innerlijke zin in het Woord zijn bevat, zijn ook niets anders dan die leringen die de echte leer van de Kerk onderwijst, de echte leer van de Kerk leert de Heer, het geloof in Hem, de liefde tot Hem en de liefde van het goede dat uit Hem is; deze liefde is de liefde jegens de naaste, nrs. 6709, 6710, 8123; zij die dit leven leiden, worden door de Heer verlicht en zien de heilige dingen van het Woord, maar geenszins anderen; zie de voorrede tot (Genesis 18).

9087. De heer van de kuil zal vergoeden; dat dit betekent dat degene bij wie het valse is, zal verbeteren, staat vast uit de betekenis van de heer van de kuil, dus hij bij wie het valse is; de kuil immers is het valse, nrs. 9084, 9086; en uit de betekenis van vergoeden, dus verbeteren; dat vergoeden verbeteren is, komt omdat de boete de verbetering betekent, nr. 9045; en het zilver waarmee hij zou vergoeden, betekent het ware, waardoor de verbetering plaatsvindt, waarover hierna.

9088. Het zilver zal hij aan deszelfs heer teruggeven; dat dit betekent door het ware bij hem wiens goede of ware in het natuurlijke verdraaid is, staat vast uit de betekenis van het zilver, dus het ware, nrs. 1551, 2048, 5658, 6112, 6914, 6817, 7999; en dat zilver geven is lossen door het ware, nr. 2954; en uit de betekenis van deszelfs heer, namelijk van degene van wie

de os of de ezel in de kuil viel, dat wil zeggen, van wie het goede of het ware in het natuurlijke is verdraaid; de os immers is het goede in het natuurlijke en de ezel is het ware daar, nr. 9065; en in de kuil vallen is die dingen verdraaien, nr. 9086.

Hiermee is het als volgt gesteld: indien het goede of het ware door het valse wordt verdraaid, dan moet het verdraaide worden verbeterd door het ware, binnen de Kerk door het ware uit het Woord of uit de leer die uit het Woord is; de oorzaak dat het zo zal zijn, is dat het ware leert wat het boze en wat het valse is en zo de mens die ziet en erkent en wanneer hij ziet en erkent, dan kan hij verbeterd worden; want de Heer vloeit in de dingen bij de mens in die de mens weet, maar niet in de dingen die hij niet weet; waarom Hij ook niet het boze of het valse verbetert voordat de mens is onderricht dat het boze en het valse is.

Vandaar komt het, dat zij die boete zullen doen, hun boosheden zullen zien en erkennen en dan het leven van het ware zullen leven, nrs. 8388 tot 8392.

Eender is het gesteld met de zuiveringen van de boosheden van de liefden van zich en van de wereld; de zuiveringen van die liefden kunnen geenszins plaatsvinden dan alleen door de waarheden van het geloof, omdat deze leren dat uit die liefden alle begerigheden zijn.

Vandaar kwam het, dat de besnijdenis bij de Israëlitische en de Joods natie plaatsvond door een mes van rotssteen; de besnijdenis immers betekende de zuivering van die vuile liefden en het mes van rotssteen waarmee dit gebeurde, betekent het ware van het geloof, nrs. 2799, 7044.

Door de waarheden van het geloof wordt de mens ook wederverwekt, nrs. 8635 tot 8640, 8772; dit werd aangeduid met de wassingen, waardoor zij in oude tijden werden gereinigd; en hetzelfde eveneens heden ten dage met het water van de doop; de wateren immers betekenen de waarheden van het geloof, waardoor de boosheden worden verwijderd, nrs. 739, 2702, 3058, 3424, 4976, 7307, 8568; en de doop betekent de wederverwekking, nrs. 4255, 5120, . Hieruit blijkt, hoe vals degenen denken die geloven dat de boosheden of de zonden bij de mens worden afgewist, zoals het vuil van het lichaam dat door wateren wordt afgespoeld; en dat zij die volgens de inzettingen van de Kerk in oude tijden met wateren werden gewassen, gereinigd zijn geweest ten aanzien van de innerlijke dingen; en ook dat men heden ten dage daardoor wordt gezaligd dat men gedoopt wordt; terwijl toch de wassingen destijds slechts de reiniging van de innerlijke dingen uitbeeldden en het dopen de wederverwekking betekent; de wateren zijn daar de waarheden van het geloof waardoor de mens wordt gereinigd en wederverwekt, want daardoor worden de boosheden verwijderd.

De doop is voor hen die binnen de Kerk zijn, omdat dezen het Woord hebben, waar de waarheden van het geloof zijn, waardoor de mens wordt wederverwekt.

9089. En het dode zal zijns wezen; dat dit betekent dat het boze of het valse bij hem zal blijven, staat vast uit de betekenis van het dode, wanneer het wordt gezegd van het goede of het ware in het natuurlijke, dat wordt aangeduid met de os of de ezel, te weten het boze of het valse; want wanneer het goede sterft volgt het boze op en wanneer het ware sterft volgt het valse op; omdat het dode het boze en het valse is, worden daarom degenen doden genoemd die het boze willen en het valse geloven, nr. 7494; en uit de betekenis van zijns wezen, dus bij hem blijven.

Hiermee is het als volgt gesteld: indien iemand door het valse het goede of het ware vernietigt bij zichzelf of bij anderen, dan doet hij dat vanuit het boze, dus vanuit zijn wil door zijn verstand, want al het boze is van het wilsdeel en al het valse is van het verstandsdeel; dat wat door het ene en het andere plaatsvindt, blijft achter, want het doordrenkt alles van het leven van de mens; anders is het gesteld in het boze dat uitgaat van de wil en niet tegelijk van het verstand, nr. 9009.

Daaruit blijkt, vanwaar het is dat het was ingesteld dat het dode van hem zal zijn.

9090. En wanneer de os van een man de os van zijn genoot een slag zal toegebracht hebben; dat dit twee waarheden betekent, waarvan de aandoeningen uiteenlopen, en die van het ene die van het andere zal gekwetst hebben, staat vast uit de betekenis van een slag toebrengen, dus de kwetsing van het ware, nr. 9057; uit de betekenis van de os, namelijk de aandoening van het goede en in de tegengestelde zin de aandoening van het boze in het natuurlijke, nr. 9065; en uit de betekenis van de man, te weten het ware, nr. 9034; vandaar worden met de man en de genoot twee waarheden aangeduid; dat de aandoeningen uiteenlopend zijn die worden aangeduid, komt omdat het ossen zijn, waardoor aandoeningen worden aangeduid, die elkaar kwetsen, maar niet de zaken die niet uiteenlopend zijn.

Wie niet weet hoe het is gesteld uit de uitbeeldingen en met de overeenstemmingen, kan zich daarover verwonderen, dat een os de aandoening van het goede of van het boze bij de mens kan betekenen, omdat het een beest is; maar laat hij weten, dat alle dieren zulke dingen betekenen die van de ene of de andere aandoening of neiging zijn.

In de geestelijke wereld is dit overbekend; daar verschijnen immers herhaaldelijk dieren van verschillend geslacht, zoals: ossen, stieren, koeien, paarden, muilezels, ezels, schapen, geiten, geitenbokjes, lammeren en verder ook boze beesten zoals: tijgers, panters, beren, honden, zwijnen, slangen; en eveneens dieren die nergens op aarde worden waargenomen, en verder ook vogels van verschillend geslacht.

Dat zulke dingen daar verschijnen, gaat het geloof te boven bij hen die geloven dat het niets is wat zij niet met lichamelijke ogen zien; maar dezelfde mensen geloven ook niet dat er geesten of engelen zijn, te minder dat zij aan zichzelf als mensen verschijnen, elkaar weerzien, met elkaar spreken, elkaar aanraken; de oorzaak hiervan is dat zij dermate zinlijk en lichamelijk zijn, dat zij geloven dat slechts de lichamen leven; vandaar komt het, dat zulke dingen zoals die zijn gezegd, het geloof bij hen te boven gaan.

Maar zij zijn mij niet slechts duizenden malen verschenen, maar ik ben ook onderricht over de dieren die zijn gezien, vanwaar zij zijn en wat zij betekenen; dus eveneens dat de aandoeningen van het goede in het natuurlijke, wanneer zij zich in een dierlijke vorm zichtbaar vertonen, verschijnen zoals zachtaardige ossen en de aandoeningen van het boze als woeste ossen; en dat de overige aandoeningen zich in de vormen van andere dieren vertonen. Vandaar komt het dat de dieren van verschillend geslacht zulke dingen bij de mens betekenen, waarmee zij overeenstemmen.

Maar zie de zaken die hierover eerder zijn getoond, nrs. 142, 143, 246, 714-716, 719, 1823, 2179-2781, 2805, 2807, 2830, 3218, 3519, 5198, 7523.

9091. En hij sterft; dat dit betekent dermate dat de goede aandoening vergaat, staat vast uit de betekenis van sterven, dus vergaan; en uit de betekenis van de os die gestorven is door de slag hem toegebracht door de andere os, dus de goede aandoening, waarover nr. 9090.

9092. En zij zullen de levende os verkopen; dat dit betekent dat de aandoening van het ene, welke die van het andere had gekwetst, zal vervreemd worden, nrs. 4098, 4752, 5886; en uit de betekenis van de levende os, dus de aandoening van het ware die de aandoening van het andere ware had gekwetst, nr. 9090.

9093. En zij zullen het zilver ervan verdelen; dat dit betekent dat het ware ervan verstrooid zal worden, staat vast uit de betekenis van verdelen, dus verbannen en verstrooien, nrs. 6360, 6361; en uit de betekenis van het zilver, namelijk het ware, nrs. 1551, 2048, 5658, 6112, 6914, 6917, 7999.

Dat verdelen verstrooien is, komt omdat de dingen die vergezelschap zijn, indien die worden verdeeld, ook worden verstrooid; zoals degene die zijn gemoed verdeelt, dit vernietigt.

Het gemoed van de mens immers is een vergezelschapping van twee delen: het ene deel is het verstand en het andere wordt de wil genoemd; degene die deze twee delen verdeelt, verstrooit de dingen die van het ene deel zijn, want het ene deel leeft uit het andere, vandaar vergaat ook het andere; eender hij die het ware verdeelt van het goede, of wat hetzelfde is, het geloof van de naastenliefde; wie dit doet, verderft elk van beide.

In één woord, alle dingen die één zullen zijn, indien die worden verdeeld, vergaan.

Deze verdeling wordt verstaan onder de woorden van de Heer bij Lukas: *‘Niemand kan twee heren dienen; of hij zal de een haat toedragen en de ander liefhebben; of hij zal de een voortrekken en de ander verachten; gij kunt niet God dienen en de mammon’*, (Lukas 16:13); dit wil zeggen, door het geloof de Heer dienen en door de liefde de wereld, dus het ware erkennen en het boze doen; wie dit doet heeft een verdeeld gemoed, vandaar de vernietiging ervan.

Hieruit blijkt vanwaar het komt, dat verdelen verstrooien is, wat eveneens kan vaststaan bij Mattheüs: *‘De heer van deze dienstknecht zal komen ten dage in welke hij het niet verwacht en ter ure die hij niet kent en zal hem verdelen en zijn deel zetten met de huichelaars’*, (Mattheüs 24:51); verdelen is daar afscheiden en verwijderen van de goedheden en waarheden, nr. 4424, dus verstrooien.

Bij Mozes: *‘Vervloekt zij hun toorn, omdat hij heftig is en hun ontsteking omdat zij hard is; ik zal hen verdelen in Jakob en zal hen verstrooien in Israël’*, (Genesis 49:7); deze woorden zijn gezegd in de profetische uitspraak van Israël ten aanzien van Simeon en Levi; door Simeon en Levi worden daar degenen uitgebeeld die in het van de naastenliefde gescheiden geloof zijn, nr. 6352; door Jakob en Israël de uiterlijke en innerlijke Kerk en eveneens de uiterlijke en innerlijke mens, nrs. 4286, 4598, 6360, 6361; hen verdelen in Jakob, is hen verbannen uit de uiterlijke Kerk en hen verstrooien in Israël, is uit de innerlijke Kerk; dus de goedheden en waarheden van de Kerk bij hen verstrooien.

Dat verdelen dit is, blijkt ook uit de aan de wand geschreven woorden, toen de koning van Babel Beltsazar tezamen met zijn rijksgroten, vrouwen-echtgenoten en bijvrouwen, wijn dronken uit de vaten van goud en zilver van de tempel van Jeruzalem; op de wand werd geschreven: *‘Geteld, geteld, gewogen en verdeeld’*, waar verdeeld is, afgescheiden van het koninkrijk, (Daniël 5:2-4,25,28).

Daar blijkt hoe alle dingen in die tijd uitbeeldend zijn geweest; daar wordt beschreven de ontwijding van het goede en het ware, die met Babel wordt aangeduid; dat Babel de ontwijding is, zie de nrs. 1182, 1283, 1295, 1304-1308, 1321, 1322, 1326; de vaten van goud en van zilver zijn de goedheden van de liefde en de waarheden van het geloof uit de Heer, nrs. 1551, 1552, 5658, 6914, 6917; de ontwijding wordt aangeduid met daaruit drinken en dan de goden van goud, zilver, brons, ijzer, hout en steen loven, zoals men daar leest in vers 4, dus de boze en valse dingen in een reeks, nrs. 4402, 4544, 7873, 8941; met de tempel van Jeruzalem, waarvandaan de vaten waren, wordt in de hoogste zin de Heer aangeduid, in de uitbeeldende zin Zijn rijk en de Kerk, nr. 3720; het koninkrijk van Beltsazar verdeeld, betekende de verstrooiing van het goede en ware en dat hijzelf in die nacht werd gedood, betekent de beroving van het leven van het ware en het goede, dus de verdoemenis; verdeeld worden is verstrooid worden.

De koning is het ware van het goede, nrs. 1672, 2015, 2069, 3009, 3670, 4575, 4581, 4966, 5044, 5068, 6148; iets eenders betekent het koninkrijk, nrs. 1672, 2547, 4691; gedood worden is beroofd worden van het leven van het ware en het goede, nrs. 3607, 6767, 8902; en de nacht waarin hij werd gedood, is de staat van het boze en het valse, nrs. 2353, 7776, 7851, 7870, 7947; daaruit blijkt dat alle dingen daar uitbeeldend zijn geweest.

Men leest bij David: *‘Zij hebben Mijn klederen onder zich verdeeld en over Mijn bekleedsel hebben zij het lot geworpen’*, (Psalm 22:19) en bij Mattheüs: *‘Zij verdeelden de klederen, het lot werpende, opdat vervuld zou worden hetgeen gezegd is door de profeet’*, (Mattheüs 27:35)

en verder bij Johannes: *‘De krijgsknechten namen de bekleedselen en maakten vier delen; en de rok; de rok was zonder naad, van boven af geheel geweven; zij zeiden daarover: Laten wij die niet verdelen, maar laat ons daarover loten, wiens die zij; opdat de Schrift vervuld zou worden’*, (Johannes 19:23,24).

Wie deze teksten leest en niet de innerlijke zin van het Woord kent, weet niet dat er iets verborgens in deze woorden schuilt, terwijl er toch in de afzonderlijke dingen een Goddelijke verborgenheid is; de verborgenheid was dat de Goddelijke waarheden waren verstrooid door de Joden, want de Heer was het Goddelijk Ware; vandaar wordt Hijzelf het Woord genoemd, (Johannes 1:1) e.v.; het Woord is het Goddelijk Ware; Zijn klederen beeldden de waarheden in de uitwendige vorm uit en de rok in de innerlijke; de verdeling van de klederen beeldde de verstrooiing van de waarheden van het geloof door de Joden uit; dat de klederen de waarheden in de uitwendige vorm zijn, nrs. 2576, 5248, 5954, 6918; en dat de rok het ware in de innerlijke vorm is, nr. 4677.

De waarheden in de uiterlijke vorm zijn zodanig als zij zijn in de letterlijke zin van het Woord, maar de waarheden in de innerlijke zin zijn zodanig als zij zijn in de geestelijke zin van het Woord; de verdeling van de klederen in vier delen betekende de totale verstrooiing, eender als de verdeling bij (Zacharia 14:4) en elders.

Evenzo de verdeling in twee delen, zoals men kan lezen over de voorhang van de tempel, (Mattheüs 27:51; Markus 15:38); over de scheuring van de rotsen ook toen, (Mattheüs 27:51), beeldde de verstrooiing van alle dingen van het geloof uit, de rots immers is de Heer ten aanzien van het geloof en vandaar is zij het geloof uit de Heer.

9094. En ook de dode zullen zij verdelen; dat dit betekent ook de kwetsende aandoening, staat vast uit de betekenis van het dode, dus het boze en het valse, nr. 9008; vandaar wordt met de dode os de aandoening van het boze en het valse in het natuurlijke aangeduid, dus de kwetsende aandoening, want het boze kwetst door het valse; en uit de betekenis van verdelen, dus verstrooien, nr. 9093.

Hoe het is gesteld met de dingen die in dit vers in de innerlijke zin zijn bevat, kan bezwaarlijk begrijpelijk worden ontvouwd; het zijn zulke dingen die door de engelen kunnen worden begrepen en slechts enigermate door de mens; want de engelen zien de verborgenheden van het Woord in het licht dat uit de Heer is, waarin zich ontelbare dingen zichtbaar vertonen, die niet vallen in de woorden van de spraak en zelfs niet in de denkbeelden bij de mensen zolang zij in het lichaam leven.

De oorzaak hiervan is, dat bij de mensen het licht van de hemel invloeit in het licht van de wereld en zo in zulke dingen daar die het licht van de hemel ofwel uitblussen, òf verwerpen, òf verduisteren en zo verzwakken.

De zorgen van de wereld en van het lichaam zijn zodanig, vooral die welke uit de liefden van de wereld en van het lichaam vloeien; vandaar komt het, dat de dingen die van de wijsheid van de engelen zijn voor het merendeel onuitsprekelijk zijn en ook onbegrijpelijk.

Niettemin komt de mens in zo’n wijsheid na het afwerpen van het lichaam, dat wil zeggen, na de dood, maar alleen deze mens die het leven van het geloof en van de naastenliefde uit de Heer in de wereld had opgenomen; want het vermogen van die wijsheid op te nemen is in het goede van het geloof en van de naastenliefde.

Dat het onuitsprekelijke dingen zijn die de engelen in het licht van de hemel zien en denken, is mij door veel ondervinding ook te weten gegeven, want toen ik in dat licht was opgeheven, scheen het mij toe al de woorden te verstaan die de engelen daar spraken, maar toen ik van daar in het licht van de uiterlijke of natuurlijke mens was neergelaten en in dit licht mij de dingen wilde herinneren die ik daar gehoord had, kon ik die niet met woorden uitdrukken en zelfs niet met denkbeelden begrijpen, dan alleen een paar en deze weinige ook in het duister;

waaruit blijkt, dat wat in de hemel wordt gezien en gehoord, zodanig is dat nooit een oog heeft gezien, noch een oor heeft gehoord.

Zulke dingen zijn het die in de innerlijke zin van het Woord in het binnenste schuilen.

Eender is het gesteld met die teksten die in de innerlijke zin in dit vers en in het volgende zijn bevat.

De woorden die daar staan en begrijpelijk kunnen worden ontvouwd, zijn de volgende: alle waarheden bij de mens hebben het leven uit de aandoeningen die van enige liefde zijn; een ware zonder het leven daaruit, is zoals een klank die van de mond uitvloeit zonder idee of zoals de klank van een apparaat; daaruit blijkt, dat het leven van het verstand van de mens is uit het leven van zijn wil, dus dat het leven van het ware is vanuit het leven van het goede; want het ware heeft betrekking op het verstand en het goede op de wil; indien er dus twee waarheden zijn die niet leven uit eenzelfde gezamenlijke aandoening, maar uit uiteenlopende, dan kunnen die niet anders dan verstrooid worden, want zij botsen onderling; en wanneer waarheden worden verstrooid, worden ook de aandoeningen ervan verstrooid; het is immers de gezamenlijke aandoening waaronder alle waarheden bij de mens worden vergezelschaft; die gezamenlijke aandoening is het goede.

Dit kan worden gezegd over de dingen die in de innerlijke zin worden aangeduid met de ossen van twee mannen, waarvan de een de ander een slag toebrengt, zodat hij sterft; en dat dan de levende os verkocht zal worden en het zilver verdeeld en eveneens de dode os.

Wie die van de Kerk is, weet niet dat er in alle en de afzonderlijke teksten van het Woord Goddelijke dingen zijn; maar wie kan Goddelijke dingen zien in deze wetten ten aanzien van de ossen en de ezels die in een kuil vallen en ten aanzien van de ossen die met de horens stoten, indien zij alleen naar de zin van de letter worden beschouwd en ontvouwd; maar zij zijn dan Goddelijk, ook in de zin van de letter, indien zij tegelijk naar de innerlijke zin worden beschouwd en ontvouwd; want in die zin handelen alle en de afzonderlijke dingen van het Woord over de Heer, over Zijn rijk en de Kerk; dus over de Goddelijke dingen.

Opdat immers iets Goddelijk en heilig zal zijn, moet het over Goddelijke en heilige zaken handelen; de zaak waarover wordt gehandeld, bewerkt dit.

De wereldlijke en gerechtelijke zaken, zodanig als de gerichten, de inzettingen en de wetten zijn, die door de Heer vanaf de berg Sinaï werden verkondigd en die in dit hoofdstuk en in het volgende van Exodus zijn bevat, zijn Goddelijk en heilig door de inspiratie, maar de inspiratie is niet een dicteren, maar zij is een invloeiing uit het Goddelijke; dat wat invloeit uit het Goddelijke, gaat door de hemel heen en daar is dit het hemelse en het geestelijke; maar wanneer het in de wereld komt, wordt het het wereldlijke, waarin van binnen dat hemelse en geestelijke is.

Daaruit blijkt vanwaar het Goddelijke is en waar het Goddelijke is in het Woord; en wat inspiratie is.

9095. Of is het bekend geweest dat de os stotig, die, van gisteren eergisteren af; dat dit betekent indien het tevoren bekend was dat de aandoening ervan zodanig is geweest, staat vast uit de betekenis van bekend of betuigd zijn, dus overgegaan zijn in het verstandelijke, nr. 9071; want dat wat daarheen vanuit het wilsdeel overgaat, wordt bekend; en uit de betekenis daarvan dat de os stotig is geweest van gisteren eergisteren af, dus dat de aandoening zodanig tevoren is geweest, nr. 9070.

9096. En zijn heer hem niet zal bewaakt hebben; dat dit betekent en indien hij haar niet in banden zal gehouden hebben, staat vast uit de betekenis van bewaken, namelijk in banden houden, en wel de aandoening van het boze in het natuurlijke, die anders het ware van het geloof zou kwetsen; dat het is in banden houden, komt omdat met bekend worden wordt aangeduid overgaan in het verstandelijke, nr. 9095; en het is het verstandelijke dat het boze

ziet en dat wat wordt gezien, kan worden bedwongen en in banden worden gehouden, niet uit het verstandelijke, maar door het verstandelijke uit de Heer; want de Heer vloeit in die dingen bij de mens in die hem bekend zijn, maar niet in die welke hem niet bekend zijn.

Onder in banden houden wordt verstaan verhinderen en bedwingen; de banden zijn in de geestelijke zin niets anders dan de aandoeningen die van de liefde zijn, want die leiden de mens en die bedwingen hem.

Indien de aandoeningen van het boze hem leiden, zullen het de aandoeningen van het ware uit het goede zijn die hem zullen bedwingen; de innerlijke banden bij de mens zijn de aandoeningen van het ware en het goede; deze worden ook de banden van het geweten genoemd.

De uiterlijke banden echter zijn de aandoeningen van de liefde van zich en van de wereld, want deze leiden de mens in de uiterlijke dingen; indien deze afdalen vanuit de innerlijke banden, die de aandoeningen van het ware en het goede zijn, dan zijn zij goed, want dan heeft de mens zich en de wereld niet ter wille van zich en van de wereld lief, maar ter wille van de goede nutten vanuit zichzelf en de wereld, nrs. 7819, 7820, 8995.

Maar indien zij daaruit niet neerdalen, dan zijn zij boos en worden begeerten genoemd, want dan heeft de mens zich ter wille van zichzelf lief en de wereld ter wille van de wereld.

Hieruit kan men weten, wat er wordt verstaan onder de innerlijke en de uiterlijke banden, waarvan herhaaldelijk melding is gemaakt.

Maar genoemde banden zijn niet banden dan alleen ten opzichte van de tegengestelde dingen; wie immers iets doet uit de aandoening die van de liefde van het goede is, die handelt vanuit het vrije; maar wie iets doet uit de aandoening die van de liefde van het boze is, die schijnt het toe alsof hij uit het vrije handelt, maar hij handelt niet uit het vrije, omdat hij handelt vanuit begeerten die uit de hel zijn; diegene alleen is vrij die in de aandoening van het goede is, omdat hij wordt geleid door de Heer; wat de Heer ook leert bij Johannes: *‘Indien gijlieden in Mijn Woord zult gebleven zijn, zo zijt gij waarlijk Mijn discipelen; en gij zult de waarheid bekennen en de waarheid zal u vrijmaken; een elk die de zonde doet, is een dienstknecht van de zonde; indien de Zoon u zal vrijgemaakt hebben, zo zult gij waarlijk vrij zijn’*, (Johannes 8:31,32,34,36).

Dat het vrije is door de Heer geleid te worden en het slaafse door de begeerten die uit de hel zijn, geleid te worden, zie de nrs. 892, 905, 2870-2893, 6205, 6477, 8209; de Heer immers geeft de aandoeningen voor het goede in en de afkeer voor het boze; vandaar is voor hem het vrije het goede te doen en het volslagen slaafse het boze te doen.

Wie gelooft dat de christelijke vrijheid zich verder uitstrekt, dwaalt zeer.

9097. Al vergoedende zal hij vergoeden os voor os; dat dit het volledige herstel betekent, staat vast uit de betekenis van vergoeden, dus herstellen; volledig wordt aangeduid met al vergoedende vergoeden; en uit de betekenis van de os, namelijk de aandoening in het natuurlijke, nr. 9065.

9097a. En de dode zal zijns wezen; dat dit betekent voor de kwetsende aandoening, staat vast uit de betekenis van de os, namelijk de aandoening van het boze; met het dode immers wordt het boze en het valse aangeduid, volgens wat eerder in nr. 9089 is gezegd.

Hoe het is gesteld met die dingen, die in de innerlijke zin in dit vers zijn bevat, kan men opmaken uit wat eerder in nr. 9094 is ontvouwd.

9098. vers 37. *Wanneer een man een os of een stuk kleinvee zal gestolen hebben en dat zal geslacht hebben of dat zal verkocht hebben, vijf ossen zal hij vergoeden voor de os en vier stukken kleinvee voor het stuk kleinvee.*

Wanneer een man een os of een stuk kleinvee zal gestolen hebben, betekent wie iemand diens uiterlijk en innerlijk goede afneemt en dat zal geslacht hebben, betekent dat zal uitgeblust hebben; of dat zal verkocht hebben, betekent of indien hij dat zal vervreemd hebben; vijf ossen zal hij vergoeden voor de os, betekent de overeenstemmende straf tot veel toe; en vier stukken kleinvee voor het stuk kleinvee, betekent de overeenstemmende straf ten volle.

9099. Wanneer een man een os of een stuk kleinvee zal gestolen hebben; dat dit betekent wie iemand diens uiterlijk of innerlijk goede afneemt, staat vast uit de betekenis van stelen, dus iemand diens geestelijke goede dingen afnemen, nrs. 5135, 8906; uit de betekenis van de os, namelijk de aandoening van het goede in het natuurlijke, dus het uiterlijk goede, nrs. 2180, 2566, 2781, 2830, 5913, 8937; en uit de betekenis van het stuk kleinvee, namelijk het innerlijk goede; want de dingen die van de kudde van kleinvee zijn, betekent dat die van het innerlijk goede zijn en die welke van de kudde van grootvee zijn, zijn die welke van het uiterlijk goede zijn, nrs. 2566, 5913, 6048, 8937.

9100. En dat zal geslacht hebben; dat dit betekent dat zal uitgeblust hebben, staat vast zonder ontvouwing.

9101. Of dat zal verkocht hebben; dat dit betekent of indien hij dat zal vervreemd hebben, staat vast uit de betekenis van verkopen, dus vervreemden, nrs. 4098, 4752, 4758, 5886, 6143.

9102. Vijf ossen zal hij vergoeden voor de os; dat dit de overeenstemmende straf tot veel toe betekent, staat vast uit de betekenis van vijf, namelijk iets, nrs. 4638, 5291; en eveneens veel, nrs. 5708, 5956; en uit de betekenis van vergoeden, namelijk de verbetering, nr. 9087' en het herstel, nr. 9097.

Dat het eveneens een straf is, komt omdat de mens, wanneer het vervreemde goede verbeterd of hersteld moet worden, het hard te verduren heeft, want òf hij wordt overgelaten aan zijn boze, en dus ook aan de straf van het boze, want het boze heeft de straf met zich, òf hij wordt in verzoeken gebracht, waardoor het boze wordt getemd en verwijderd, dus de straf die hier wordt aangeduid met vergoeden; dat het een overeenstemmende straf is, komt omdat het boze van de straf en het boze van de schuld overeenstemmen, nrs. 1857, 6559, 8214.

9103. En vier stukken kleinvee voor het stuk kleinvee; dat dit de overeenstemmende straf ten volle betekent, staat vast uit de betekenis van vier, namelijk de verbinding; vier immers betekent iets eenders als twee, omdat dat getal daaruit oprijst; het is immers het dubbele ervan; dat twee de verbinding is, zie de nrs. 5194, 8423, en vandaar eveneens vier, nrs. 1686, 8877.

Dat die getallen ook zijn ten volle, volgt daaruit; want de verbinding is het volle; en uit de betekenis van het stuk kleinvee, namelijk het innerlijk goede, nr. 9099.

De overeenstemmende straf wordt aangeduid met vergoeden, namelijk vier stukken voor het stuk kleinvee, nr. 9102.

Het innerlijk goede is dat wat wordt genoemd de naastenliefde in de innerlijke mens en het uiterlijk goede is de naastenliefde in de uiterlijke mens; dit goede zal uit het eerstgenoemde leven, want het goede van de naastenliefde in de innerlijke mens is het goede van het geestelijk leven en het goede van de uiterlijke mens is het goede van het natuurlijke leven daaruit; dit goede komt tot de gewaarwording van de mens als een verkwikking, het eerstgenoemde echter komt niet tot de gewaarwording, maar tot de doorvatting dat het zo moet zijn en maakt het gemoed tevreden; in het andere leven komt ook dit tot de gewaarwording.

De oorzaak dat vijf ossen voor de os vergoed zouden worden en vier stukken kleinvee voor het stuk kleinvee, kan door niemand worden geweten, tenzij men weet dat diefstal in de geestelijke zin is en verder wat de os en het stuk kleinvee; wat die zijn, is ontvouwd, namelijk het afnemen en vervreemden van het uiterlijk en het innerlijk goede; de afnemering vindt plaats door het boze en de vervreemding door het valse; vandaar worden de straf en het herstel ervan aangeduid met vijf en vier; dat alle getallen in het Woord dingen betekenen, zie de nrs. 575, 647, 648, 755, 813, 1963, 1988, 2075, 2252, 3252, 4264, 4495, 4670, 5265, 61751 hier de dingen die het herstel behelzen, namelijk het getal vijf het herstel van het uiterlijk goede tot veel toe en het getal vier het herstel van het innerlijk goede ten volle.

Dat het innerlijk goede ten volle hersteld moet worden, komt omdat dat goede het geestelijk leven van de mens maakt; en indien het geestelijk leven niet ten volle wordt hersteld, kan het uiterlijk goede, dat het natuurlijk leven maakt, niet hersteld worden, want dit leven wordt door dat leven hersteld; zoals kan vaststaan uit de wederverwekking van de mens.

Dat de uiterlijke mens wordt wederverwekt door de innerlijke, zie de nrs. 9043, 9046, 9061; maar het goede in de uiterlijke of natuurlijke mens kan niet ten volle hersteld worden, omdat daar de slagwond blijft als een litteken dat eeltachtig wordt; dit behelzen genoemde getallen. Er zal nog in het kort worden gesproken over het herstel van het uiterlijk goede, dat het natuurlijk leven van de mens maakt, door het innerlijk goede dat zijn geestelijk leven maakt; het natuurlijke van de mens ziet de dingen in het licht van de wereld en dit licht wordt het natuurlijk schijnsel genoemd; de mens verwerft zich dat schijnsel door de objecten, die door het gezicht en het gehoor binnentreden, dus door de objecten die in de wereld zijn; zo ziet de mens die van binnen in zich, bijna zoals het oog ziet.

De objecten die door die zinnen binnentreden, verschijnen hem eerst zoals iets genoeglijks en verkwikkelijks; daarna maakt de mens als klein kind een onderscheid tussen de verkwikkelijke dingen, waarvandaan hij ze leert onderscheiden en dit bij graden steeds nauwkeuriger.

Wanneer het licht uit de hemel in deze dingen invloeit, dan begint de mens ze geestelijk te zien en voor het eerst te onderscheiden tussen de nuttige dingen en de niet-nuttige; vandaar vangt hij aan inzicht te krijgen in het ware, want wat voor hem nuttig is, dat is voor hem het ware en het onnuttige het niet-ware.

Dit doorzicht groeit volgens de invloeiing van het licht van de hemel, totdat hij tenslotte niet alleen tussen de waarheden onderscheid ziet, maar ook tussen de waarheden binnen deze waarheden; en dit des te lichtvoller naarmate de vergemeenschapping tussen de innerlijke en de uiterlijke mens beter wordt geopend; want het licht van de hemel vloeit in door de innerlijke mens in de uiterlijke door de Heer.

Vandaar nu heeft de mens doorvatting; maar toch is dit nog niet de geestelijke doorvatting; deze doorvatting ontstaat niet uit de natuurlijke waarheden, maar uit de geestelijke ware dingen; die geestelijke waarheden zijn die van het geloof worden genoemd.

Dat de geestelijke doorvatting uit deze waarheden ontstaat, komt omdat het licht van de hemel is het Goddelijk Ware voortgaande uit de Heer en dit blinkt als licht voor de ogen van de engelen en blinkt eveneens in hun verstand en geeft hun inzicht en wijsheid, maar met verscheidenheid volgens de opnemering ervan in het goede; waarom er erkentissen van de geestelijke dingen zullen zijn bij de mens in zijn natuurlijke, opdat een geestelijke doorvatting zal ontstaan; en de erkentissen van de geestelijke dingen zullen uit de onthulling zijn.

Wanneer het licht van de hemel daarin invloeit, vloeit het in zijn eigen hoedanigheid in, want het licht is, zoals is gezegd, het Goddelijk Ware voortgaande uit de Heer, zie de nrs. 1053, 1521-1533, 1619-1632, 2776, 3138, 3167, 3195, 3222, 3223, 3341, 3636, 3643, 4180, 4302, 4408, 4415, 4527, 5400, 6032, 6313, 6608; daaruit heeft de mens het inzicht en de wijsheid in zulke dingen die van het eeuwige leven zijn, welke dingen aanwassen volgens de opnemering

van dat licht, dat wil zeggen, van de waarheden van het geloof, in het goede; het goede is de naastenliefde.

Dat de natuurlijke of uiterlijke mens wordt wederverwekt en eveneens verbeterd en hersteld door de innerlijke, kan uit het eerder gezegde vaststaan; want de dingen die in de uiterlijke of natuurlijke mens zijn, leven uit het licht van de hemel; dit licht immers is levend, omdat het voortgaat uit de Heer, Die het Leven Zelf is; zij leven echter niet uit het natuurlijke licht, want dit licht is in zich dood; opdat daarom de dingen die in dit licht zijn, leven, moet er een invloeiing zijn van het levende licht door de innerlijke mens uit de Heer; deze invloeiing past zich aan volgens de opeenvolgende en overeenstemmende erkentissen van het ware in het natuurlijke en volgens de volgzzaamheid daar.

Daaruit blijkt, dat het uiterlijke of het natuurlijke van de mens moet worden wederverwekt door zijn innerlijke; eveneens moet het afgenomen en vervreemde goede in het natuurlijke verbeterd en hersteld worden.

Vervolg over de geesten en de inwoners van de planeet saturnus

9104. Sommige van de geesten van deze aardbol gingen over tot de geesten van de aardbol van Saturnus, die, zoals eerder is gezegd, op een aanzienlijke afstand van hen verwijderd zijn, want zij verschijnen aan het einde van onze zonnewereld; de overgang vindt plaats in één ogenblik, want de afstanden in het andere leven zijn schijnbaarheden ten gevolge van de verscheidenheid van de staten van het leven, nrs. 2625, 2837, 3356, 3387, 3404, 4321, 4882, 5605, 7381; en de verbinding vindt plaats door de staat van het verlangen om met een ander te spreken; vandaar komt het, dat in het andere leven degenen samenkomen, die in enige verbinding òf door de liefde, òf door vriendschap òf door verering, in de wereld zijn geweest, wanneer zij dit verlangen; maar daarna worden zij ontbonden volgens de ongelijkheden van de staat van het leven.

9105. Nadat de geesten van de aardbol van Saturnus gesproken hadden met de geesten van onze aarde, spraken zij met mij vandaar door bemiddelende geesten en zij zeiden dat het hun verwonderde, dat er zo vaak geesten van deze aarde kwamen die hun vroegen, welke God zij vereren; en wanneer zij bemerkten, dat de geesten van deze aardbol zulke dingen vragen, dan antwoorden zij dat zij waanzinnig zijn, want grotere waanzin kan er niet zijn dan vragen welke God iemand vereert, terwijl er toch maar één enig God is voor allen in het heelal; en dat zij nog meer waanzinniger zijn hierin, dat zij niet weten dat de Heer de enige God is en dat Hij de algehele hemel regeert en vandaar de gehele wereld; want Wie de hemel regeert, regeert ook de wereld, omdat de wereld wordt geregeerd door de hemel.

9106. Zij zeiden ook, dat een ander geslacht van geesten die in groepen gaan, herhaaldelijk tot hen komen en verlangen te weten hoe het met hen is gesteld; en dat zij op verschillende wijzen de dingen die zij weten uit hen tevoorschijn weten te lokken; van dezen zeiden zij dat die niet waanzinnig zijn, slechts hierin dat zij zoveel willen weten niet ter wille van een ander nut dan opdat zij weten.

Daarna werden zij onderricht dat die geesten zijn uit de planeet Mercurius; dat hen de wetenschap en het inzicht daaruit alleen verlustigt, en niet zozeer de nutten daaruit, tenzij de

nutten voor hen ook een wetenschap zijn, zie de nrs. 6811, 6815, 6921- 6932, 7069, 7170, 7177.

9107. Hoedanig de geesten van onze aarde en de geesten van de planeet van Saturnus onder elkaar verschillen, is door een klaarlijkelijke ondervinding te weten gegeven; en tegelijk toen, hoe de geestelijke of de innerlijke mens en de natuurlijk of de uiterlijke onderling strijden en botsen, wanneer deze niet in het geloof en de naastenliefde is.

De geesten immers van de aardbol Saturnus hebben in de Grootste Mens betrekking op het midden tussen de geestelijke zin en de natuurlijke zin, maar dat terugtreedt van de natuurlijke en toetreedt op de geestelijke, nr. 8953.

De geesten van onze aarde echter hebben betrekking op de natuurlijke en de lichamelijke zin; dus hebben zij betrekking op de uiterlijke mens, eerdergenoemden echter op de innerlijke mens.

Welk een grote tegenstrijdigheid en botsing er optreedt tussen hen, wanneer de uiterlijke of natuurlijke mens niet het geestelijk leven opneemt door het geloof in en de liefde tot de Heer, werd door deze ondervinding getoond.

9108. Geesten van de aardbol van Saturnus kwamen uit de verte in de gezichtskring en toen waren verscheidene geesten van onze aarde aanwezig; toen dezen hen zagen, werden zij als het ware waanzinnig en begonnen hen te bestoken, door onwaardige dingen in te gieten ten aanzien van het geloof en eveneens ten aanzien van de Heer; en toen zij aan het schimpen waren, stortten zij zich ook in hun midden; en vanuit de waanzin, waarin zij waren trachtten zij hun het boze aan te doen.

Maar de geesten van Saturnus vreesden niets, omdat zij beveiligd waren en eveneens in een kalmte; maar de aanvallers begonnen, toen zij in het midden van hen waren, met moeite adem te halen en vandaar benauwd te worden en zo stortten zij zich, de een hierheen en de ander daarheen en verdwenen.

9109. Degenen die daarbij stonden, bemerkten daaruit hoedanig de uiterlijke of natuurlijke mens, gescheiden van de innerlijke, is wanneer hij komt in een geestelijke sfeer, die de sfeer van het leven van de innerlijke mens is – eenieder omgeeft een sfeer, die uitvloeit van het leven van zijn liefde, zie de nrs. 1048, 1053, 1316, 1504-1512, 4464, 5179, 6206, 7454 – namelijk dat hij waanzinnig is.

De oorzaak hiervan is, dat de natuurlijke mens gescheiden van de geestelijke, alleen uit de wereld wijs is en in het geheel niet uit de hemel; en degene die alleen uit de wereld wijs is, gelooft niets dan alleen dat wat de zinnen vatten; en dat wat hij gelooft, gelooft hij vanuit de begoochelingen van de zinnen, dus uit valsheden; vandaar komt het dat de geestelijke dingen voor hem niets zijn en wel dermate, dat hij nauwelijks verdraagt het geestelijke te horen noemen; vandaar komt het eveneens, dat hij niet vat wat de innerlijke mens is en vandaar niet gelooft dat hij er is, waarom zulke geesten waanzinnig zijn, wanneer zij in de geestelijke sfeer worden gehouden.

Anders is het wanneer zij in de wereld leven; dan denken zij natuurlijk over geestelijke dingen, òf zij keren het oor af, dat wil zeggen, zij horen en geven geen aandacht.

Dat zulke geesten pijn en blindheid hebben wanneer zij in de geestelijke sfeer worden geheven, zie nr. 8797.

9110. Uit die ondervinding stond ook vast dat de natuurlijke mens zich niet in de geestelijke sfeer kan begeven, dat wil zeggen, opklimmen; maar wanneer de mens in het geloof is en vandaar in het geestelijk leven, en denkt, dan daalt de geestelijke mens neer, dat wil zeggen,

denkt in de natuurlijke mens; er is immers een geestelijke invloeiing, dat wil zeggen, uit de geestelijke wereld in de natuurlijke, maar niet omgekeerd.

Dat de fysieke invloeiing geheel en al tegen de orde is, dus onmogelijk, zie de nrs. 3721, 5119, 5259, 5779, 6322, 8237.

Daarom wordt de natuurlijke mens, die gescheiden is van de innerlijke, wanneer hij in de sfeer van het geestelijk leven komt, eerst aangegrepen door blindheid, daarna door waanzin en tenslotte door angst; vandaar komt het eveneens, dat degenen die in de hel zijn, niet tot de hemel durven schouwen, nrs. 4225, 4226, 8137, 8265, 8945, 8946.

9111. Aan het einde van het volgende hoofdstuk zal gesproken worden over de geesten van de maan; en eveneens daarover waarom de Heer op onze aarde en niet op een andere, heeft willen geboren worden.

Einde hoofdstuk 21

